

Ung i Lørenskog 2009

Jan Eivind Brekke Sodeland

RAPPORT

NR 18/09

Ung i Lørenskog 2009

JAN EIVIND BREKKE SODELAND

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Rapport 18/2009

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) ble opprettet i 1996 og er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttet er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet (KD).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferds-samfunnets tiltak og tjenester.

Instituttet har et særlig ansvar for å

- utføre forskning om sosiale problemer, offentlige tjenester og overføringsordninger
- ivareta og videreutvikle forskning om familie, barn og unge og deres oppvekstvilkår
- ivareta og videreutvikle forskning, forsøks- og utviklingsarbeid med særlig vekt på utsatte grupper og barnevernets temaer, målgrupper og organisering
- ivareta og videreutvikle gerontologisk forskning og forsøksvirksomhet, herunder også gerontologien som tverrfaglig vitenskap

Instituttet skal sammenholde innsikt fra ulike fagområder for å belyse problemene i et helhetlig og tverrfaglig perspektiv.

© Norsk institutt for forskning om oppvekst,
velferd og aldring (NOVA) 2009
NOVA – Norwegian Social Research
ISBN 978-82-7894-335-9
ISSN 0808-5013

Illustrasjonsfoto:	© Ingram Imagelibrary MAX
Desktop:	Torhild Sager
Trykk:	Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Munthesgt. 29 · Postboks 3223 Elisenberg · 0208 Oslo

Telefon: 22 54 12 00

Telefaks: 22 54 12 01

Nettadresse: <http://www.nova.no>

Forord

Hensikten med denne rapporten er å gi en fremstilling av viktige sider ved det å være ung i Lørenskog kommune. Rapporten bygger på en spørreundersøkelse blant 13–17-åringer i kommunen i 2009. Formålet med undersøkelsen er å skaffe kommunen et bredere grunnlag for å utforme lokale ungdomspolitiske tiltak. Analyser og rapportskrivning er foretatt ved NOVA.

Hovedtemaene i rapporten er ungdommenes fritidsvaner, deltagelse i organisasjoner og idrettsaktiviteter, sosiale nettverk og rusmiddelbruk.

Takk til kontaktperson i Lørenskog kommune, Mildrid Solholm, fagsjef for ungdom og fritid i kulturtjenesten, som har administrert datainnsamlingen og koordinert kontakten med skolene. En spesiell takk rettes også til Anders Bakken som er prosjektleder, og Tormod Øia for gjennomlesning av rapporten.

Oslo, november 2009

Jan Eivind Brekke Sodeland

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning.....	17
1.1 Om undersøkelsen	18
1.2 Presentasjonsform.....	22
1.3 Rapportens struktur	22
2 Fritid	24
2.1 Fritidsaktiviteter – et overblikk	24
2.2 Elektroniske medier	30
2.3 Organisert fritid	34
2.4 Idrett	38
2.5 Kommunale ungdomstilbud	44
2.6 Pendling ut av kommunen	47
2.7 Ungdom på kjøpesentre	51
2.8 Nytt kulturhus	53
2.9 Hva ønsker ungdommene seg?	58
2.10 Minoritetsungdom og fritidsmønstre	59
2.11 Oppsummering	60
3 Trivsel, venner og psykisk helse.....	63
3.1 Trivsel.....	63
3.2 Vennskap	70
3.3 Mobbing	74
3.4 Vold	79
3.5 Psykisk helse	82
3.6 Minoritetsungdom – trivsel, venner og psykiske helse	84
3.7 Oppsummering	86
4 Rusmiddelbruk	88
4.1 Røyk og snus	88
4.2 Alkohol	93
4.3 Cannabis og andre narkotiske stoffer.....	100
4.4 Minoritetsungdom og rusmidler	102
4.5 Oppsummering	103
Summary.....	105
Litteraturliste.....	107
Vedleggstabeller	111

Sammendrag

Ungdomsundersøkelsen i Lørenskog er en spørreskjemabasert undersøkelse gjennomført av NOVA på oppdrag fra Kulturtjenesten i Lørenskog kommune. Elever ble invitert gjennom skolene til å delta i undersøkelsen. Alle besvarelser ble fylt ut på skolen gjennom en nettside. To av ungdomsskolene og en videregående skole kunne av ulike grunner ikke delta. Til sammen var 776 elever i alderen 13–17 år med i undersøkelsen, noe som ga en svarprosent på 56.

Formålet med undersøkelsen er å skaffe kommunen et bredere grunnlag for å utforme lokale ungdomspolitiske tiltak. Rapporten oppsummerer sentrale funn fra undersøkelsen. I den første delen undersøkes forhold knyttet til de unges fritid. Her ser vi på både organiserte og uorganiserte aktiviteter. I denne delen undersøker vi også hva ungdommene mener om det nye kulturhuset som er under oppføring, og hva ungdom mener er viktig å satse på av ungdomspolitiske tiltak. I del to fokuseres det på de unges trivsel, venner og psykiske helse, herunder vold og mobbing. Den siste delen gir en oversikt over bruken av rusmidler blant ungdommene i kommunen.

En tilsvarende ungdomsundersøkelse ble gjennomført i Lørenskog i 1997, og en viktig problemstilling er å beskrive utviklingstrekk i ungdommenes situasjon siden den gang. I tillegg undersøkes variasjoner knyttet til kjønn, alder og etnisk bakgrunn.

Fritid

Rapportens første del tar for seg ungdommenes fritidsvaner. Resultatet viser at ungdommene i Lørenskog er aktive og driver med mange ulike fritidsaktiviteter. Ungdommene bruker mye tid på digitale medier. Nesten alle ser på TV, hører på musikk og er på internett hver dag. De tilbringer også store deler av fritiden sammen med jevnaldrende venner, både hjemme hos hverandre og ute. I tillegg har ungdommene mye kontakt med venner via internett. Fire av fem chatter med venner på internett og er på nettverksamfunn flere ganger i uken.

Mange ungdommer er aktive i organisasjoner, foreninger og lag. To av tre er med i organiserte fritidsaktiviteter. Idrettslag er den organisasjonsformen flest deltar i. Halvparten av ungdommene oppgir at de er med i et idrettslag. Mange driver også med egentrening og trening på helsestudio. Over 80 prosent oppgir at de driver med en eller annen form for idrett.

Aktivitetshuset Volt er det mest brukte ungdomstilbudet i Lørenskog kommune. Elleve prosent har besøkt dette tilbudet minst en gang i løpet av siste måned. Totalt har 23 prosent av ungdommene benyttet seg av det kommunale aktivitets- og fritidsklubbtilbudet i løpet av siste måned.

Mange lørenskogungdommer drar til Oslo sentrum, Strømmen og Lillestrøm i fritiden. To av tre har reist til ett av disse stedene på dagtid i løpet av de to siste ukene. Nesten halvparten har reist til de samme stedene om kvelden. Shopping er den vanligste årsaken til at ungdommene reiser til disse stedene. Mange drar også for å treffe venner, drive med sport og for å gå på kino. I tillegg til at en del reiser ut av kommunen, er det også mange som besøker de lokale kjøpesentrene Metro og Triaden. Cirka hver fjerde ungdom svarer at de har vært på kjøpesentrene tre dager eller mer i løpet av de to siste ukene, og litt under halvparten av ungdommene oppgir at de har hengt på kjøpesenteret uten å gjøre noe spesielt minst en gang i løpet av siste uke.

Kinoen er det mest etterspurte tilbudet i det nye kulturhuset «Lørenskog hus». Så godt som alle svarer at de trolig eller helt sikkert kommer til å benytte seg av dette tilbudet. I tillegg svarer over 50 prosent at de kommer til å benytte seg av kafeen og biblioteket. På den annen side svarer mer enn 50 prosent av ungdommene at de *ikke* kommer til å benytte seg av de fem andre tilbudene det ble spurt om i undersøkelsen (kaffebaren, Aktivitetshuset Volt, diskoteket, teater og konsertforestillinger og Musikk- og kulturskolen).

En klar melding fra ungdommene er at eventuelle midler til ungdoms tiltak bør brukes til å opprette flere og bedre ungdomsklubber og til å pusse opp skolene. I tillegg er det mange som mener at det bør bygges flere fotballbaner som er forbeholdt uorganisert løkkefotball.

Har ungdommenes fritidsaktiviteter endret seg sammenlignet med i 1997?

Ungdommene driver med mange av de samme fritidsaktivitetene som i 1997, som for eksempel å se på TV, høre på musikk, trene og være sammen

med venner og familien. Samtidig har det skjedd en betydelig økning i bruken av digitale medier. I 2009 oppgir nærmere 100 prosent at de har vært på internett i løpet av siste uke, mens det kun gjaldt 25 prosent i 1997. Et annet utviklingstrekk er at ungdommene er mer aktive i idrett enn det som var tilfellet i 1997. Flere trener i idrettslag, og betydelig flere driver med egentrening og går på treningsentre enn tolv år tidligere. I 2009 svarer tre av fire ungdommer at de har trimmet på egenhånd i løpet av siste uke, mens under halvparten av ungdommene svarte det samme 1997. Videre har andelen som svarer at de trener på treningsstudio, fordoblet seg fra 14 prosent i 1997 til 31 prosent i 2009. Like mange er med i organiserte fritidsaktiviteter som i 1997.

Hvordan varierer fritidsinteresser med ungdommenes kjønn, alder og etniske bakgrunn?

Gutter og jenter driver med mange av de samme fritidsaktivitetene. Det finnes likevel enkelte fritidsaktiviteter med tydelige kjønnsforskjeller. Gutter spiller betydelig mer dataspill enn jenter, mens jenter bruker noe mer tid enn gutter til å chatte på internett, se på TV og til å høre på musikk. Videre er jenter oftere enn gutter på shopping, og de går mer på kafé. Det er også forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvilke idrettsaktiviteter de driver med. Jenter driver oftere med dansing og riding, mens guttene oftere enn jentene spiller uorganisert fotball eller basketball og går på kampsport og treningsstudio.

Fritidsaktivitetene endrer seg noe med ungdommenes alder. For det første blir ungdommene mindre orientert mot hjemmet og mot foreldrene sine med alderen. Færre av de eldste svarer at de tilbringer kvelden sammen med foreldre og søsken, og færre svarer at de gjør aktiviteter sammen med foreldrene. De eldste ungdommene går derimot mer ut på kafé og snackbar, og flere jobber etter skoletid. Et annet trekk som skiller de eldste og de yngste, er hvilken treningsform de driver med. Andelen som trener i idrettslag og som spiller uorganisert fotball/basketball, synker når ungdommene blir eldre. Samtidig er det flere av de eldste som trener på treningsstudio. Et tredje trekk er at andelen som er med i organiserte fritidsaktiviteter, synker etter hvert som ungdommene blir eldre. Eksempelvis er 56 prosent av ungdommene på 8. trinn med i et idrettslag, mot 42 prosent på Vg1.

Ungdom med minoritetsbakgrunn driver stort sett med de samme fritidsaktivitetene som andre ungdommer. Likevel skiller de seg fra majoritetsungdommene på noen punkter. De er i vesentlig mindre grad enn majoritetsungdommene med i organiserte fritidsaktiviteter. 44 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn er med i minst en organisasjon, mens det samme gjelder 69 prosent av ungdommene med majoritetsbakgrunn. Spesielt er minoritetsungdom sjeldnere deltakere i idrettsforeninger. 27 prosent av minoritetsungdommene oppgir at de for tiden er med i et idrettslag, mot 50 prosent av majoritetsungdommene. Noen forskjeller fremkommer også på spørsmålet om hvilke aktiviteter ungdommene driver med i løpet av en vanlig uke. Flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn oppgir at de har passet søsken, spilt uorganisert fotball eller basketball, vært i fritidsklubb, spilt instrument og drevet med dans i løpet av siste uke. På den annen side har færre av ungdommene med minoritetsbakgrunn vært sammen med venner ute eller hjemme, drevet med trening i idrettslag, drevet med hester og vært i kirkeklubb.

Trivsel, venner og psykisk helse

Rapportens andre del handler om i hvilken grad ungdom i Lørenskog er fornøyd med ulike områder av livet, om de har venner, og om de har opplevd vanskeligheter som mobbing, vold og psykiske problemer. Resultatet viser at det store flertallet er godt fornøyd med livet. En rangering av ulike sider av livet viser at mange er spesielt fornøyd med vennene og foreldrene sine. De fleste trives på skolen, men det finnes også noen som gruer seg til å gå på skolen. Ungdommene er også godt fornøyd med lokalmiljøet der de bor. Tre av fire svarer at de kunne tenke seg å la sine fremtidige barn få vokse opp i området der de selv bor.

De fleste ungdommene har en trygg forankring i faste vennenettverk. Vennegjengen er den vanligste vennskskapsformen. Nær halvparten svarer at de vanligvis er sammen med en gjeng eller gruppe av ungdommer. I tillegg er 19 prosent vanligvis sammen med en eller to faste venner i en større vennegjeng. 23 prosent oppgir at de som regel er sammen med en eller to faste venner. Åtte prosent svarer at det er tilfeldig hvem de er sammen med, og én prosent sier at de sjelden er sammen med jevnaldrende.

Tolv prosent av ungdommene i Lørenskog oppgir at de minst én gang i måneden blir plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. Ti prosent oppgir at de selv utsetter andre for denne typen handlinger. Elektroniske kommunikasjonsmidler har muliggjort nye mobbepformer. En av fire har opplevd å bli plaget, mobbet eller truet av andre mens de har chattet på internett. I tillegg har en av ti opplevd tilsvarende mobbing og trusler via mobilen. Mange opplever også at det blir lagt ut uønsket materiale om dem på internett.

Handlinger og trusler av voldelig karakter er et fenomen som forekommer i noen miljøer. Hver fjerde ungdom har opplevd å bli utsatt for trusler om vold i løpet av siste året, og like mange har blitt slått uten å få synlige merker. Elleve prosent har fått voldsskader som ikke krevde legebehandling, mens to prosent har fått voldsskader som krevde legebehandling. En del unge sliter med psykiske plager og problemer. Den vanligste plagen er å bekymre seg for mye om ting. En av fire svarer at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av dette, mens en av fem er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av at de føler at alt er et slit.

Har ungdommenes trivselsnivå, vennskapsmønster og psykisk helse endret seg sammenlignet med i 1997?

Ungdommene trives bedre på skolen i 2009 enn det som var tilfellet i 1997. 96 prosent sier seg helt eller litt enig i påstanden «Jeg trives på skolen», mens 86 prosent svarte det samme tolv år tidligere. Trivselsnivået i lokalmiljøet er også høyere enn det som var tilfellet 1997. Flere enn sist svarer at de trives i strøket de bor i, og flere svarer at de kunne tenke seg at egne barn vokste opp i strøket der de bor. Like mange som sist svarer at de ønsker å bosette seg på hjemstedet etter endt utdanning.

Flere av ungdommene oppgir at de er med i en vennegjeng enn det som var tilfellet i 1997. Samtidig er det færre som oppgir at de som regel er sammen med en eller to faste venner. Andelen som oppgir at de ikke har noe fast vennemønster, eller at de ikke har venner på egen alder, er på samme nivå som i 1997. Det har ikke vært noen nedgang i andelen som oppgir at de av og til blir plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. I tillegg har internett og mobiltelefoner skapt nye arenaer for

mobbing. Det har vært en nedgang i andelen som har blitt utsatt vold som ikke resulterte i synlige skader. Undersøkelsen kan ikke si noe om det har vært en tilsvarende reduksjon i mer alvorlige voldshandlinger. Andelen som har blitt utsatt for trusler er på samme nivå som sist. Like mange rapporterer om psykiske plager og problemer som i 1997.

Hvordan varierer trivselsnivået med ungdommenes kjønn, alder og etniske bakgrunn?

Både jenter og gutter trives på skolen og i lokalmiljøet. Det fremgår videre at jenter og gutter i Lørenskog har veldig likt vennemønster. Det er omtrent like mange av hvert kjønn som oppgir at de er med i en vennegjeng, eller at de som regel er sammen med en fast venn. Gutter oppgir i større grad enn jenter at de har plaget, ertet eller frosset ut andre elever på skoleveien eller i friminuttene. Samtidig er det like mange jenter og gutter som selv har blitt utsatt for denne typen handlinger. Det er ingen forskjeller mellom gutter og jenter i forhold hvor mange som mobber andre på internett og via mobilen. Gutter er mer utsatt for trusler og voldelige handlinger enn jenter. På den annen side er det flere jenter enn gutter som rapporterer at de sliter med psykiske plager og problemer.

Det blir vanligere å være med i en vennegjeng, og mindre vanlig å være sammen med en eller to faste venner etter hvert som ungdommene blir eldre. Psykiske plager stiger i løpet av ungdomsskolen og toppe seg på 10. klassetrinn. På videregående er andelen som har disse plagene, noe lavere igjen.

Ungdom med minoritetsbakgrunn er like fornøyd med foreldre, skolen og lokalmiljøet som majoritetsungdom. Samtidig er de i noe mindre grad fornøyd med livet og med vennene sine. På den annen side svarer betydelig flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn at de er fornøyd med det norske samfunnet. Ungdommer med minoritetsbakgrunn har oftere en eller to faste venner og er sjeldnere med i en gjeng eller gruppe av ungdommer, sammenlignet med majoritetsungdom. Det er ingen forskjeller mellom ungdom med minoritets- og majoritetsbakgrunn i andelen som oppgir at de blir mobbet eller andelen som selv mobber andre.

Rusmiddelbruk

Rapportens siste del omhandler ungdommenes bruk av tobakk, alkohol og narkotika. Resultatene viser at åtte prosent av ungdommene i Lørenskog røyker sigaretter. Tre prosent røyker daglig, mens fem prosent røyker sjeldnere enn daglig. Videre oppgir 19 prosent av ungdommene at de bruker snus. Syv prosent snuser fast, mens tolv prosent snuser av og til.

En tredjedel av ungdommene i undersøkelsen oppgir at de drikker alkohol, mens de resterende to tredjedelene svarer at de aldri eller nesten aldri drikker alkohol. 26 prosent svarer at de drikker månedlig, mens sju prosent drikker ukentlig. Videre oppgir en tredjedel av ungdommene at de har drukket så mye at de har følt seg beruset. Den vanligste måten ungdommene skaffer seg alkohol på, er via venner. Nesten hver fjerde ungdom har mottatt alkohol fra foreldrene i forbindelse med spesielle anledninger, og hver tredje har sett sine egne foreldre i beruset tilstand. En analyse av sammenhengen mellom foreldrenes og barnas alkoholvaner viser at ungdom som har sett foreldrene sine beruset, har høyere alkoholforbruk enn ungdom som ikke har sett foreldrene sine i beruset tilstand.

Svært få av ungdommene i Lørenskog bruker hasj eller marihuana. Mindre enn fire prosent av ungdommene har forsøkt hasj eller marihuana, og over halvparten av disse har kun prøvd stoffet en gang. Bruken av andre narkotiske stoffer er helt marginal. Under to prosent av ungdommene har prøvd andre narkotiske stoffer.

Har ungdommenes bruk av rusmidler endret seg sammenlignet med i 1997?

Det er betydelig færre av ungdommene som røyker i 2009 enn tolv år tidligere. I 1997 svarte 26 prosent av ungdommene at de røykte sigaretter, mens det kun gjelder åtte prosent av ungdommene i 2009. Samtidig har det vært en økning i andelen som snuser. Mens elleve prosent snuste i 1997 gjelder det 19 prosent i 2009. Nedgang i andelen som røyker, er på 18 prosentpoeng sammenlignet med i 1997, mens økningen i snusforbruket er på åtte prosentpoeng i samme periode. Resultatet tyder dermed på at andelen ungdommer i denne aldersgruppen som bruker tobakk, samlet sett er gått ned.

Andelen som oppgir at de drikker alkohol en gang i måneden eller oftere, er omtrent på samme nivå som ved undersøkelsen i 1997. Samtidig har det vært en reduksjon i andelen som drikker seg beruset. 34 prosent av ungdommene oppgir at de har drukket seg beruset, mens 42 prosent svarte at de hadde drukket seg beruset i 1997. Det har vært en betydelig nedgang i andelen som har forsøkt hasj eller marihuana. Tolv prosent av ungdommene hadde prøvd hasj eller marihuana i 1997, mens det samme gjelder for under fire prosent i 2009. Det har også vært en nedgang i bruken av andre narkotiske stoffer fra seks prosent i 1997 til under to prosent i 2009.

Hvordan varierer ungdommenes rusmiddelbruk med kjønn, alder og etnisk bakgrunn?

Røyking er like vanlig blant gutter og jenter, men det er flere gutter enn jenter som bruker snus. Det er ingen vesentlige forskjeller i gutters og jenters drikkemønster. Like mange gutter og jenter oppgir at de har drukket alkohol og like mange har drukket seg beruset. Det er heller ingen forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som har forsøkt hasj eller marihuana. Som forventet stiger andelen som røyker, snuser og drikker med alderen.

Det er ingen forskjeller mellom minoritets- og majoritetsungdom når det gjelder røyking. På den annen side snuser ungdom med minoritetsbakgrunn betydelig mindre enn andre ungdom. Mens 21 prosent av majoritetsungdommene oppgir at de snuser fast eller av og til, gjelder det kun 10 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn. Resultatene viser dermed at det er færre ungdommer med minoritetsbakgrunn enn med majoritetsbakgrunn som bruker tobakk.

Færre av ungdommene med minoritetsbakgrunn drikker alkohol sammenlignet med majoritetsungdommene. Mens 35 prosent av majoritetsungdommene oppgir at de drikker alkohol minst en gang i måneden, gjelder det kun 17 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn. Det at alkoholforbruket til minoritetsungdom er lavere enn for ungdom for øvrig, fremgår også ved at betydelig færre har drukket seg beruset. Totalt svarer 37 prosent av majoritetsungdommene at de har drukket seg beruset, mens det samme gjelder kun 14 prosent av minoritetsungdommene. I likhet med majoritetsungdommene har svært få av minoritetsungdommene prøvd illegale rusmidler.

Oppsummert

Resultatene fra ungdomsundersøkelsen gir samlet sett et positivt bilde av det å være ung i Lørenskog. Det store flertallet av de unge er fornøyd med livet sitt, med foreldrene og vennene sine og med skolen og lokalmiljøet der de bor. De aller fleste ungdommene har nære venner som de tilbringer mye tid sammen med. Den vanligste møteplassen for de unge er hjemme hos hverandre, samtidig som mange møtes på løkka, på kjøpesenteret, gjennom ulike kommunale aktivitetstilbud, i idrettslagene og gjennom andre former for organiserte aktiviteter. Ny teknologi har gjort at selv om ungdommene ikke fysisk sett er nær hverandre, har de store muligheter for å holde kontakt. Undersøkelsen viser at det er utstrakt kommunikasjon via de nye digitale møteplassene, gjennom chatting, dataspill og mobiltelefon. Samlet sett gir undersøkelsen et bilde av aktive og engasjerte lørenskogungdommer, som lever et variert liv med mange spennende utfordringer.

Undersøkelsen avdekker at det på flere områder har vært en positiv utvikling siden ungdomsundersøkelsen fra 1997. En viktig endring er at ungdom er blitt sunnere. Flere bruker mye tid på trening, og røyking er noe som virker å være «helt ute,» særlig blant ungdomsskoleelevene. Færre har vært beruset, og cannabisbruken er blitt betydelig redusert i løpet av 2000-tallet. Samtidig er det flere som rapporterer at de trives på skolen og i nærmiljøet enn tidligere, flere driver med aktiviteter sammen med foreldrene sine, og mildere former for vold er det blitt mindre av.

Undersøkelsen har også avdekket noen områder som det kan være grunn til å ha et sterkere fokus på når det gjelder forebyggende virksomhet. Mobbing er ett område. Omfanget av erting, plaging og utfrysing på skolen eller på skoleveien har ikke blitt redusert siden 1997, men har heller ikke økt. I tillegg har internett og mobiltelefoner skapt nye arenaer for trakassering og mobbing. Et annet område er psykisk helse. En av ti unge i Lørenskog er misfornøyd med livet sitt, og det er for mange ungdommer som går rundt med bekymringer eller som føler at alt er et slit. Hvorfor det er noen unge som sliter, kan ikke undersøkelsen gi et svar på. Resultatene tilsier at det å fange opp disse ungdommene kan være et viktig innsatsområde for kommunen.

1 Innledning

Hensikten med denne rapporten er å gi et bilde av viktige sider ved det å være ung i Lørenskog kommune. Rapporten oppsummerer resultatene fra en spørreundersøkelse gjennomført blant 13–17-åringene i kommunen i 2009. Formålet med undersøkelsen er å skaffe kommunen et bredere grunnlag for å utforme lokale ungdomspolitiske tiltak. Hovedfokus er rettet mot hva de driver med på fritida, på trivsel og vennskap. Rapporten undersøker også hvor stort omfanget av mobbing, vold og rusmiddelbruk er blant de unge.

Undersøkelsen er en gjentakelse av ungdomsundersøkelsen i Lørenskog fra 1997 (UNGdata-undersøkelsen, Hansen 1997). Siden mange av de samme spørsmålene er gjentatt og stilt til den samme aldersgruppen gir undersøkelsen et grunnlag for å undersøke om det har skjedd noen endringer over en periode på tolv år. Rapporten vil blant annet gi svar på om fritidsmønsteret blant de unge har endret seg, om ungdom trives bedre eller dårligere enn tidligere og om bruken av rusmidler er blitt mer vanlig. I tillegg til å si noe om endringer over tid vil rapporten belyse forskjeller og likheter mellom gutter og jenter, mellom ungdom i ulike aldersgrupper og mellom majoritets- og minoritetsungdom.

Lørenskog er en innlandskommune i Akershus fylke, som grenser til Oslo, Enebakk, Rælingen og Skedsmo. Kommunen ble i 1908 skilt ut som egen kommune fra Skedsmo. De siste 30 årene har kommunen gått fra å være en jordbrukskommune til å bli en urban forstad til Oslo. Utviklingen skjøt fart på 1980-tallet, da kommunen fikk bygget både Lørenskog Storsenter (tidligere kalt Triaden) og Metro-senteret som i dag tiltrekker seg kunder fra hele Oslo og Romerike-distriktet og gjør Lørenskog selvforsynt med butikker.

1. januar 2009 var det registrert 32 300 innbyggere i Lørenskog kommune. Av disse var 3145 mellom 13 og 19 år. Omtrent all bebyggelse ligger i den nordlige tredjedelen av kommunen. Innbyggerne er for det meste samlet på 15 prosent av arealet i kommunen og en velutviklet infrastruktur dekker bo og næringsområdene. I denne delen ligger jernbane og motorvei

som knytter kommunen til Oslo i vest og Romerike i øst. Jordbruksarealene ligger som en «buffer» mellom marka i sør og bebyggelsen i nord.

Området rundt butikkssentrene MAXI og Metro og Triaden er i stadig utvikling. Hele området fra MAXI til Nordliveien, inkludert Solheimsenteret og området fra Rolvsrud idrettspark til Triaden, er på tegnebrettet. Området mellom MAXI og Metro skal utvikles til Lørenskogs sentrum med blant annet det nye kulturhuset Lørenskog hus.

1.1 Om undersøkelsen

Undersøkelsen er initiert av Kulturtjenesten i Lørenskog kommune. De ønsket en bred oversikt over hvordan ungdommene i kommunen opplever at det er å vokse opp i Lørenskog. I tillegg til å gi en tilstandsrapport av oppvekstmiljøet i 2009, ønsket kommunen å se om det har skjedd endringer i ungdommenes situasjon over tid.

Ungdomsundersøkelsen i Lørenskog er gjennomført innenfor NOVAs UNGdataopplegg. UNGdata er et standardisert sett av spørreskjemaer knyttet til ungdoms hverdagsliv. NOVA har stått for utviklingen av spørreskjemaet som er benyttet i undersøkelsen, i samarbeid med kommunen. Kommunen har stått for den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen på skolene.

Undersøkelsen ble gjennomført i uke 7–9 i 2009. Gjennomføringen skulle skje i skoletiden for å sikre så høy svarprosent og deltakelse som mulig. Elever og foreldre ble i forkant av undersøkelsen informert om formålet med og innholdet i undersøkelsen. Det ble også informert om at det var frivillig for elevene om de ville delta eller ikke. Elever på ungdomstrinnet måtte ha skriftlig tillatelse fra foreldrene for å kunne delta. For elever på videregående kunne foreldre ta kontakt med skolen dersom de ikke ønsket at deres barn skulle delta. Spørreskjemaet ble besvart elektronisk, ved at elevene logget seg inn på undersøkelsen via internett. Kun elever med foreldresamtykke fikk utdelt passord som de skulle bruke til å logge seg på undersøkelsen. For å sikre personvernet var det ingen forbindelse mellom passordet og elevenes navn. Prosjektet ble i forkant av undersøkelsen meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og opplegget er tilrådt av Personvernombudet for forskning.

Undersøkelsen inkluderer ungdomskoleelever og elever på Vg1 i videregående skole. Alle ungdomsskolene i Lørenskog kommune ble invitert til å delta i undersøkelsen. Fem av disse sa ja til å være med (Løkenåsen, Kjenn, Fjellsrud, Regnbuen og Rudolf Steinerskolen), mens to skoler (APO - Alternativ Pedagogisk Opplæring og Hammer) ikke ønsket å delta. På videregående nivå ble fire skoler (Mailand, Lørenskog, Strømmen og Skedsmo) invitert til å delta i undersøkelsen. De videregående skolene Strømmen og Skedsmo ligger utenfor kommunen, men ble likevel kontaktet for å nå elever med bostedadresse i Lørenskog. Med unntak av Strømmen sa alle de videregående skolene ja til å delta i undersøkelsen.

Hvis man ser bort i fra de tre skolene som avsto fra å være med i undersøkelsen, ble i alt 1398 elever invitert til å delta. 776 av disse besvarte undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 56 prosent. De tre videregående skolene som deltok hadde en svarprosent på til sammen 71 prosent. Deltagelsen er lavere enn det som er vanlig i denne typen undersøkelser. En viktig grunn til den lave deltagelsen var at undersøkelsen ble gjennomført like etter at skolene hadde vært med på en større kartleggingsundersøkelse av elevers læringsmiljø (Elevundersøkelsen). Dette bidro til å skape noen problemer for skolelederne med hensyn til å sette av tid til ungdomsundersøkelsen. En annen årsak var kapasitetsproblemer ved skolene. Etter som undersøkelsen skulle besvares elektronisk var tilgang på datarom en viktig forutsetning for å gjennomføre undersøkelsen. Til tross for at skolene var informert om undersøkelsestidspunktet i god tid i forveien, meldte flere om at de hadde problemer med å få reservert datarommene slik at de kunne gjennomføre undersøkelsen.

Enkelte elever fikk dessuten ikke lov til å delta i undersøkelsen fordi det ikke forelå samtykke fra foreldrene. Vi vet ikke hvor stort omfang dette har, men det er grunn til å tro at ikke alle leverte informasjonsbrevet med svarslippen hjemme. Det kan også være at en del elever ikke selv ønsket å delta i undersøkelsen av ulike grunner. Trolig gjelder ikke dette så mange. Erfaringer fra andre undersøkelser er at elever er interessert i å delta i ungdomsundersøkelser, så lenge dette foregår i skoletiden. For å motivere de unge til å delta, ble de informert om at de kunne være med i trekningen av tre bærbare PCer. Trolig bidro dette til å øke interessen for deltakelse.

Vår vurdering er derfor at det først og fremst er forhold knyttet til gjennomføringen ved skolene som er den viktigste årsak til den relativt lave svarprosenten. Analyser av det innsamlete materialet tyder på at kjønnsfordelingen er nokså jevn. Dette styrker validiteten. På den annen side er minoritetsungdom trolig noe underrepresentert. En mulig årsak er at det kan være vanskeligere å få aktivt samtykke fra foreldrene til denne elevgruppen.

Selv om svarprosenten er lavere enn i Ung i Lørenskog 1997, er det grunn til å tro at det innsamlete materialet er godt nok til å gi et representativt bilde av ungdommenes situasjon i kommunen. Begrunnelsen for dette er at den relativt lave svarprosenten hovedsakelig er et resultat av ytre forhold knyttet til gjennomføringen på skolene, og ikke først og fremst forhold som knytter seg seleksjon av elever. Hvis det derimot var slik at elevgrupper med helt spesielle kjennetegn hadde unnlatt å besvare undersøkelsen (f.eks. lite skolemotiverte ungdommer), ville det hatt større betydning i forhold til undersøkelsens representativitet. Det er ikke noe som tilsier at dette problemet er spesielt stort i denne ungdomsundersøkelsen.

Tidligere ungdomsundersøkelser i Lørenskog

NOVA har i samarbeid med Lørenskog kommune gjennomført to tidligere ungdomsundersøkelser med tilsvarende opplegg som den i 2009. Undersøkelsen i 1997 er den som er mest sammenliknbar, siden den omfatter de samme aldersgruppene som i 2009, samt at en betydelig del av spørsmålene er like. En forskjell er likevel at undersøkelsen i 2009 er besvart elektronisk, mens den i 1997 ble besvart på papir. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at dette har avgjørende betydning for hvilke svar ungdommene oppgir.

Den andre undersøkelsen er fra 2001 og var spisset inn på problemstillinger knyttet til ungdom og rusmidler. Undersøkelsen ble initiert av Lørenskog sosialtjeneste og hensikten var å skaffe til veie grunnlagsmateriale for å utarbeide en rusmiddelplan. Undersøkelsen inkluderer imidlertid kun elever på 10. klassetrinn, noe som begrenser sammenlikningsgrunnlaget med undersøkelsene fra 1997 og 2009. Vi har derfor valgt å se bort fra undersøkelsen fra 2001 i denne rapporten.

Det er viktig å understreke at en sammenlikning mellom to tidspunkter ikke sier noe om hvordan utviklingen har vært mellom disse to punktene. I prinsippet kan en økning mellom 1997 og 2009 i en bestemt aktivitet

innebære en betydelig økning i begynnelsen av perioden og en svakere nedgang i slutten av perioden. I så fall vil en være inne i fase hvor denne aktiviteten faktisk er på vei ned, selv om det over en tolvårsperiode samlet sett har vært en økning. Dette problemet er vanskelig å løse, siden det ikke gjennomføres kontinuerlige undersøkelser og betyr at rapporten ikke kan si noe om de endringer som er i ferd med å skje. Det er kun mulig å dokumentere endringer som har skjedd i løpet av perioden siden ungdomsundersøkelsen i 1997.

I tillegg til å se på utvikling over tid vil kjønn og alder være viktige bakgrunnsvariabler som går igjen i rapporten. Tabell 1.1 nedenfor viser hvordan de som har besvart undersøkelsen fordeler seg med hensyn til kjønn og klassetrinn.

Tabell 1.1 Antall jenter og antall gutter på hvert klassetrinn som har deltatt i undersøkelsen

	8. klasse	9. klasse	10. klasse	VG 1	Alle
Gutt	113	72	71	132	388
Jente	114	89	78	88	369
Totalt	227	161	149	220	757
Andel jenter	50	55	52	40	49

Totalt er det 49 prosent jenter og 51 prosent gutter med i undersøkelsen. Kjønnfordelingen er forholdsvis jevn på ungdomsskolen, selv om det er noe flere jenter enn gutter 9. og 10. klasse. På Vg1 er guttene i flertall. Totalt deltok 388 gutter og 369 jenter. 19 ungdommer besvarte spørreskjemaet uten å oppgi kjønn.

I de senere årene har andelen av befolkningen i Lørenskog med innvandrerbakgrunn økt en god del. Rapporten vil belyse om ungdom med minoritetsbakgrunn skiller seg fra etnisk norske ungdommer på ulike områder. Minoritetsbakgrunn vil i denne sammenheng innebære at begge av ungdommenes foreldre er født i utlandet. Av de som besvarte denne undersøkelsen hadde 15 prosent minoritetsbakgrunn. Offisielle tall fra SSB viser at per 1. januar 2009 hadde 18 prosent av ungdommene mellom 13 og 16 år bosatt i Lørenskog to utenlandsfødte foreldre. Andelen med minoritetsbakgrunn i ungdomsundersøkelsen er dermed noe lavere enn i de offisielle tallene. Dette betyr at minoritetsungdom er svakt underrepresentert i det innsamlete materialet.

1.2 Presentasjonsform

De fleste av tabellene i rapporten er *krysstabeller*. Disse tabellene kan brukes til å sammenligne prosentandelen som har gitt like svar på spørsmål i undersøkelsen. Man kan for eksempel bruke krysstabellen til å beregne andelen jenter og gutter som oppgir at de er medlem av et idrettslag. Prosentandelen beregnes med utgangspunkt i antallet gutter og jenter som har svart på spørsmålet om idrettslagsmedlemskap. I tabellen oppgis antallet som har besvart spørsmålet ved N. Fordi noen av ungdommene som er med i undersøkelsen ikke har svart på alle spørsmålene, vil totalantallet (N) varierer noe fra tabell til tabell. I tillegg til krysstabeller gir noen av tabellene ganske enkelt uttrykk for andelen som har gitt et visst svar på et spørsmål.

I de fleste tabellene og figurene presenteres signifikansnivået. Signifikansnivået viser risikoen for at de forskjellene vi finner mellom en eller to grupper i datamaterialet er et resultat av tilfeldig variasjon. Sannsynligheten for at forskjellene skyldes tilfeldigheter øker når antallet personer som har besvart et spørsmål på en gitt måte er lite. I samfunnsvitenskapelig forskning godtas vanligvis en risiko på 5 prosent nivå. Med dette menes at risikoen for at forskjellene vi finner mellom to grupper egentlig er et resultat av tilfeldig variasjon er mindre enn 5 prosent. I rapporten er signifikante forskjeller i resultatene angitt ved en stjerne (*).

På enkelte av spørsmålene i undersøkelsen er ungdommene delt inn i mange små grupper. Når det er få ungdommer i hver gruppe må forskjellene være større for at sammenhengen skal være statistisk signifikant. Det at en sammenheng ikke er signifikant, betyr likevel ikke at den er uinteressant. I rapporten vil det derfor i enkelte tilfeller også legges vekt på sammenhenger som ikke er statistisk signifikante.

1.3 Rapportens struktur

Rapporten er inndelt i tre hovedkapitler. Størst plass er viet til de unges fritidsaktiviteter. Kapittel 2 inneholder en generell oversikt over hvilke aktiviteter de unge foretar seg i løpet av en vanlig uke. Kapitlet gir også et bilde av ungdommenes deltagelse i organisasjoner og idrettslag, ettersom dette er en viktig del av det de bruker fritiden sin på. Deretter ses det nærmere på

ungdommenes bruk av nye medier. Videre belyses bruken av ungdoms-klubber og i hvilken grad ungdommene reiser ut av kommunen i fritiden. Et annet spørsmål som belyses i dette kapitlet er ungdommenes interesse for kulturhuset «Lørenskog hus» som skal stå ferdig våren 2011. I undersøkelsen ble det spurt om i hvilken grad de kommer til å benytte seg av de nye tilbudene som kulturhuset vil romme, og om det eventuelt finnes andre tilbud som de synes mangler. Til sist i kapitlet spørres ungdommene om hvilke tiltak de selv ville prioritere dersom det ble satt av 10 millioner til ungdomstiltak.

Kapittel 3 «Trivsel, venner og psykisk helse» handler om hvordan ungdommene i Lørenskog trives med tilværelsen. Kapitlet gir blant annet en indikasjon på hvor fornøyde ungdommene er med oppvekstvilkårene i kommunen. Trivselsnivået belyses gjennom spørsmål om hvor fornøyde ungdommene er med venner, foreldre, nærmiljøet og skolen. I tillegg undersøkes hva slags vennemønstre ungdommene har. Til sist i kapitlet undersøkes forekomsten av mobbing, vold og psykiske plager.

Det siste kapitlet i rapporten fokuserer på ungdommenes bruk av rusmidler. Det ses på alt fra lettere former, som røyking og snus, til alkohol og narkotika. I tillegg undersøkes det om det finnes en sammenheng mellom foreldres alkoholvaner og ungdommenes eget alkoholforbruk.

2 Fritid

I dette kapittelet gis det en oversikt over hva ungdommene i Lørenskog kommune bruker fritiden sin på. Det inntas et bredt perspektiv på fritid, og begrepet omhandler alt som ungdommene foretar seg når de ikke er på skolen. Poenget er å presentere et generelt bilde av hva lørenskogungdommene gjør når de ikke er på skolen. For hvert tema blir det undersøkt om situasjonen har endret seg siden undersøkelsen i 1997 og om det er kjønns- og aldersforskjeller i ungdommenes fritidsmønster. Til slutt i kapitlet blir det undersøkt om minoritetsungdom har en annen fritidsprofil enn det som er tilfelle for majoritetsungdommene i kommunen.

Kapittelet starter med å gi en generell oversikt over hvilke fritidsaktiviteter ungdommenes driver med i løpet av en vanlig uke. Her er det i første rekke snakk om uorganiserte aktiviteter som å se på TV eller være sammen med venner. Videre belyses spørsmål om i hvilken grad ungdommene er aktive i organisasjoner, idrettslag, fritidsklubber, foreninger og lignende. Kapitlet har også et eget avsnitt om ungdommenes bruk av nye medier. Til sist rettes fokus mot lokale forhold i Lørenskog knyttet til sentrumsbruk og forventninger til det nye kulturhuset. Kapitlet avsluttes med et avsnitt som handler om hvilke ungdomstiltak ungdommene ønsker at det satses på i kommunen.

2.1 Fritidsaktiviteter – et overblikk

Fritiden er den tiden på dagen da man mer eller mindre fritt kan velge hva man vil gjøre. Ettersom alle som er med i denne undersøkelsen er skoleungdom, er fritiden den tiden de ikke er på skolen. I spørreskjemaet ble det listet opp en rekke vanlige aktiviteter. Ungdommene ble bedt om å krysse av for hvor mange dager de i løpet av den siste uken hadde brukt på de ulike aktivitetene. I tabell 2.1 vises andelen ungdom som oppgir at de har drevet med de ulike aktivitetene minst én gang i løpet av siste uke. Aktivitetene er ordnet etter fallende hyppighet, slik at de aktivitetene som flest har drevet med i 2009 kommer øverst. Tabellen viser resultatene både for undersøkelsen i 1997 og 2009. Statistisk signifikante endringer er markert med fet skrift og stjerne.

Tabell 2.1 Prosentandeler som har drevet med ulike aktiviteter en gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) i 1997 og 2009

	1997	2009
Vært på internett*	25	98
Sett på TV*	99	97
Hørt på musikk	96	96
Vært sammen med venner hjemme hos deg selv eller hos dem	88	89
Gjort lekser*	96	89
Hjulpet til hjemme (vasket, ryddet osv.)	82	85
Vært hjemme alene, eller med far/mor eller søsken hele kvelden	82	85
Brukt datamaskin til annet enn spill*	54	84
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner	84	81
Trimmet på egen hånd (løpt en tur, gått i svømmehall etc.)*	45	78
Sett på DVD	73	76
Vært på shopping	-	65
Spilt uorganisert fotball/basket sammen med venner	-	62
Drevet med trening i et idrettslag*	55	61
Besøkt familie	59	61
Gjort noe sammen med mor og far (hobby, trening e.l.)*	49	58
Vært helt alene hjemme mesteparten av kvelden	57	57
Spilt dataspill	54	51
Gått på kafé eller snackbar*	60	44
Hengt rundt på kjøpesenteret uten å gjøre noe spesielt	-	43
Besøkt nabo	34	35
Vært på treningsstudio/helsestudio*	14	31
Vært på møte i et lag eller forening*	17	26
Passet søsken	22	23
Stått og hengt på et gatehjørne/kiosk/bensinstasjon e.l.*	36	23
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd*	27	23
Hatt jobb etter skolen*	29	21
Stått på rullebrett/snøbrett	-	20
Skrudd på bil, moped eller motorsykel*	14	18
Drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans e.l.	16	17
Vært på øving eller spilt instrument sammen med andre*	13	17
Vært i kirkeklubb	-	16
Spilt rollespill*	11	16
Vært på kampsport- eller selvforsvarstrening*	7	15
Vært i fritidsklubb*	24	13
Drevet med hester, riding	7	7
Gått på kveldskurs	-	7

Tabellnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Ikke alle aktivitetene ble kartlagt i 1997

Den aktiviteten som flest har gjort minst én gang i løpet av uken er å være på internett, tett etterfulgt av å ha sett på TV og hørt på musikk. Resultatet tyder på at internettilgangen i norske hjem er meget høy, og kanskje spesielt høy i familier med tenåringsbarn. Samtidig som overføring av informasjon på internett blir stadig raskere og mulighetene flere, har enkelte spådd at folk vil velge bort TV til fordel for internett. Dette er blitt forklart ved at mediekonsumenter stiller stadig større krav til interaktivitet, noe som først og fremst er mulig på internett. Resultatene her tyder på at dette ikke er tilfellet. I stedet kan det se ut som om ungdom ikke velger bort TV, men i stedet benytter seg av begge mediene. Selv om mange bruker fritiden sin på elektroniske medier, er de fleste likevel både aktive og sosiale også på andre områder. Nærmere 90 prosent har vært sammen med venner i løpet av den siste uken, og ytterligere 81 prosent svarer at de har brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner.

Ungdommene bruker mye av fritiden sin på idrett og fysisk aktivitet. Nesten 80 prosent svarer at de i løpet siste uke har trimmet på egen hånd (løpt en tur, vært i svømmehall etc.), og over 60 prosent har spilt uorganisert fotball/basketball eller vært på treningsstudio. De tre aktivitetene som færrest har bedrevet i løpet av uken er: gått på kveldskurs (7 prosent), drevet med hester, riding (7 prosent) og vært i fritidsklubb (13 prosent).

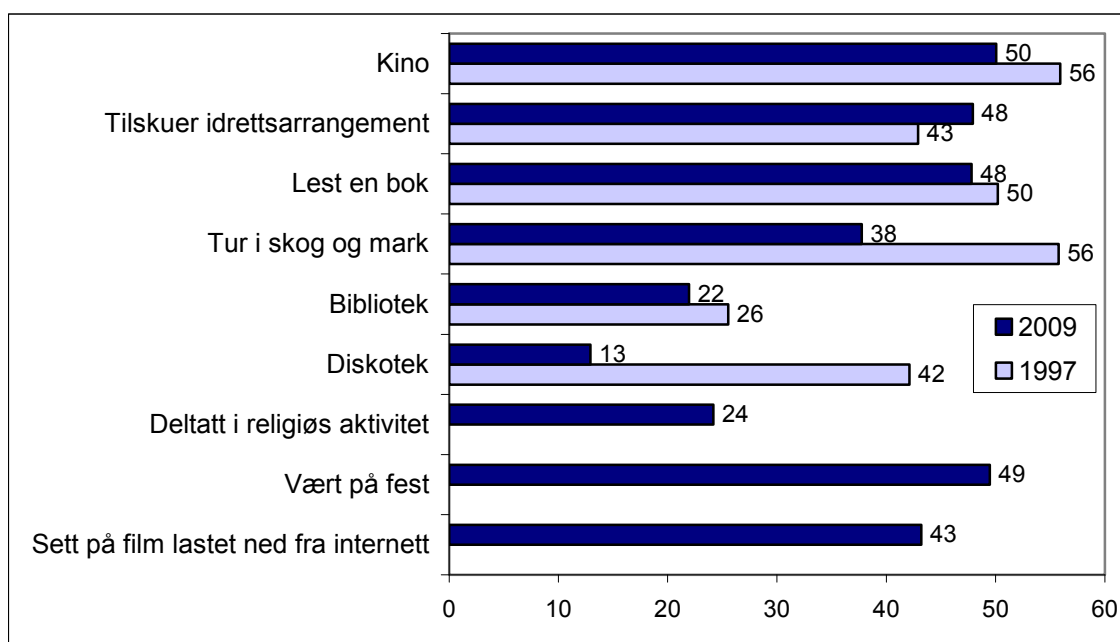
Tabellen viser også hvor mange som hadde drevet med de samme fritidsaktivitetene ved forrige undersøkelse i 1997. Den største endringen er internettbruk. Mens 98 prosent av dagens ungdom hadde vært på internett i løpet av den siste uken, gjaldt det kun 25 prosent i 1997. Endringen henger sammen med at tilgangen til internett var betydelig lavere i 1997 enn det den er i 2009.

En annen endring er at ungdommene bruker mer tid på idrettsaktiviteter. Spesielt har andelen som driver med egentrening økt. I 2009 oppgir 78 prosent at de trimmer på egenhånd minst en gang i løpet av uken, mens det samme gjaldt 45 prosent i 1997. I tillegg har andelen som har vært på treningsstudio økt fra 14 til 31 prosent, andelen som driver med kampsport har mer enn fordoblet seg og andelen som driver trening i idrettslag har økt med 6 prosentpoeng.

Andre aktiviteter brukes det mindre tid på i 2009 enn i 1997. Det er færre som har vært på kafé og snackbar og det er færre som har hengt rundt på gatehjørner/ kiosker/ bensinstasjoner. Det er også betydelig færre som bruker fritidsklubben sammenlignet med i 1997. Mens 24 prosent oppga å ha besøkt fritidsklubben minst én gang i løpet av siste uke i 1997, svarte 13 prosent det samme i 2009. Resultatene viser at det har skjedd en dreining i de unges fritidsbruk ved at mer tid brukes til internett og trening, mens færre ungdommer henger rundt kiosker, bensinstasjon og liknende enn det som var tilfelle i 1997.

I spørreskjemaet ble de unge bedt om å svare på om de i løpet av siste 30 dager hadde deltatt i ulike typer aktiviteter. Figur 2.1 viser at de unge deler seg i to på flere av disse aktivitetene.

Figur 2.1. Prosentandel som har deltatt på ulike aktiviteter i løpet av siste 30 dager. 1997 og 2009

Note: De tre siste aktivitetene ble ikke kartlagt i 1997

Halvparten har vært på kino, det samme gjelder å vært tilskuer på et idrettsarrangement, lest en bok (ikke skolebok) og vært på fest. Under halvparten har sett på en film som de har lastet ned fra internett og fire av ti har vært på tur i skog og mark. Hver fjerde har brukt biblioteket i løpet av siste måned og hver femte har deltatt i religiøs aktivitet. Kun 13 prosent sier at de har vært på diskotek.

På enkelte av disse områdene har det vært en betydelig nedgang i aktivitetsnivå. Særlig stor er reduksjonen i andelen som har vært på diskotek og det å gå tur i skog og mark. Det har vært en viss økning i andelen som har vært tilskuer på idrettsarrangement, noe som kan ha sammenheng med den generelle økningen i idrettsinteresse blant ungdom i Lørenskog. Andelen av de unge som leser bøker eller bruker biblioteket har holdt seg noenlunde konstant i denne perioden. Når det gjelder kinobesøk, er det en viss nedgang. I 1997 var det 56 prosent av ungdommene som hadde vært på kino siste måned. I 2009 gjelder dette altså halvparten. Men nedgangen er nokså beskjedent og det er lite som tyder på at den betydelig økte tilgangen til filmopplevelser i hjemmet i løpet av denne tolvårsperioden har gått særlig utover de unges interesse for film på kinolerretet.

Driver gutter og jenter med ulike fritidsaktiviteter?

Tabell 2.2 viser andelen gutter og jenter som har drevet med ulike fritidsaktiviteter minst én gang i løpet av siste uke. Tabellen viser kun de aktivitetene der det er en signifikant forskjell mellom gutter og jenter.

Tabell 2.2 Prosentandeler som har drevet med ulike aktiviteter en gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) etter kjønn

	Gutter	Jenter
Hørt på musikk	93	99
Vært sammen med venner hjemme hos deg selv eller hos dem	86	93
Gjort lekser	85	93
Vært hjemme alene, eller med far/mor eller søsken hele kvelden	81	89
Hjulp til hjemme (vasket, ryddet osv.)	81	90
Brukt datamaskin til annet enn spill	87	80
Vært på shopping	49	81
Spilt uorganisert fotball/basket sammen med venner	69	55
Spilt dataspill	71	30
Gått på kafé eller snackbar	38	51
Hengt rundt på kjøpesenteret uten å gjøre noe spesielt	33	54
Besøkt nabo	31	39
Vært på treningsstudio/helsestudio	36	25
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd	14	32
Skrudd på bil, moped eller motorsykel	27	9
Drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans e.l.	6	30
Vært på kampsport- eller selvforsvarstrening	21	10
Drevet med hester, riding	3	12

Tabellnote: Alle kjønnsforskjeller er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

For det første må det understrekes at gutter og jenter stort sett driver med de samme fritidsaktivitetene. For over halvparten av fritidsaktivitetene som ble kartlagt er det ingen signifikante forskjeller mellom jenter og gutter. Samtidig finnes det enkelte tydelige kjønnsforskjeller. Den fritidsaktiviteten med størst differanse mellom gutter og jenter er å spille dataspill. 71 prosent av guttene mot 30 prosent av jentene har spilt dataspill minst én gang i løpet av sist uke. Det er likevel ikke slik at jenter ikke bruker tid foran datamaskinen. 98 prosent av jentene har vært på internett og 80 prosent svarer at de har brukt datamaskinen til annet enn spill. Dette tyder på at de aller fleste av jentene også er aktive databrukere i fritiden, men at gutter og jenter har en litt ulik orientering i bruk.

Det finnes en del aktiviteter som jentene driver mer med enn guttene. 81 prosent av jentene har vært på shopping og 54 prosent har hengt rundt på kjøpesentrene. Tilsvarende tall for guttene er henholdsvis 49 og 33 prosent. I tillegg oppgir en høyere andel av jentene at de har vært på kafé. Det at jenter bruker mer av fritiden på shopping, gå på kjøpesentre og på kafé, tyder på at jenter i større grad enn gutter er opptatt av urbane aktiviteter.

Det finnes også andre aktiviteter hvor jenter og gutter er ulikt representert. Flere jenter enn gutter bruker fritiden på «dans, jazzballett, aerobic, folkedans» og «tegning, maling, skrive dikt på egenhånd», mens flere av guttene bruker fritiden til å «skru på bil/moped/motorsykkkel», «spille uorganisert fotball eller basketball», «gå på kampsport og selvforsvarstrening» og til å «gå på treningsstudio». Disse mønstrene gjenfinnes i senere utdanningsvalg der jenter er overrepresentert på studiene musikk, dans, drama og formgivingsfag, mens gutter oftere velger tekniske fag og idrettsfag (Utdanningsdirektoratet 2009).

Driver eldre ungdom med andre fritidsaktiviteter enn yngre ungdom?

Hvordan fritidsaktivitetene endrer seg etter hvert som ungdommene blir eldre, er undersøkt i tabell 2.3. Tabellen viser kun de aktivitetene der det er en signifikant forskjell mellom de ulike klassetrinnene.

Tabell 2.3 Prosentandeler som har drevet med ulike aktiviteter én gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) etter klasstrinn

	8. kl	9. kl	10. kl	Vg1
Gjort lekser	94	94	95	78
Vært hjemme alene, eller sammen med far/mor eller søsken hele kvelden	89	88	87	78
Brukt datamaskin til annet enn spill	82	87	81	84
Spilt uorganisert fotball/basket sammen med venner	69	64	54	57
Drevet med trening i et idrettslag	75	60	56	50
Gjort noe sammen med mor og far (hobby, trening e.l.)	61	67	55	50
Vært helt alene hjemme mesteparten av kvelden	53	49	56	66
Gått på kafé eller snackbar	33	47	47	52
Hengt rundt på kjøpesenteret uten å gjøre noe spesielt	46	52	48	32
Vært på treningsstudio/helsestudio	18	19	39	46
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd	28	26	23	16
Hatt jobb etter skolen	12	13	24	34
Skrudd på bil, moped eller motorsykel	17	11	17	26
Vært i kirkeklubb	3	30	16	18
Spilt rollespill	10	21	16	17

Tabellnote: Alle klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at ungdommene blir mindre orienterte mot hjemmet og mot foreldrene sine med alderen. Andelen som har «vært hjemme alene eller sammen med mor/far/søsken hele kvelden» eller som har «gjort noe sammen med mor/far (hobby, trening)», er vesentlig lavere blant ungdom i videregående skole enn blant de som er i ungdomsskolen. De eldste ungdommene går derimot mer ut på kafé og snackbar og flere jobber etter skoletid. Et annet trekk som skiller de eldste og de yngste er hvilken treningsform de driver med. Andelen som trener i idrettslag og som spiller uorganisert fotball/basketball synker når ungdommene blir eldre. Samtidig er det flere av de eldste som trener på treningsstudio.

2.2 Elektroniske medier

Ungdommene som er med i undersøkelsen er vokst opp på 1990-tallet i et samfunn preget av betydelige teknologiske endringer. Til forskjell fra foreldrene sine har datamaskiner, internett og mobiltelefoner vært en naturlig del av livet deres helt fra de var barn. Kunnskapene om denne typen teknologi er langt bedre enn foreldrenes. Ungdommene har dermed et fortrinn ettersom

denne teknologien inngår på stadig flere områder av livet. Samtidig er det mange i samfunnet som bekymrer seg for ungdommene mediebruk. Bekymringen har spesielt vært knyttet til at mediene, og spesielt bildemediene, virker pasifiserende. Diskusjonen har dreid seg om ungdom som sitter mye foran skjermen blir passive, late og lite engasjerte. Undersøkelsen viser at de aller fleste ungdommer i Lørenskog bruker tid på TV, musikk og internett. Men samtidig har vi sett at ungdommene er mer aktive i idrett enn tolv år tidligere. Dette tyder på at selv om ungdom som gruppe bruker en del tid på ulike medier, fører ikke dette automatisk til større passivitet. Dette er i tråd med en undersøkelse av barn og unges medievaner som viser at bruk av digitale medier i første rekke konkurrerer med andre innendørsaktiviteter. Undersøkelsen finner «liten støtte for påstanden om at nye medier fortrenger andre aktiviteter som ballspill, utelek eller sportsaktiviteter (Endestad m.fl. 2004).

Vi har vist at det å være på internett, se på TV og høre på musikk, er de tre vanligste fritidsaktivitetene blant ungdom i Lørenskog. Resultatene sier lite om hvor mye tid ungdom bruker og hvor stor variasjon det er mellom dem. Dette får vi mer kunnskap om i tabell 2.4.

Tabell 2.4 Tidsbruk på ulike medier i løpet av en vanlig dag. Horisontalt prosentuert

	Under 30 min.	30 min – 1 time	1–3 timer	Mer enn 3 timer	Gjør ikke aktivitet	Vet ikke	Totalt
Høre på musikk	14	18	30	34	1	3	100
Se på TV	7	21	51	17	2	2	100
Chatting på internett	21	20	38	12	3	5	100
Andre aktiviteter på internett	20	25	33	11	6	4	100
Spille dataspill/ TV-spill	34	12	21	8	21	3	100

Tabellen bekrefter at dette er aktiviteter som nesten alle bruker tid på til vanlig. Andelen som ikke driver med disse aktivitetene er 6 prosent eller lavere, med unntak av det å spille dataspill, som én av fem vanligvis ikke driver med. Ungdommene bruker mest tid på å se på TV og til å høre på musikk. 68 prosent ser på TV – og 64 prosent hører på musikk mer enn én time i løpet av en vanlig dag. Omtrent halvparten av ungdommene bruker like lang tid til chatting eller andre aktiviteter på internett. Dette betyr at det

er nokså mange som ikke bruker særlig mye tid på internettbruk. Mellom 41 og 45 prosent er mindre enn én time på nettet i løpet av en vanlig dag, mens rundt 30 prosent bruker mindre enn én time på musikk og TV. Det brukes minst tid på å spille dataspill og relativt mange spiller ikke dataspill i det hele tatt. En liten gruppe på åtte prosent bruker mer enn tre timer hver dag på å spille data- eller TV-spill. Resultatet viser med andre ord at dette er medier som så godt som alle bruker, men at det er stor variasjon i forhold til hvor mye tid den enkelte bruker på dem.

Det er viktig å være klar over at mange av disse aktivitetene foregår samtidig. Mange liker for eksempel å høre på musikk mens de gjør lekser eller chatter på internett. Dette fenomenet har den siste tiden vært omtalt i media under begrepet «multitasking».

Er det forskjeller mellom gutter og jenter i Lørenskog når det gjelder hvor mye tid de bruker på disse mediene? I tabell 2.5 sammenlignes andelen gutter og jenter som har brukt mer enn én time på ulike medier.

Tabell 2.5. Prosentandel gutter og jenter som har brukt mer enn én time på ulike medier i løpet av en vanlig dag.

	Gutter	Jenter	Alle
Se på TV*	64	73	68
Høre på musikk*	61	68	64
Chatting på internett*	46	56	51
Andre aktiviteter på internett	47	42	45
Spille dataspill/TV-spill*	48	8	29

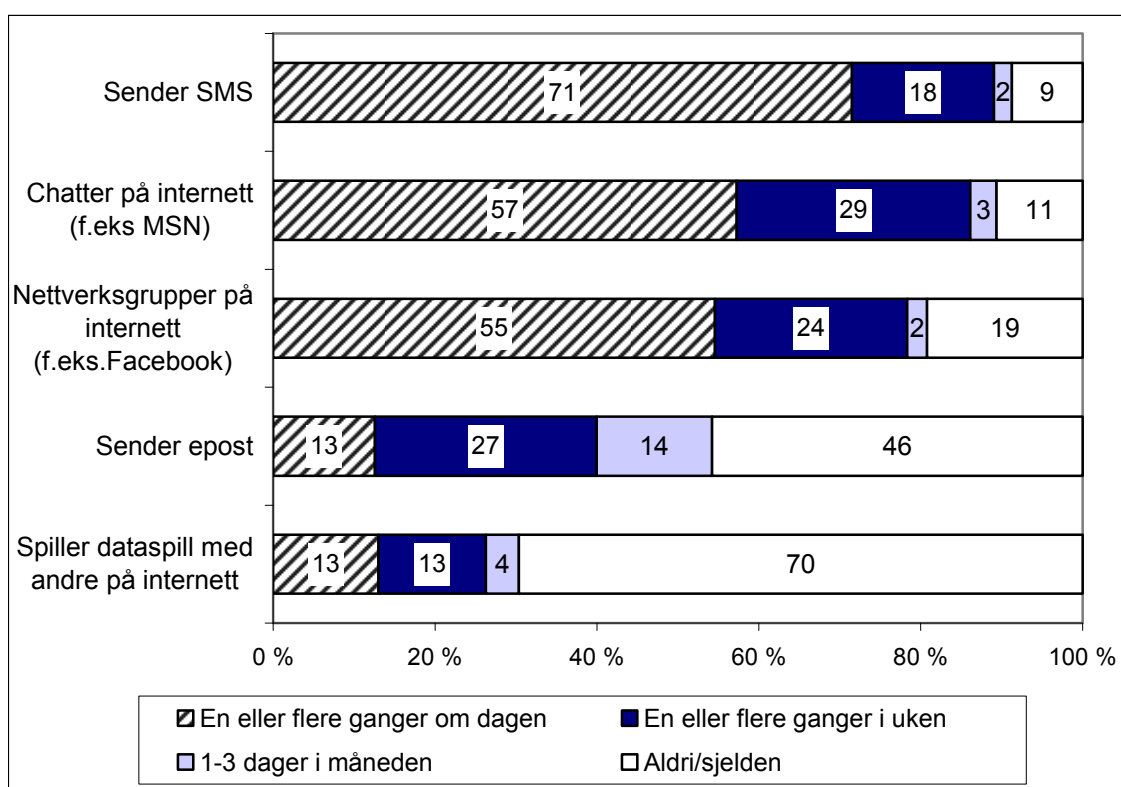
Tabellnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikante på 5 prosentnivå

Den aktiviteten det er størst kjønnsforskjell i tidsbruk er dataspill. Nesten halvparten av guttene spiller data minst én time i løpet av en typisk dag, mens dette gjelder kun åtte prosent av jentene. Videre viser tabellen at jenter bruker mer tid enn gutter på å chatte på internett, se på TV og høre på musikk. Litt flere gutter enn jenter gjør andre aktiviteter på internett. Det at jenter bruker mer tid enn gutter på chatting, og gutter bruker mer tid enn jenter på dataspill og andre aktiviteter på internett, er i tråd med tidligere forskning på området (Torgersen 2004).

Resultatene viser at internett er blitt en viktig del av de unges hverdag. Mer enn noen gang brukes internett som et sosialt medium der ungdom er i kontakt med andre jevnaldrende. Nettverkssamfunn som Facebook og ulike

chattesider har spesialisert seg på å lage kommunikasjonsmedier som treffer ungdomsgruppen. Hvilke kommunikasjonsmedier foretrekker ungdom i Lørenskog? For å få informasjon om hvor utstrakt bruken av elektroniske medier er, ble de spurt om hvor ofte de benyttet ulike kommunikasjonsmedier. Figur 2.2 viser hvor hyppig ungdommene er i kontakt med andre via SMS, chattekanaler, nettverksgrupper, e-post og via internettspill.

Figur 2.2 Andel som benytter ulike kommunikasjonsmedier. Prosent

Figuren viser at det mediet ungdommene oftest bruker for å kommunisere med andre er SMS via mobilen. 71 prosent sender SMS én eller flere ganger om dagen. Chatting på internett er også en mye brukt kommunikasjonsform. Mer enn halvparten av ungdommene svarer at de daglig chatter med andre på internett og like mange er daglig innom nettverksgrupper. Nettverksgrupper av typen Facebook og Myspace har hatt en eventyrlig vekst. Man kan derfor få et inntrykk av at «alle» benytter disse mediene. Det er derfor interessant å merke seg at nesten av 20 prosent av ungdommene svarer at de aldri eller sjelden benytter seg av nettverksgrupper.

Videre fremgår det av figuren at vesentlig færre kommuniserer via e-post sammenlignet med de andre mediene. Nesten halvparten av ungdommene

svarer at de aldri bruker e-post. Årsaken til at så mange av ungdommene ikke bruker e-post, kan være at de andre mediene bidrar til at kommunikasjon via e-post blir overflødig. I tillegg passer kanskje den form for uformell kommunikasjon som ungdom ofte har bedre på SMS og chatting, hvor man får svar umiddelbart.

2.3 Organisert fritid

Et trekk ved norsk kultur og samfunnsliv er at mange barn og unge er medlemmer av ulike organisasjoner, klubber, lag og foreninger (Fauske og Øia 2003). Mange bruker store deler av tiden sin på denne typen organisert fritid. Et kjennetegn ved organiserte fritidsaktiviteter er at de foregår i avgrensede tidsrom og til faste tider. Fellestrekket er at mennesker samles med et klart formål knyttet til et interessefellesskap. Det kan for eksempel være å samles for å spille et instrument sammen med andre i et korps eller band, eller det kan være aktiviteter av mer ideologisk karakter, som for eksempel medlemsmøter i regi av et politisk parti. Et annet kjennetegn ved de organiserte fritidsaktivitetene er at de ofte er voksenledede, selv om det også finnes eksempler på ungdomsstyrte organisasjoner. I dette avsnittet skal det ses nærmere på hvor mange som er med i organisasjoner og idrettslag, hvilke aktiviteter ungdommene er aktive i og hvor mye tid som brukes på disse aktivitetene.

Det finnes ulike måter å få informasjon om hvor mange som er med i organiserte fritidsaktiviteter. I spørreskjemaet ble de unge først spurt om de er eller har vært medlem av en organisasjon, lag eller forening. 60 prosent av ungdommene i Lørenskog svarte at de for øyeblikket er medlem og 76 prosent svarte at de hadde vært medlem av en organisasjon etter fylte 10 år. Dette viser at det medlemsbaserte organisasjonslivet har en betydelig utbredelse blant barn og unge i kommunen, samtidig som tenårene er tidspunktet hvor en del slutter å være med.

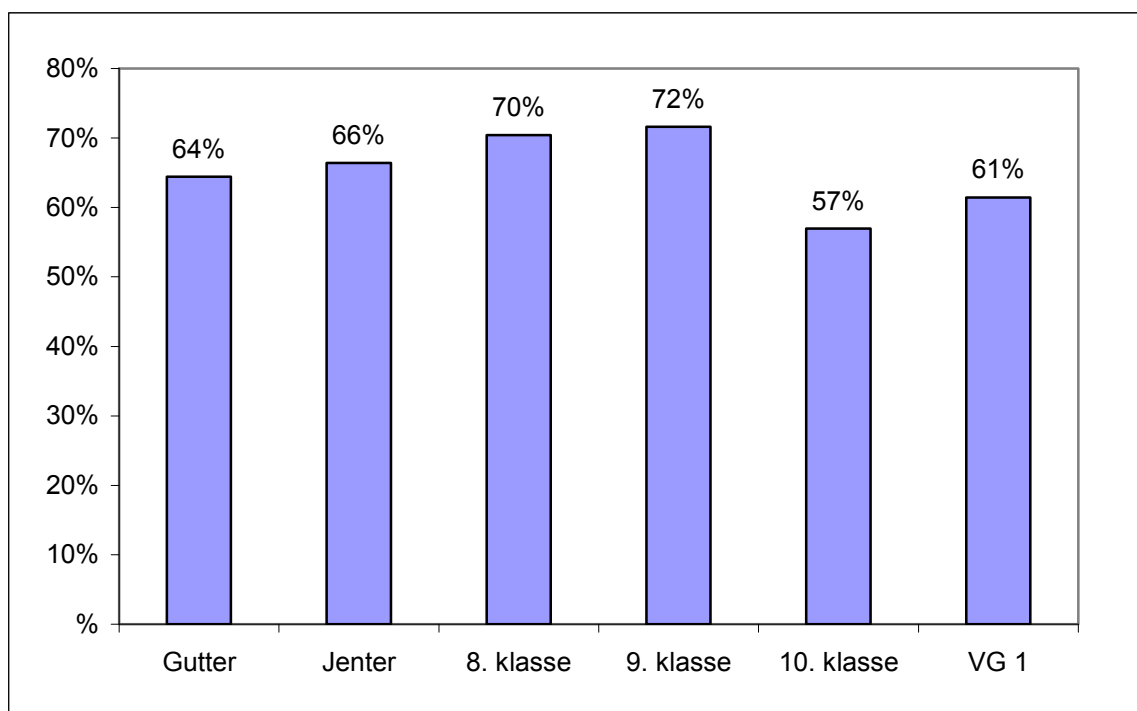
En annen måte å fange opp organisasjonsaktivitet har vært å liste opp en rekke typiske organisasjoner og be ungdommene krysse av for hvor mange av disse de er med i. Det er verdt å understreke at det her ikke spørres om *medlemskap*, men om ungdommene er *med i* disse organisasjonene eller ikke. Denne metoden gir en samlet deltagelsesprosent i organiserte fritidsaktiviteter på 65 prosent. Tallet er noe høyere enn på spørsmålet om medlemskap.

En forklaring er nok at en del unge er med i organiserte aktiviteter uten at det kreves medlemskap.

Spørsmålet om hvilke organisasjoner ungdommene er med i ble også benyttet i 1997-undersøkelsen. Listene er riktignok ikke helt identiske i de to undersøkelsene, men forskjellene er såpass små at det er relevant å sammenlikne over tid. I 1997 oppga også 65 prosent av ungdommene at de var med i minst én av de organisasjonene som ble listet opp. Resultatet tyder på at ungdommene i Lørenskog deltar i organiserte fritidsaktiviteter i omtrent like stor grad som tolv år tidligere.

Er organisasjonsdeltagelsen ulik for jenter og gutter og varierer den med ungdommens alder? Figur 2.3 gir en oversikt over hvordan organisasjonsdeltagelsen varierer med kjønn og klasstrinn. Søylene viser andelen av ungdommene som oppgir å være med i minst én av organisasjonene fra listen med typiske organiserte fritidsaktiviteter.

Figur 2.3 Organisasjonsdeltagelse etter kjønn og klasstrinn. Prosent

Figurnote: Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null. Klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at det er omtrent like mange gutter og jenter som er med i organiserte fritidsaktiviteter. I 1997 oppga 60 prosent av jentene og 70 prosent av guttene at de var med i organiserte fritidsaktiviteter. Det kan med

andre ord se ut som kjønnsforskjellene er blitt mindre. Organisasjonsdeltagelsen er høyest blant de yngste elevene i 8. og 9. klasse og er lavere fra 10. klasse. Den samme tendensen til nedgang i organisasjonsdeltakelse gjorde seg også gjeldene i 1997. På videregående er deltagelsen noe høyere enn i 10. klasse, men forskjellen er såpass liten at det er vanskelig å konkludere med at det skjer en reell økning i overgang mellom ungdomsskolen og videregående.

Hvilke organisasjoner, foreninger og lag deltar ungdommene i? Tabell 2.6 viser andelen som er med i ulike organisasjoner, foreninger og lag i 1997 og 2009. Tabellen er sortert slik at aktivitetene med høyest deltagelsesprosent i 2009 er øverst i tabellen.

*Tabell 2.6 Andel som er med i ulike organisasjoner i 1997 og 2009. Prosent***

	1997	2009
Idrettslag	43	47
Kristen forening*	5	14
Musikk- og kulturskole	-	7
Musikkorps, kor, orkester	6	5
Fritidsklubb*	12	5
Rockeklubb/bandøvelser	3	4
Politisk organisasjon	3	4
Forening for dyrehold	4	3
Jakt- og fiskeforening*	5	3
Avholdsforening/forening mot rusgift	3	3
Røde Kors, Norsk Folkehjelp	2	2
Motorklubb*	4	2
Speideren*	4	2
Hobbyklubb*	3	1
Rollespill-klubb	2	1
4H	2	1
Miljø- og naturvernorganisasjon	1	1
Innvandrerorganisasjon	1	1
Annen organisasjon*	6	10

Tabellnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

** Det ble ikke spurt om deltagelse i Musikk- og kulturskole i 1997

Resultatet viser at idrettslagene har desidert flest aktive deltagere. Dette er en romslig kategori som rommer alt fra store lagidretter som fotball og håndball til turn og danseforeninger. 47 prosent av ungdommene svarer at de er med i et idrettslag. Dette er en økning sammenlignet med i 1997, da 43 prosent

svarte det samme. Resultatet er i tråd med annen forskning som også viser en økning i andelen som er med i organisert idrett (Strandbu og Bakken 2007).

Kristne foreninger har nest høyest oppslutning. Også denne kategorien rommer mange ulike foreninger som for eksempel Ten Sing og ulike ungdomsklubber. 14 prosent av ungdommene svarer at de er med i en kristen forening. Andelen som er med i kristne foreninger er nesten tre ganger høy som i 1997. Sju prosent deltar i musikk- og kulturskoler og fem prosent i musikkorps/kor/orkestre. Fem prosent deltar i fritidsklubber. De resterende organisasjonene har under fem prosent oppslutning. For de fleste av aktivitetene har det kun vært mindre endringer sammenlignet med i 1997. Unntaket er at betydelig færre av ungdommene i 2009 svarer at de er med i fritidsklubb. Mens tolv prosent oppga at de var med i fritidsklubb i 1997, gjelder det kun fem prosent av ungdommene i 2009.

Deltar gutter og jenter i ulike organisasjoner og varierer deltagelsen med ungdommens alder? Tabell 2.7 viser hvordan deltagelsen i ulike organisasjoner varierer blant gutter og jenter og på ulike klasstrinn.

Tabell 2.7 Andel som er med i ulike organisasjoner etter kjønn og klasstrinn. Prosent

	Gutter	Jenter	8. kl	9. kl	10. kl	Vg1
Idrettslag* **	51	43	56	49	38	42
Kristen forening **	12	17	4	26	17	15
Musikk- og kulturskole	6	9	10	9	4	5
Fritidsklubb	5	5	6	5	2	5
Musikkorps, kor, orkester	4	6	7	3	3	5
Rockeklubb/bandøvelser*	6	2	3	4	3	6
Politisk organisasjon **	5	2	1	1	3	8
Forening for dyrehold*	1	6	5	4	1	3
Jakt- og fiskeforening*	5	1	3	2	1	4
Avholdsforening mot rusgift	2	3	2	4	1	4
Røde Kors, Norsk Folkehjelp*	1	3	-	1	3	3
Motorklubb	2	1	1	2	2	2
Speideren	2	1	3	1	1	1
Hobbyklubb	2	1	1	2	1	1
Rollespill-klubb	2	1	3	1		1
4H	1	1	-	1	1	2
Innvandrersorganisasjon*	2	-	1	1		2
Miljø- og naturvernorganisasjon	1	1	1	1	1	1
Annen organisasjon	10	11	9	12	14	8

Tabellnote: * Kjønnforskjeller er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

** Klasstrinnsforskjeller er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Det er små forskjeller i organisasjonsdeltagelse mellom gutter og jenter. Likevel er det noen flere gutter enn jenter som svarer at de er med i et idrettslag. I tillegg er gutter oftere enn jenter med i rockeklubber, jakt- og fiskeforeninger og innvandrersorganisasjoner. På den annen side er det flere jenter enn gutter som er med i foreninger for dyrehold og Røde Kors/ Norsk Folkehjelp.

Det er ikke noe klart mønster i forhold til organisasjonsdeltagelse og alder, men hovedtendensen er at deltagelsen synker desto eldre ungdommene er. Eksempelvis er 56 prosent av ungdommene på 8. trinn med i et idrettslag, mot 42 prosent på Vg1. Det er grunn til å tro at frafallet i idrettslagene langt på vei forklarer at deltagelsen i organiserte fritidsaktiviteter synker med ungdommenes alder slik det ble observert i figur 2.3. Andre organisasjoner, foreninger og lag hvor deltagelsen synker med alderen, er musikk- og kulturskole, forening for dyrehold og speideren. På den annen side øker deltagelsen i noen av organisasjonene når elevene begynner på Vg1. Dette skyldes at noen typer organisasjoner og foreninger først og fremst er innrettet mot eldre ungdom, slik som politiske organisasjoner og rockeklubber.

Det er flere grunner til at de eldste i undersøkelsen er mindre aktive i organiserte fritidsaktiviteter. Ungdom får ofte flere forpliktelser etter hvert som de blir eldre og mange ser seg nødt til å prioritere bort noen av fritidsaktivitetene sine. En annen grunn, som kanskje er spesielt relevant i idrettslagene, er at forventningene til ungdommenes innsats og prestasjoner øker med alderen. For eksempel «topper» en del idrettsklubber laget slik at kun de beste spillerne får spilletid i viktige oppgjør. Dette kan føre til at de som ikke blir tatt ut på laget mister motivasjonen og slutter.

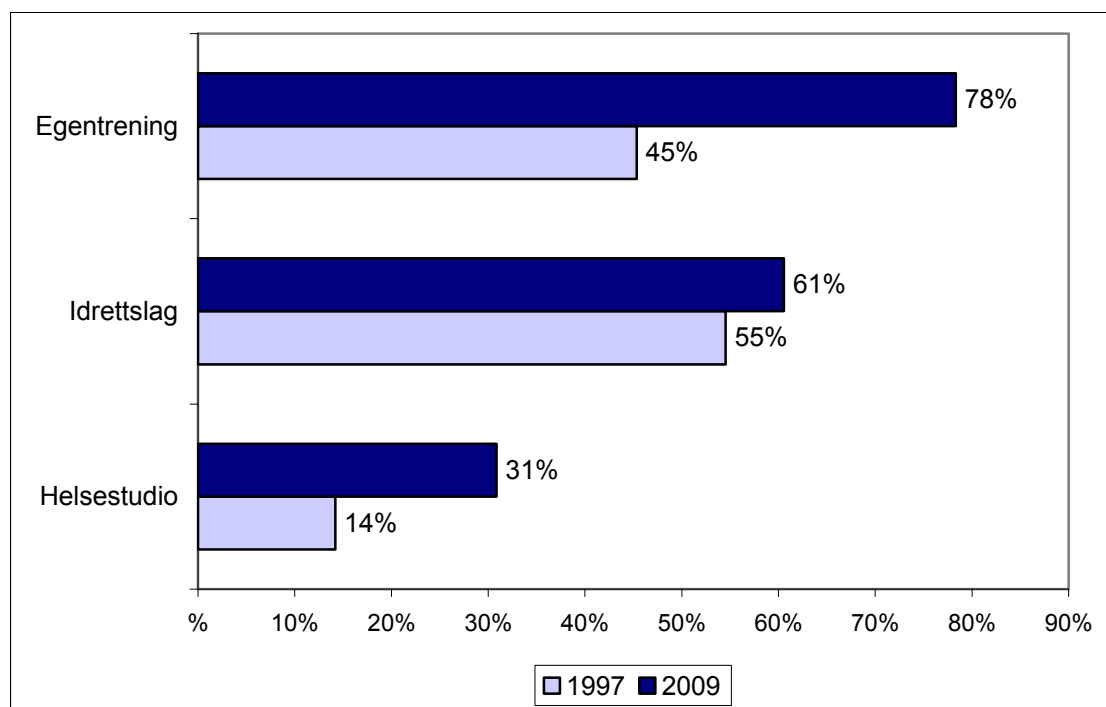
2.4 Idrett

Siden idrettens stilling står så sterkt blant ungdom, vil vi bruke litt tid på å presentere dette mer i detalj. Nasjonale tall viser at omlag 70 prosent av norske barne- og ungdommer er innom den organiserte idretten. Barne- og ungdomsidrett er et hovedsatsingsområde for statens idrettspolitik (Kulturdepartementet 1999–2000) og for Norges Idrettsforbund (Sverdrup og Johannessen 2003). Det er ulike bestemmelser og fokus for barne- og ungdomsidretten. I barneidretten er det viktigste at barna skal lære å spille på

lag med andre, og få prøve seg i ulike idretter. Ungdomsidretten har et større innslag av konkurranse og idretten får ofte et mer alvorlig preg hvor personlige prestasjoner får større betydning. I tillegg blir kropp og utseende viktigere i ungdomsårene. Det finnes ulike kjønnsidealer for gutter og jenter som sier noe om hvordan den vellykkede kropp bør se ut. Dette kan få utslag i hva slags treningsaktiviteter ungdommene driver med. For noen vil formålet med treningen i større grad handle om å endre kropp og utseende til noe bedre, enn å bli bedre i en bestemt idrett. Undersøkelser viser likevel at den viktigste grunnen til at ungdom driver med idrett er fordi de synes det er morsomt og sosialt og fordi de ønsker å holde seg i form (Standbu og Bakken 2007).

I spørreskjemaet ble ungdommene spurt om de driver med noen form for trening. 82 prosent svarer bekreftende på dette spørsmålet og viser at de fleste ungdommene i Lørenskog er opptatt av fysisk aktivitet. Hvilke treningsformer driver ungdom i Lørenskog med? Figur 2.4 viser andelen som oppgir at de driver med trening i idrettslag, egentrening og trening på helsestudio i 1997 og 2009. Søylene i figuren viser andelen som svarer at de har drevet med de ulike treningsformene minst én gang i løpet av siste uke.

Figur 2.4 Andelen som driver med ulike former for fysisk aktivitet i 1997 og 2009. Prosent

Figurnote: Signifikant forskjell mellom idrettsformene i 1997 og 2009 på 5 prosentnivå.

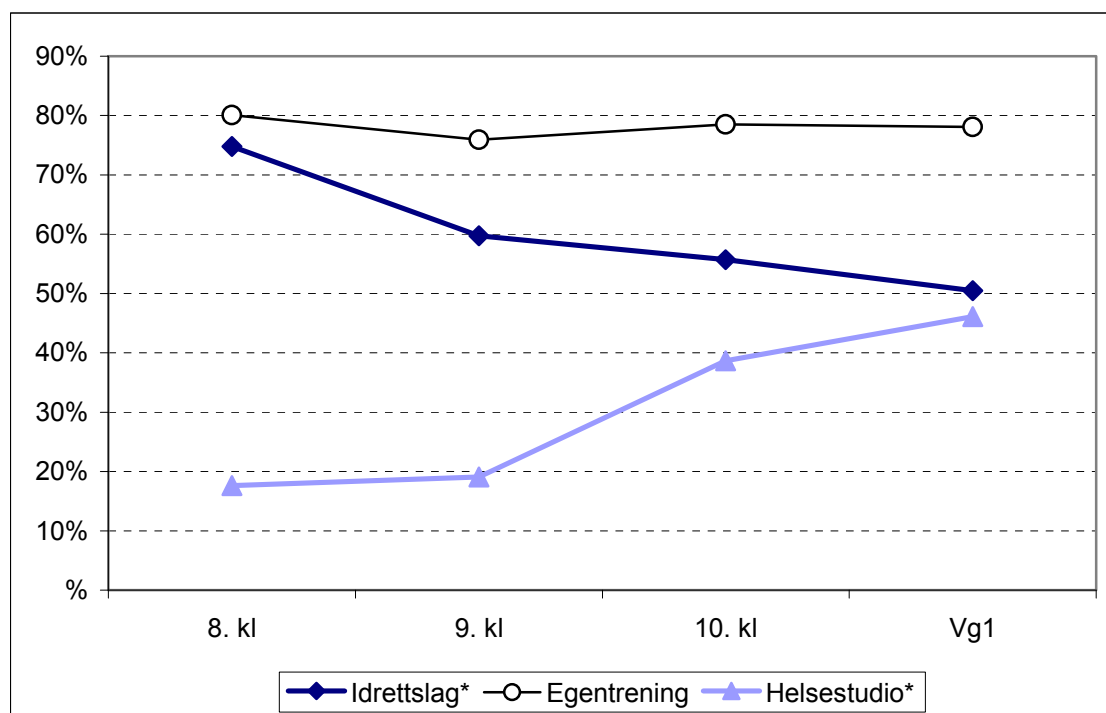
Figuren viser at egentrening er den idrettsformen som flest driver med. 78 prosent av ungdommene oppgir at de har trimmet på egenhånd minst én gang i løpet av siste uke. Videre har 61 prosent drevet med trening i et idrettslag, mens 31 prosent har vært på treningsstudio. For alle treningsformene har det skjedd en økning sammenlignet med i 1997. Andelen som svarer at de har trent på helsestudio er over dobbelt så høy som den i 1997. Dette henger trolig sammen med at tilbudet av helsestudioer og treningsentre er blitt langt større de senere årene (Steen-Johnsen 2004). Det har også vært en betydelig økning i andelen som driver med egentrening. Andelen som svarer at de har drevet med egentrening i løpet av siste uke har økt fra 45 prosent i 1997 til 78 prosent i 2009.

61 prosent svarer at de har drevet med trening i et idrettslag i løpet av siste uke. Dette tallet er høyere enn det som tidligere er rapportert om andelen som er med i et idrettslag (47 prosent), og understreker at svært mange unge er aktive i idrett. At tallene er litt ulike kan tyde på at det er flere ungdommer som trener i tilknytning til idrettslagene enn de som regner seg å være «med i idrettslag».

Totalt viser resultatene at det har vært en økning i aktivitetsnivået til ungdommene i Lørenskog. Spesielt har det vært en økning i andelen som trener på helsestudioer og andelen som driver med egentrening. Funnene som viser at ungdommene trener mer i 2009 enn på slutten av 1990-tallet, er i tråd med annen forskning på dette feltet. En undersøkelse av idrettsdeltagelsen blant Oslo-ungdom viste en klar økning i aktivitetsnivået fra 1996 til 2006. I likhet med funnene her ble det observert en spesielt stor økning i bruken av trenings- og helsestudioer (Strandbu og Bakken 2007).

Hvordan endrer aktivitetsnivået seg med ungdommens alder? I figur 2.5 sammenlignes aktivitetsnivået i de ulike idrettsformene for ungdom på ulike klassetrinn. Linjene i figuren viser andelen som svarer at de har drevet med de ulike treningsformene minst én gang i løpet av siste uke.

Figur 2.5 Prosentandel på ulike klassetrinn som har drevet med ulike former for fysisk aktivitet minst en gang i løpet av siste uke.

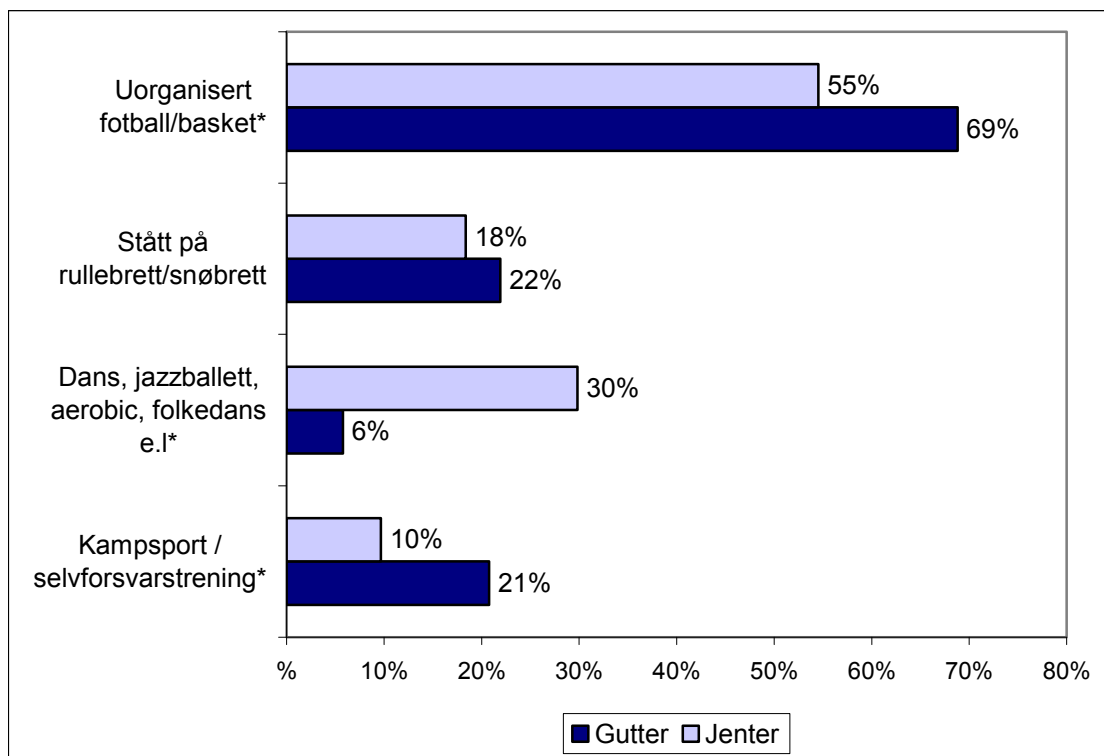
Figurnote: * Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant forskjellig fra null på 5 prosentnivå

Treningsformene endrer seg etter hvert som ungdommene blir eldre. I tråd med tidligere funn viser figuren at deltagelsen i idrettslagene synker med ungdommens alder. Mens tre av fire ungdom på 8. trinn svarer at de hadde vært aktive i idrettslag i løpet av siste uken, gjelder dette kun halvparten av ungdommene på Vg1.

På den annen side er det ikke slik at ungdommene trener mindre med alderen. Figuren viser at egentrening holder seg på stabilt høyt nivå på alle klassetrinnene. I underkant av 80 prosent av ungdommene svarer at de har drevet med egentrening i løpet av siste uke. I tillegg øker bruken av treningssentre kraftig med alderen. Under 20 prosent svarer at de trener på treningssentre i 8. klasse, mens det samme gjelder nesten halvparten av ungdommene som går på Vg1. En mulig forklaring på at få av de yngste trener på treningssentre, er at sentrene ofte har en nedre aldersgrense på 16 eller 18 år. Dette forklarer trolig den sterke økningen i 10. klasse da en del av elevene fyller 16 år. En annen forklaring er at ungdommene blir mer selvstendige og økonomisk uavhengige med alderen, og derfor kan velge å bruke pengene sine på helsestudioer.

Analysene har så langt vært konsentrert om de store treningsformene; egentrening, idrettslag og helsestudio. I undersøkelsen ble det også spurt om hvor ofte ungdommene driver med et knippe uorganiserte idrettsaktiviteter. Figur 2.6 viser hvor mange gutter og jenter som har drevet med disse idrettsaktivitetene minst én dag i løpet av siste uke.

Figur 2.6 Prosentandel gutter og jenter som har drevet med uorganiserte idrettsaktiviteter minst en gang i løpet av siste uke

Figurnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant forskjellig fra null på 5 prosentnivå

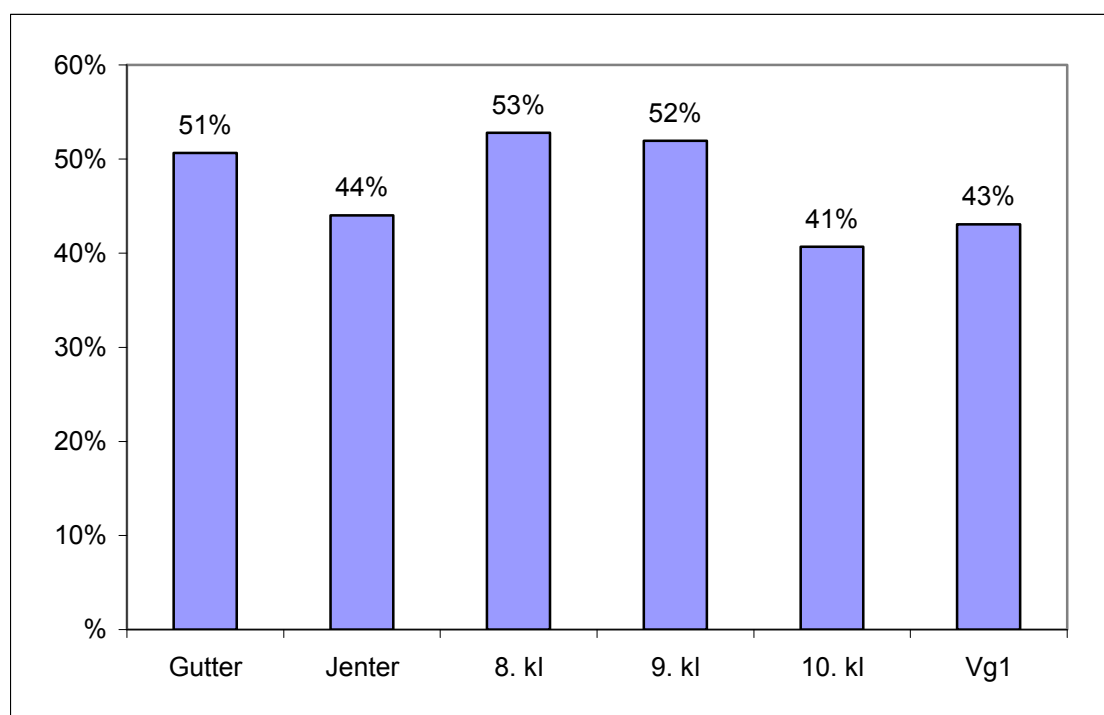
Det å spille fotball eller basketball er den aktiviteten flest har drevet med. Så mange som 69 prosent av guttene og 55 prosent av jentene svarer at de har spilt fotball eller basketball minst en gang i løpet av siste uke. Videre viser figuren at rundt 20 prosent har stått på rullebrett/snøbrett. Aktiviteten med størst kjønnforskjell er dansing. 30 prosent av jentene har drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans eller lignende minst én gang i løpet av siste uke, mens det samme kun gjelder for seks prosent av guttene. For kampsport/selvforsvarstrening er mønsteret motsatt ved at dette er en idrett flere gutter enn jenter driver med.

Konkurransetidrett

Frembringelse av nye toppidrettsutøvere er en av målsetningene i den offentlige idrettspolitikken. Konkurransetidrett i barneidretten er likevel langt mer regulert i Norge enn i mange andre land. Barneidrettsbestemmelsene fastsetter for eksempel at det ikke skal være lov å «toppe laget» før spillerne fyller 13 år. Selv om det også er retningslinjer for ungdomsidretten, er denne mindre regulert og rekruttering til toppidrett står mer sentralt (Strandbu og Bakken 2007).

I Lørenskog svarer 47 prosent av ungdommene at de deltar i idrettskonkurranser og ytterligere 30 prosent svarer at de har konkurrert tidligere. Dette er omtrent på samme nivå som i 1997 da 50 prosent konkurrerte og 24 prosent hadde konkurrert tidligere. Figur 2.7 viser konkurransedeltagelsen for gutter og jenter og på ulike klassetrinn.

Figur 2.7 Deltagelse i konkurransetidrett etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at deltagelsen i idrettskonkurranser er noe høyere for gutter enn for jenter. Forskjellen er likevel ikke signifikant og det kan ikke utelukkes at den skyldes tilfeldigheter. Videre fremgår det at deltagelse i konkurransetidretten avtar med alderen. Over halvparten av elevene deltar i

idrettskonkurranser på 8. og 9. trinn, mens dette kun gjelder i overkant av 40 prosent av ungdommene på 10. trinn og på Vg1.

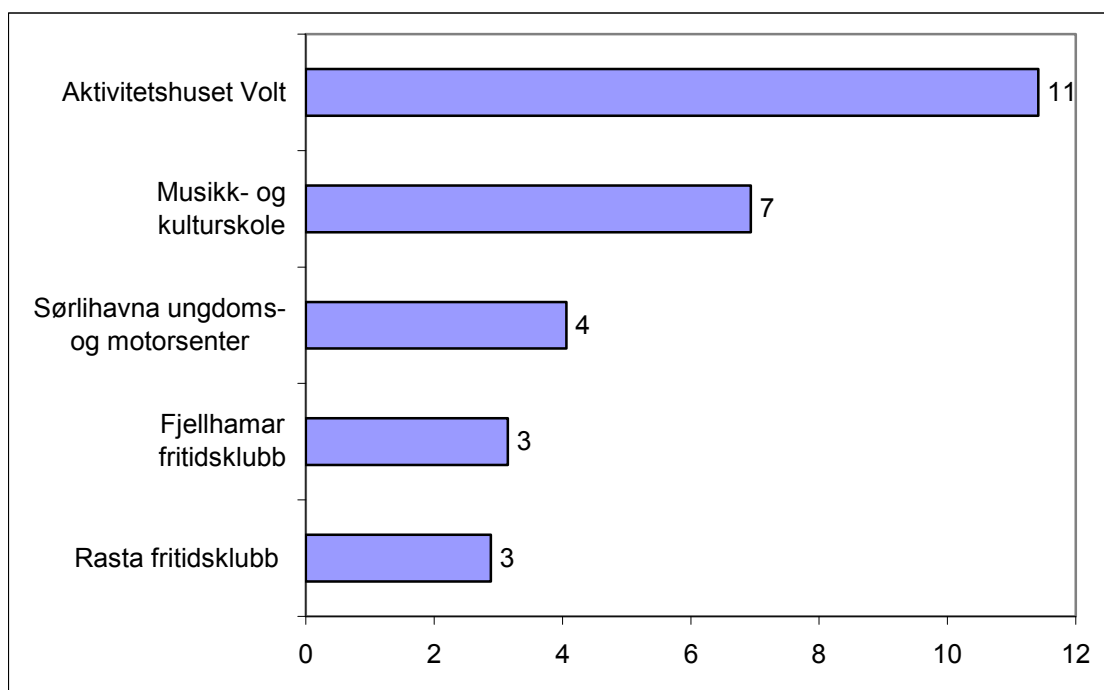
Det at andelen som deltar i idrettskonkurranser går ned etter hvert som ungdommene blir eldre, bør ses i sammenheng med de tidligere resultatene som viste at færre av de eldste ungdommene er medlem i et idrettslag. Når flere av de eldste ungdommene melder seg ut av idrettslagene, resulterer det i at færre deltar i idrettskonkurranser. Som tidligere nevnt er det grunn til å tro at mange kvier seg for å delta i konkurranser når forventningspresset øker og det blir viktigere å vinne.

2.5 Kommunale ungdomstilbud

Det finnes et bredt og variert kommunalt tilbud til ungdom i Lørenskog kommune. Fire fritidsklubber er fordelt rundt i kommunen. Kommunen har også et aktivitetshus for ungdom som rommer en rekke aktiviteter (kafé, frivillighetssentral, musikkverksted, filmverksted, teaterverksted og kunstverksted), samt et ungdoms- og motorsenter. I dette kapitlet ses det nærmere på bruken av disse tilbudene. I undersøkelsen ble ungdommene spurt om hvor mange ganger i løpet av siste måned de hadde deltatt på aktiviteter på seks spesifiserte ungdomstilbud. Følgende ungdomstilbud var med i undersøkelsen; Rasta fritidsklubb, Fjellhamar fritidsklubb, Kurland fritidsklubb, Aktivitetshuset Volt, Sørlihavna ungdoms- og motorsenter og musikk- og kulturskole. Figur 2.8 viser hvor mange som har besøkt disse tilbudene minst én gang i løpet av siste måned. Siden Hammer skole ikke deltok i undersøkelsen, presenteres ikke resultatene for Kurland fritidsklubb, siden denne klubben har Hammer-elever som sitt nedslagsfelt.

Aktivitetshuset Volt er det mest brukte ungdomstilbudet i Lørenskog kommune. Elleve prosent oppgir å ha besøkt dette tilbudet minst én gang i løpet av siste måned. Deretter følger Musikk- og kulturskolen, Sørlihavna ungdoms- og motorsenter, Fjellhamar fritidsklubb og Rasta fritidsklubb. Etter planen skal Aktivitetshuset Volt og Musikk- og kulturskolen flytte inn i nye flotte lokaler i det nye kulturhuset i Lørenskog som åpner våren 2011. Det er grunn til å tro at dette vil føre til ytterligere oppslutningen om disse tilbudene.

Figur 2.8 Andel som har besøkt kommunale fritidsklubber og ungdomstilbud minst en gang siste måned. Prosent

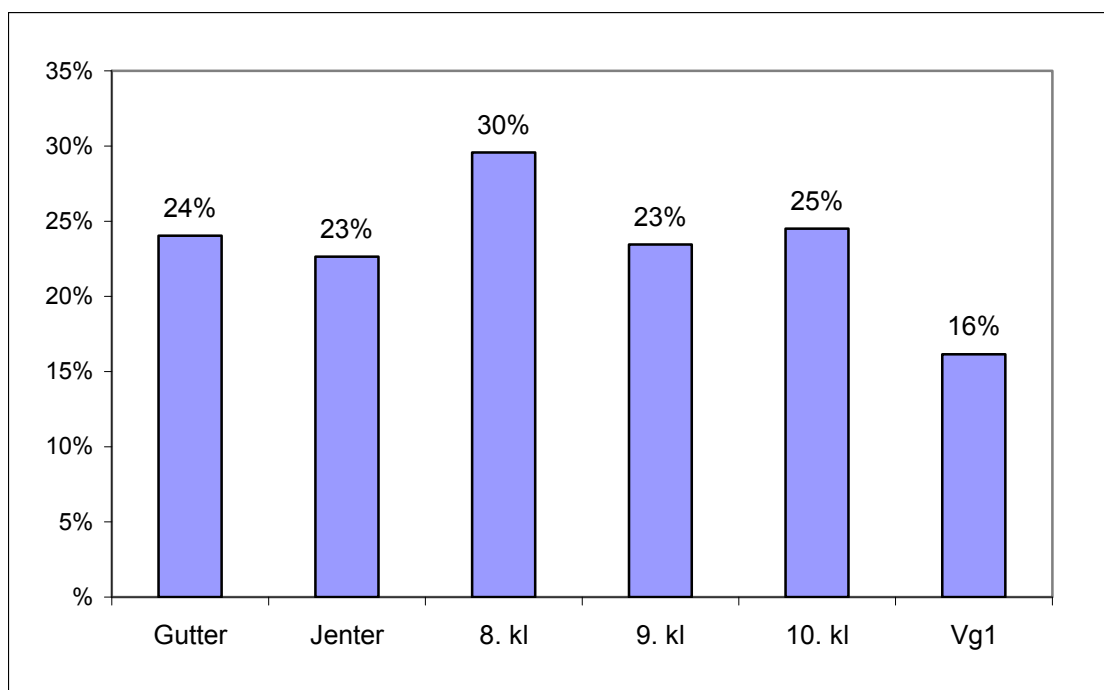

Hvor mange benytter seg av disse ungdomstilbudene samlet sett? I praksis kan det være en liten gruppe av ungdommene som benytter seg av alle tilbudene eller det kan være forskjellige ungdom som benytter hvert sitt tilbud. Tilbudet med høyest andel besøkende er Aktivitetshuset Volt. Elleve prosent har deltatt i aktiviteter på dette ungdomstilbudet minst én gang i løpet av siste måned. I teorien kan man tenke seg at disse elleve prosentene er de samme som har besøkt de andre tilbudene. På den annen side kunne man tenke seg at ingen har besøkt mer enn ett tilbud. Hvis en legger sammen andelen besøkende på de ulike tilbudene får man en total på 28 prosent. Dette utgjør et maksimalt estimat. Oppsummert kan man tenke seg at minst 11 prosent – og maks 28 prosent, benytter seg av ungdomstilbudene.

For å finne ut av hvor mange det egentlig dreier seg om lages en variabel som viser hvor mange av ungdommen som har besøkt minst ett av tilbudene. Denne viser at 23 prosent har benyttet minst ett av tilbudene i løpet av siste måned. Dette er mye høyere enn minimumsanslaget på elleve prosent og viser at det er nokså mange som bruker disse tilbudene. Resultatet tyder samtidig på at det ikke er de samme ungdommene som bruker de ulike tilbudene.

Figur 2.9 viser om andelen som benytter minst ett av ungdomstilbudene varierer for gutter og jenter og for ungdom i ulike alder. Søylen i figuren viser andelen som har besøkt minst ett av ungdomstilbudene (Fjellhamar fritidsklubb, Rasta fritidsklubb, Kurland fritidsklubb, Aktivitetshuset Volt, Musikk og kulturskolen, og Sørlihavna ungdoms- og motorsenter) i løpet av siste måned.

Figur 2.9 Andel som har besøkt minst ett av de kommunale ungdomstilbudene én gang eller oftere i løpet av siste måned etter kjønn og klasstrinn*

Figurnote: Klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

* Omfatter Fjellhamar fritidsklubb, Rasta fritidsklubb, Kurland fritidsklubb, Aktivitetshuset Volt, Musikk og kulturskolen, og Sørlihavna ungdoms – og motorsenter

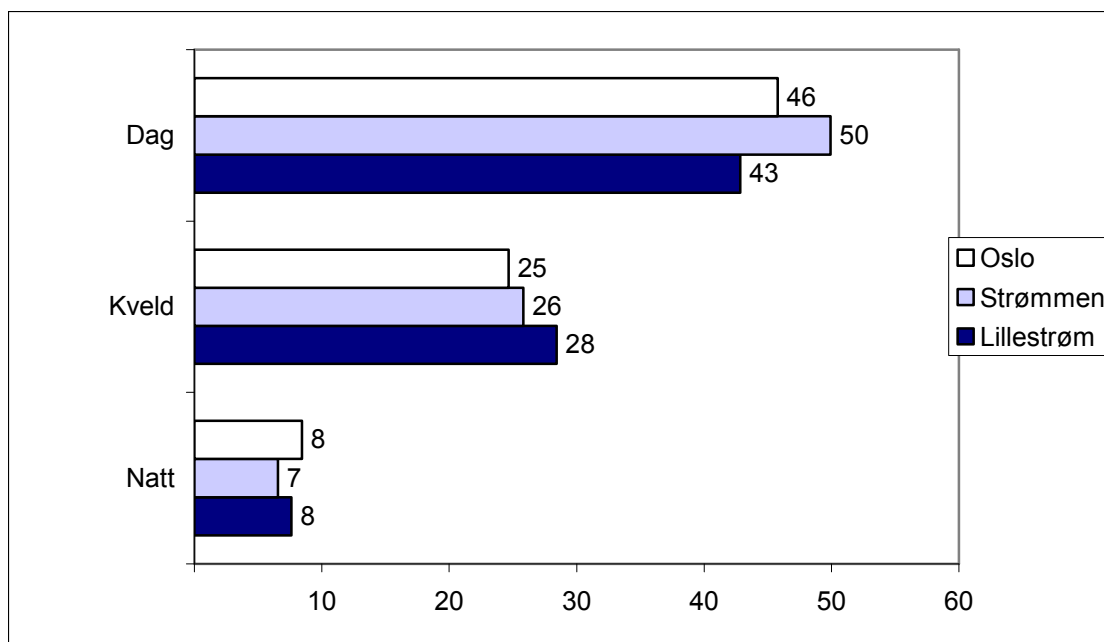
Andelen som har besøkt ungdomstilbudene er omtrent like høy for guttene som for jentene. Samtidig viser resultatet at andelen som benytter seg av tilbudene synker etter hvert som ungdommene blir eldre. Mens 30 prosent av 8. klassingene har besøkt ett av ungdomstilbudene i løpet av siste måned, gjelder det kun 16 prosent av de som går på Vg1.

2.6 Pendling ut av kommunen

I hvilken grad drar ungdommene i Lørenskog til nærliggende sentrum i fritiden, og hvorfor drar de eventuelt dit? Etter hvert som ungdommene blir eldre står de friere til å reise dit de vil. Lørenskog ligger i umiddelbar nærhet til Oslo, Strømmen og Lillestrøm. For mange virker storbyen forlokkende med sine mange tilbud. Det å reise ut av kommunen kan også virke forlokkende på ungdom fordi de på denne måten kan unndra seg kontroll fra familie og andre voksne i nærmiljøet. Av samme grunn vil foreldre ofte være skeptiske til at ungdommene drar ut av kommunen.

For å få mer informasjon om ungdommenes pendlemønster ble de spurt om hvor mange dager de i løpet av de siste to ukene hadde reist til Lillestrøm, Strømmen og Oslo i fritiden. Dette gjaldt kun tilfeller hvor de hadde reist alene eller sammen med venner, og ikke reiser i følge med foreldre. De ble bedt om å oppgi om hvor ofte de reiste til disse stedene på dagen, på kvelden og på natten (definert som etter midnatt). Figur 2.10 viser hvilke svar som ble gitt på dette spørsmålet.

Figur 2.10 Andel som har reist til Oslo, Strømmen eller Lillestrøm alene eller sammen med venner i løpet av de to siste ukene, på dagen, kvelden og natten. Prosent

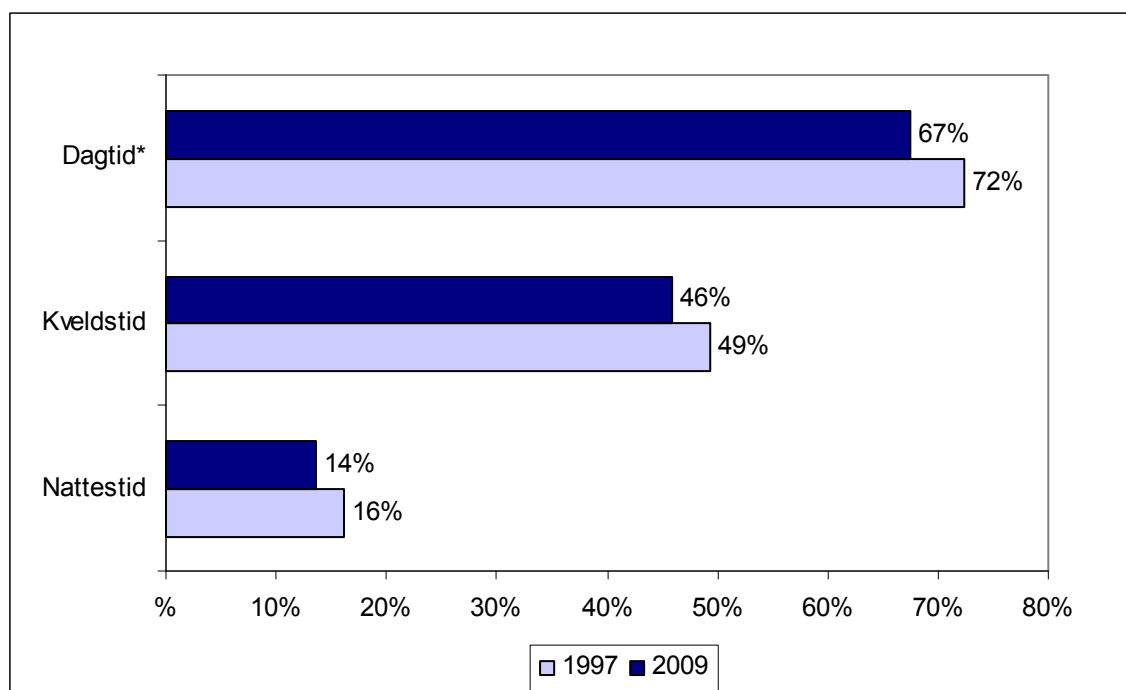

Figuren viser at i underkant av 50 prosent av ungdommene har reist til hver av de ulike stedene (Oslo, Strømmen eller Lillestrøm) på dagen minst én

gang i løpet av de to siste ukene. Mer enn hver fjerde ungdom har reist til de samme stedene på kveldstid. Andelen som har reist til Strømmen på dagtid er noe høyere enn andelen som har reist til Oslo og Lillestrøm. På kveldstid har noen flere reist til Lillestrøm enn til Oslo og Strømmen. Mellom syv og åtte prosent har reist til disse stedene på natten. Resultatet viser at det ikke er uvanlig for en del ungdommer å dra til omkringliggende sentrum. Relativt mange drar også til disse stedene om kvelden og natten. Her er det likevel store forskjeller i forhold til ungdommens alder. Det er først og fremst de eldste ungdommene som drar om kvelden og om natten (jf. vedleggstabell 2.1). På disse områdene er det ingen forskjeller mellom gutter og jenter (jf. vedleggstabell 2.2).

Figur 2.11 viser hvor mange som til sammen har reist til minst ett av stedene Lillestrøm, Strømmen eller Oslo i løpet av de to siste ukene – og til ulike tider av døgnet. Her sammenliknes resultatene fra 1997 og 2009.

Figur 2.11 Andel som har reist ut av kommunen (til Oslo, Strømmen eller Lillestrøm) alene eller sammen med venner i løpet av de to siste ukene til ulike tider av døgnet (1997 og 2009)

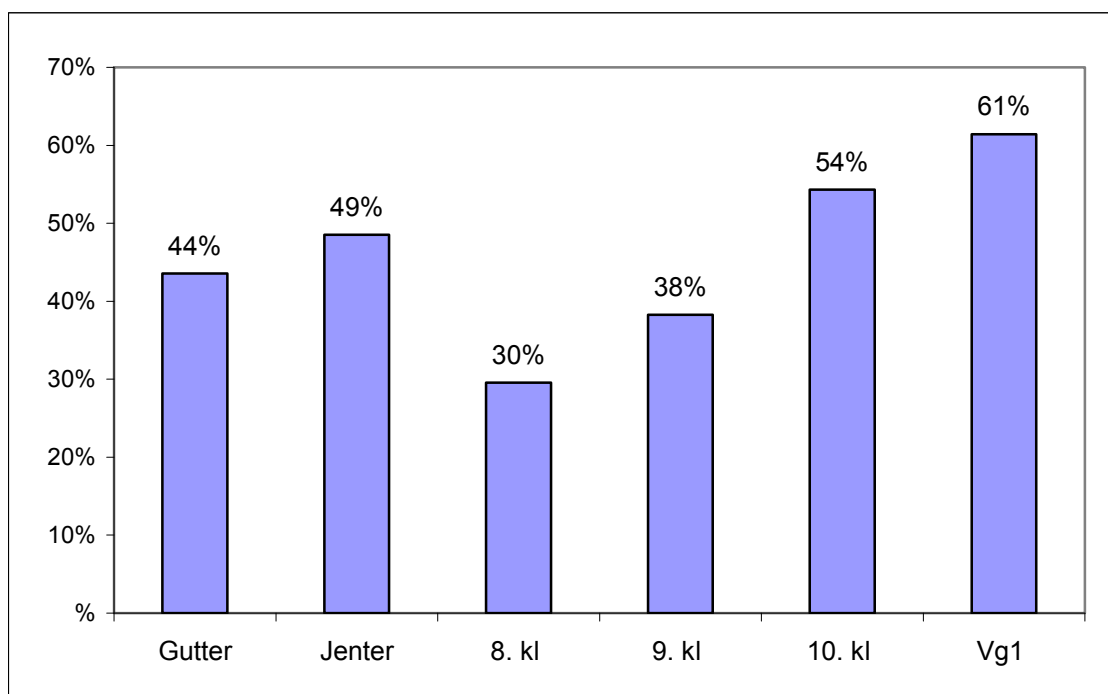
Figurnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at 67 prosent av ungdommene har reist ut av kommunen om dagen, 46 prosent har reist ut om kvelden og 14 prosent har reist ut på

natten. Andelen som reiser til de ulike tidspunktene er betydelig høyere enn andelen som reiste til hvert av stedene. Dette tyder på at det ikke er de samme ungdommene som reiser til alle stedene. Samtidig viser figuren at det er færre som reiser ut av kommunen i 2009 sammenlignet med i 1997.

Reiser gutter og jenter like mye ut av kommunen, og hvordan endrer reisehyppigheten seg med alderen? Figur 2.12 viser andelen gutter og jenter som har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo på *kveldstid* i løpet av de to siste ukene.

Figur 2.12 Andelen som har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo på kveldstid i løpet av de to siste ukene etter kjønn og alder.

Figurnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null
Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at 44 prosent av guttene og 49 prosent av jentene har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo på kveldstid i løpet av de to siste ukene. Som forventet stiger andelen som har reist til disse stedene på kveldstid med ungdommens alder. Mens 30 prosent av ungdommene på 8. klassetrinn har vært i Lillestrøm, Strømmen eller Oslo på kveldstid, gjelder det 61 prosent av de som går på Vg1.

Hvorfor reiser ungdommene til disse stedene? For å få svar på dette ble de bedt om oppgi hvor ofte de hadde reist ut av kommunen med utgangs-

punkt i en liste over ulike gjøremål. Tabell 2.8 gir oversikt over hvor mange som har foretatt seg de ulike aktivitetene. Tabellen er rangert slik at de årsakene som flest krysser av for befinner seg øverst i tabellen.

Tabell 2.8 Andel som har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo minst en gang i løpet av de to siste ukene for å gjøre ulike ting. Prosent

Gjøremål	Prosent	N
Handlet, kikket i butikker	67	751
Truffet eller besøkt venner	54	747
Drevet med sport/idrett	49	743
Ruslet rundt i sentrum sammen med venner	44	746
Vært på kino	40	744
Besøkt slektninger	35	747
Gått på restaurant og spist	32	750
Gått på kafé, snack-bar ol	31	744
Ruslet rundt i sentrum på egen hånd	21	741
Vært i forening, lag eller organisasjon	20	742
Gjort ærend på offentlig kontor, bank, lege o.l.	13	743
Deltatt i en religiøs aktivitet (moské, kirke el)	12	743
Vært på teater, revy eller annen kulturaktivitet	11	743
Vært på bandøving/musikkøving	6	747
Vært på konsert (rock, pop, techno el)	6	743
Gått på utested med aldersgrense 18 år eller høyere	6	749
Vært på rusfritt diskotek	5	750
Gått på kveldskurs	5	748
Vært i spillehall og spilt på automater	5	741

Den vanligste grunnen til at ungdommene reiser til Lillestrøm, Strømmen og Oslo i fritiden er for å shoppe. To av tre elever oppgir at de har reist ut av kommunen for å handle i løpet av de to siste ukene. Rundt halvparten av ungdommene svarer at de har reist ut av kommunen for å treffe venner eller for å drive med idrett. 44 prosent har ruslet rundt i sentrum sammen med venner og 40 prosent har reist ut av kommunen for å gå på kino. Det at såpass mange drar andre steder for å gå på kino tyder på at kinotilbudet i Lørenskog ikke klarer å hevde seg med kinotilbudet utenfor kommunen. Med det nye kulturhuset «Lørenskog Hus» som åpner på Solheim i 2011 vil dette kanskje endre seg? Kulturhuset vil nemlig romme ny kino med fire saler.

Videre viser tabellen at omkring en tredjedel av ungdommene svarer at de har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo minst én gang i løpet av de to

siste ukene for å besøke slektninger, for å gå på restaurant og for å gå på kafé eller snack-bar. Mellom 21 og 5 prosent har hatt andre grunner, som for eksempel vært i foreninger, ruslet rundt i sentrum på egenhånd, ærend på offentlig kontor, deltatt i en religiøs aktivitet eller vært på en kulturaktivitet.

Det finnes noen forskjeller i hva gutter og jenter gjør når de reiser til Lillestrøm, Strømmen og Oslo (jf. vedleggstabell 2.3). Jentene oppgir i større grad enn guttene at de drar til disse stedene for å shoppe, treffe venner, gå på restaurant, gå på kafé, rusle rundt i sentrum, gå på kino og teater. Resultatene tyder på at jentene er mer opptatt av byens tilbud, og kan kanskje sies å være mer byorienterte eller «urbane» enn guttene. Den eneste aktiviteten som gutter gjør i større grad enn jenter er å oppsøke spillehaller.

Det finnes også aldersforskjeller i forhold til hvilke aktiviteter ungdommene foretar seg når de reiser til disse stedene (jf. vedleggstabell 2.4). Ikke overraskende er de eldste ungdommene høyere representert enn de yngre på så godt som alle aktivitetene. Dette henger sammen med at de har større frihet, og reiser derfor oftere ut av kommunen på egenhånd.

2.7 Ungdom på kjøpesentre

I undersøkelsen ble det kartlagt hvor ofte ungdommene besøker de lokale kjøpesentrene Metro og Triaden. De to nabosentrene Metro og Triaden ble innviet i 1988 og har siden den gang gjennomgått flere utvidelser og ombygginger. Metro har i dag over 100 butikker og Triaden har over 80. Sentrene er av stor betydning for Lørenskog både som en arbeidsplass, et handlesenter og som et treffpunkt.

Kjøpesentrene er blitt et sted hvor folk oppholder seg selv om de ikke skal handle. Dette fenomenet formidles også av sentrene selv. På Triadens nettside kan man blant annet lese følgende: «*Det handler ikke bare om handel på kjøpesentre i dag. Det er i tillegg en møteplass for folket*». Kjøpesenteret som et oppholdssted gjelder kanskje spesielt for ungdom. I avisene kan man med jevne mellomrom lese om ungdom som «henger» på kjøpesentre rundt om i landet.

Er det slik at ungdommene i Lørenskog også «henger» på kjøpesentrene? Tabell 2.9 viser hvor mange dager ungdommene oppgir at de har besøkt kjøpesentrene Metro og Triaden i løpet av de siste to ukene. Det samme spørsmålet ble stilt i 1997.

Tabell 2.9 Antall dager i løpet av de siste to ukene som de unge har besøkt kjøpesentrene Metro og Triaden (1997 og 2009). Prosent

Antall dager	1997		2009	
	Metro	Triaden	Metro	Triaden
0 dager	19	26	29	27
1 dag	20	22	23	26
2 dager	26	23	27	22
3-5 dager	22	19	14	17
Mer enn 5 dager	13	11	6	8
Totalt	100	100	100	100
N	953	930	745	745

Tabellnote: * Forskjellene mellom 1997 og 2009 er statistisk signifikant på 5 prosentnivå for Metro (men ikke-signifikant for Triaden)

Tabellen viser at de to kjøpesentrene brukes flittig av ungdommene. I løpet av de to siste ukene hadde i overkant av 70 prosent av ungdommene besøkt hver av de to sentrene. Mellom 20 og 25 prosent av ungdommene har vært på sentrene tre dager eller mer. Resultatet viser at en del ungdommer ofte er på kjøpesentrene. Det er ingen store endringer i andelen som besøker de to kjøpesentrene sammenlignet med 1997. Besøkshyppigheten på Triaden er omtrent identisk i 1997 og 2009, mens Metro har mindre besøk av ungdom i 2009 sammenlignet med i 1997.

Det er tidligere vist at jenter bruker mer av fritiden til shopping og til å gå på restaurant og på kafé, sammenlignet med guttene (jf. tabell 2.2). Dette gir grunn til å forvente at de også bruker mer tid på kjøpesentrene. Tabell 2.10 sammenligner hvor ofte gutter og jenter benytter seg av kjøpesentrene Metro og Triaden.

Tabell 2.10 Antall dager i løpet av de siste to ukene gutter og jenter har besøkt kjøpesentrene Metro og Triaden. Prosent

Antall dager	Metro		Triaden	
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter
0 dager	38	20	33	20
1 dag	23	25	27	26
2 dager	23	32	21	24
3-5 dager	12	17	13	21
Mer enn 5 dager	5	6	6	9
Sum	100	100	100	100
N	377	358	378	357

Tabellnote: Kjønnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Analysene viser at jenter oftere er på kjøpesenteret enn gutter. 80 prosent av jentene har vært minst én dag på hvert av kjøpesentrene i løpet av de siste to ukene, mens det samme gjelder mellom 62 og 67 prosent av guttene.

Hva er det med kjøpesentrene som gjør at en del ungdommer ønsker å bruke fritiden sin der? Undersøkelsen kan ikke gi svar på dette, men trolig finnes det mange ulike årsaker til at ungdommene oppsøker kjøpesentrene. En mulig grunn er at det finnes det en del tilbud på kjøpesentrene som er av interesse for ungdom, slik som for eksempel McDonalds, musikkforetninger, DVD- og spill butikker og klesbutikker. Ungdom definerer i større grad enn andre grupper seg selv gjennom kjøp av bestemte varer. Tidligere undersøkelser har også vist at ungdom synes kjøpesentrene er et bra sted å møte venner fordi de har lange åpningstider og fordi det er lyst og passe temperert der hele året (Krange og Strandbu 1996).

2.8 Nytt kulturhus

Et viktig spørsmål som ble tatt opp i undersøkelsen var ungdommenes synspunkter på det nye kulturhuset som for tiden bygges i Lørenskog. Kulturhuset har fått navnet «Lørenskog Hus» og skal stå ferdig våren 2011. Prosjektet er en storsatsing og bygget skal romme teater- og konsertsaler, kinosaler, bibliotek, Musikk- og kulturskolen og Aktivitetshuset Volt. I tillegg skal det bli plass til kaffebar, kafé og restaurant. Ambisjonen er at dette skal bli det viktigste huset for fellesskap i kommunen.

For å kartlegge ungdommenes interesse for kulturhuset ble de spurt om de kom til å benytte seg av tilbudene der. Spørsmålet var ment å være hypotetisk og de kunne velge mellom tre svaralternativer; «Ja, helt sikkert», «Ja, trolig» og «Nei». Svaralternativene «Ja, helt sikkert» og «Nei» kan tolkes som nokså klare ytringer for hva ungdommene mener om tilbudene. Hva de unge legger i «Ja, trolig» er vanskeligere å si noe sikkert om. Det kan oppfattes som lite forpliktende å svare at man trolig kommer til å benytte seg av et tilbud på kulturhuset. På den annen side er det ganske sterkt å svare at man helt sikkert vil benytte seg av et kulturtilbud som ikke er blitt en realitet enda. Med dette utgangspunktet tolkes svarene til de som svarer at de trolig vil benytte seg av tilbudene som en reell indikasjon på at de er interessert i tilbudet. Tabell

2.11 oppsummerer hvordan ungdommene svarte på spørsmålet om de kommer til å benytte seg av ulike tilbud på kulturhuset.

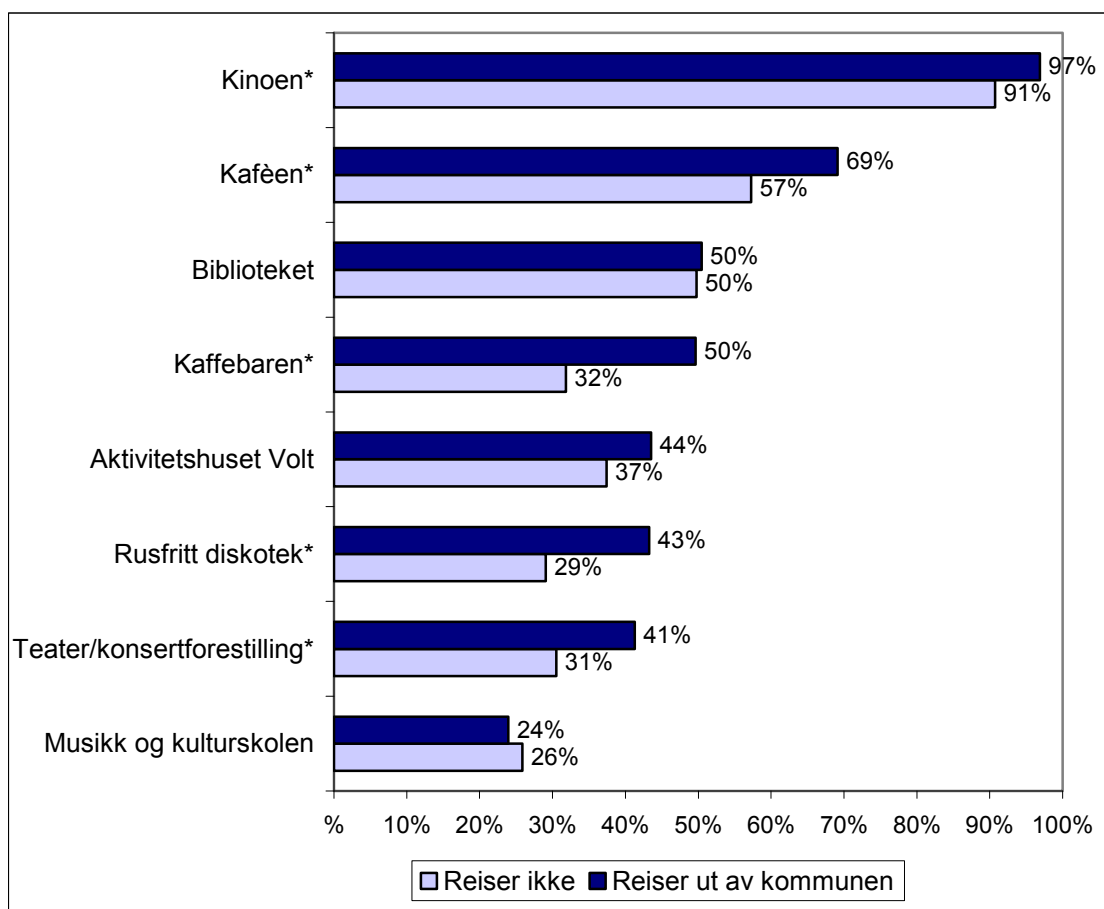
Tabell 2.11 Andelen som vil benytte ulike tilbud i det nye kulturhuset. Prosent

Kommer du til å benytte deg av:	Ja, helt sikkert	Ja, trolig	Nei	Totalt
Kinoen	77	18	5	100
Kaféen	24	42	34	100
Biblioteket	16	34	50	100
Kaffebaren	15	30	55	100
Aktivitetshuset Volt	13	29	58	100
Teater og konsertforestillinger	10	28	62	100
Rusfritt diskotek	10	30	61	100
Musikk- og kulturskolen	10	15	76	100

Det klart mest etterlengtede tilbudet er kinoen. Til sammen svarer 95 prosent at de trolig eller helt sikkert kommer til å benytte seg av dette tilbudet. Kaféen har nest størst oppslutning med 66 prosent positive. Halvparten av ungdommene svarer at de trolig eller helt sikkert kommer til å bruke biblioteket. Videre svarer i overkant av 40 prosent at de sikkert eller trolig vil benytte seg av Kaffebaren og like mange at de vil bruke Aktivitetshuset Volt. I underkant av 40 prosent vil benytte seg av det rusfrie diskoteket og av teater- og konsertforestillinger. Minst etterspørsel er det til Musikk- og kulturskolen. Det er imidlertid ikke så overraskende da dette er et mer spesialisert tilbud, i motsetning til de andre tilbudene som er av mer generell karakter.

Er ungdommene som reiser ut av kommunen for å benytte seg av kulturtilbud andre steder mer interessert i tilbudene i kulturhuset enn andre? Det er tidligere vist at noen av årsakene til at ungdommene reiser til Oslo, Strømmen og Lillestrøm er for å gå på kino, kafé, restaurant og lignende. Dette er aktiviteter som snart vil finnes i det nye kulturhuset. Det kan derfor være grunn til å tro at de som vanligvis drar ut av byen vil være spesielt interessert i å benytte seg av tilbudene i det nye kulturhuset. For å undersøke dette nærmere sammenlignes oppslutningen rundt kulturhuset for ungdom som vanligvis reiser ut av kommunen, med de som ikke reiser ut av kommunen. Søylene i figur 2.13 viser andelen som svarer at de helt sikkert eller trolig kommer til å benytte seg av tilbudene

Figur 2.13 Andelen som (helt sikkert eller trolig) vil benytte ulike tilbud i det nye kulturhuset blant ungdom som reiser/ ikke reiser ut av kommunen. Prosent **

Figurnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

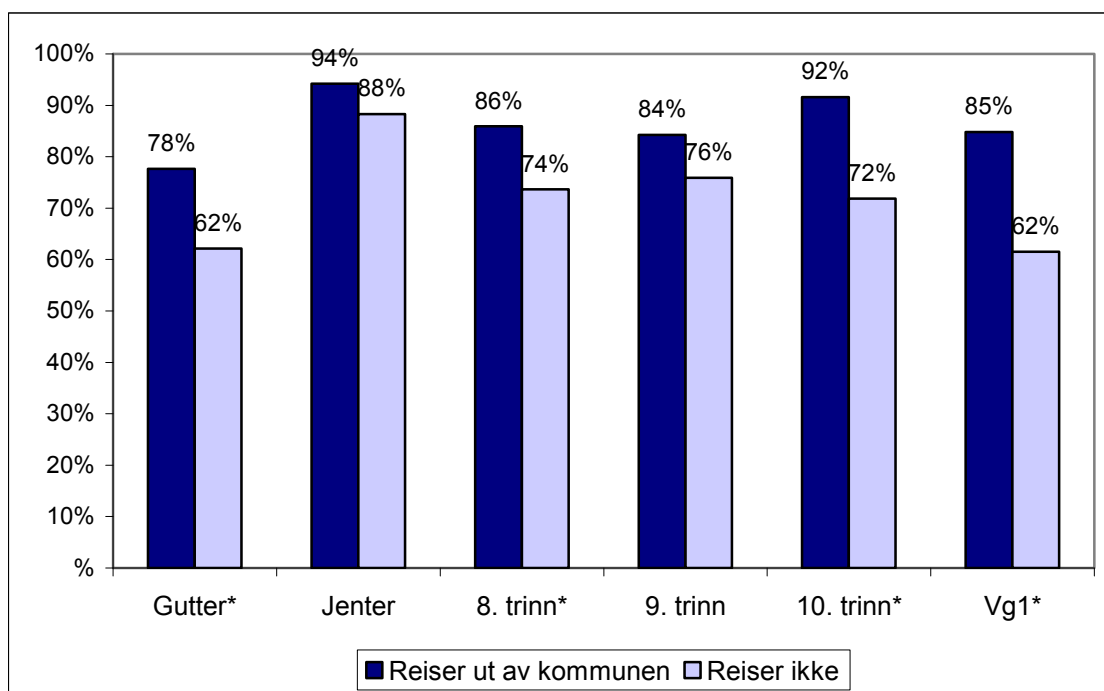
** Den samme analysen er også utført for kun de som svarte at de «helt sikkert» kom til å benytte seg av de ulike tilbudene. Analysen viser samme tendens til at de som drar ut av kommunen er mest interessert i tilbudene på kulturhuset.

Som forventet har tilbudene i det nye kulturhuset større oppslutning blant ungdommene som reiser til Lillestrøm, Strømmen og Oslo, enn blant de som ikke gjør dette. Disse ungdommene gir høyere tilslutning enn andre til kafeen, kaffebaren, diskoteket, kinoen og teater og konsertforestillingene. Dette kan bety at disse ungdommene i mindre grad vil reise til andre steder når kulturhuset er på plass. Når det gjelder de øvrige tilbudene (biblioteket, Aktivitetshuset Volt og Musikk- og kulturskolen) er det ingen signifikante forskjeller mellom de to gruppene.

For å få ytterligere kunnskap om hva ulike grupper synes om kulturhuset, sammenlignes oppslutningen om kulturhuset blant gutter og jenter og blant ungdom på ulike klassetrinn. For hver gruppe vises forskjellen mellom de som reiser ut av kommunen og de som ikke reiser ut av kommunen på

fritida (det vil si til Oslo, Strømmen og/eller Lillestrøm i løpet av siste 14 dager). Søylene angir andelen innen hver gruppe som svarer at de helt sikkert eller trolig kommer til å benytte seg av minst ett av tilbudene i kulturhuset. Kinotilbudet er holdt utenfor analysen ettersom dette er et tilbud som så godt som alle vil benytte seg av, og som derfor ville gjort det vanskelig å skille de ulike gruppenes oppslutning om kulturhuset.

*Figur 2.14 Andelen jenter og gutter og ungdom på ulike klassetrinn som (helt sikkert eller trolig) vil benytte minst ett av tilbudene** i kulturhuset etter om de reiser/ ikke reiser ut av kommunen på fritida. Prosent*

Figurnote: * Forskjellen mellom de som reiser ut av kommunen og de som ikke gjør det er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

** Alle tilbud unntatt kino inngår i analysen, dvs.: kafeen, biblioteket, kaffebaren, Aktivitetshuset Volt diskoteket, teater og konsertforestillingerne og Musikk- og kulturskolen

Figuren viser at jentene i større grad enn guttene ønsker å benytte seg av tilbudene på det nye kulturhuset. For det andre viser resultatet at andelen gutter som vil benyttes seg av tilbudene er betydelig høyere for de som reiser ut av kommunen, enn blant de som ikke gjør dette. For det tredje øker differansen i andelen som vil benytte kulturhuset mellom de som reiser ut av kommunen og de som ikke gjør det etter hvert som ungdommene blir eldre. Differansen mellom de som reiser ut av kommunen og de som ikke gjør det er 12 prosent for ungdommene på 8. trinn, men øker til 23 prosent på Vg1. Resultatet viser at ungdommenes pendlingsgrad har størst betydning for

oppslutningen rundt kulturhuset blant de eldste ungdommene og blant gutter. Videre tyder resultatet på at det er de mest aktive ungdommene, det vil si de som reiser til andre steder for å benytte seg av ulike tilbud, som sier at de kommer til å benytte seg mest av kulturhuset.

Totalt svarer 86 prosent av de som drar ut av kommunen at de vil benytte seg av minst ett av tilbudene på kulturhuset, mot 71 prosent av de som ikke reiser ut av kommunen (ikke vist i figuren). Det presiseres at kinoen er holdt utenfor analysen.

Er det noe du savner i kulturhuset?

Til sist ga undersøkelsen ungdommene mulighet til å komme med egne meninger om hvordan det nye kulturhuset burde være. Spørsmålet de ble stilt var som følger: *Er det noe du savner som etter din mening bør være i kulturhuset?* De ble bedt om å skrive med egne ord hva de savnet.

Det mest slående med svarene var at de aller fleste enten svarte blankt eller «nei». Dette kan tolkes på flere måter. En mulighet er at ungdom med dette signaliserer en viss likegyldighet til spørsmålet om innholdet i kulturhuset. Men det kan også bety at ungdom flest er godt fornøyd med tilbudene i kulturhuset – eller i kommunen for øvrig – og at de ikke ønsker seg noe mer. Blant de som skriver, er det flere som gir uttrykk for at tilbudet er veldig bra allerede og at de derfor ikke har noe å tilføye. Dette må tolkes som et tegn på at de fleste er godt fornøyd.

En del ungdommer kommer med konkrete forslag til aktiviteter og tilbud de kunne tenke seg. Det er stor spredning i forhold til hva ungdommene ønsker og det finnes ingen enkeltforslag som peker seg ut med større oppslutning enn andre. Følgende seks forslag hadde omtrent like stor oppslutning: spillehall, skatepark, dansestudio, kiosk, svømmehall og «hengerom». Med «hengerom» menes et sted ungdommene kan være etter skoletid og på ettermiddagene. Det trenger ikke foregå noen spesielle aktiviteter der, men noen etterspør sofakroker, biljardbord og lignende. Det viktigste er at det skal være et hyggelig sted treffe venner. Noen etterspør også et sted man kan gjøre lekser.

2.9 Hva ønsker ungdommene seg?

For å få mer kunnskap om hva det er ungdommene selv synes det burde satses på i kommunen, inneholder spørreskjemaet et åpent spørsmål der de kunne gi uttrykk for ønskede satsingsområder. Spørsmålsformuleringen var som følger:

Tenk deg at politikerne hadde bestemt at 10 millioner kroner skulle brukes til ungdomstiltak i Lørenskog kommune. Hvis du skulle bestemme, hva ville du satt i gang av nye tiltak og aktiviteter? Kan du fortelle litt om hvorfor du synes forslaget ditt er viktig?

Totalt svarte 59 prosent av ungdommene på dette spørsmålet, noe som må sies å være relativt høyt på et åpent spørsmål av denne typen. Svarene som ble gitt var gode og reflekterer at ungdommene tok spørsmålet på alvor. Mange ga også gode begrunnelser på tiltakene som ble foreslått.

Oppsummert er det tre typer av tiltak som utmeisler seg. Det tiltaket flest ungdommer ønsker seg er at ungdomsklubbtilbudet blir bedre. Noen ønsker å pusse opp de eksisterende klubbene, mens andre mener det er behov for nye. Det som går igjen i mange av svarene er at de ønsker seg en mer spesialisert aldersinndeling på klubbene. Mange etterlyser et tilbud for de eldste ungdommene, noe som eksemplifiseres i ett av svarene: *«vi gidder ikke gå på ungdomsklubben når det bare er fjortiser der»*. Det er ulike meninger om hvilke aktiviteter klubbene bør ha, men det fremgår av svarene at det viktigste er at de har et sted å være. De ønsker også at klubbene skal være åpne i helgene.

Nest etter å sikre et godt ungdomsklubbtilbud er ungdommene opptatt av å bruke pengene til å pusse opp skolene i Lørenskog. Mange klager over dårlig vedlikeholdte skolebygninger og dårlig ventilasjon. Spesielt er det mange som klager over forholdene på Kjenn ungdomskole. Derfor ønsker de at skolene pusses opp eller eventuelt at det bygges nye skolebygg.

Det tredje hyppigste forslaget er at pengene burde brukes til å bygge flere fotballbaner. Noen ønsker seg fotballbaner med gressmatte, mens andre vil ha kunstgress. Flere nevner at det bør bygges en ny stadion på Rolvsrud. I tillegg ønsker mange en fotballbane som ikke er reservert til vanlige fotballtreninger og fotballkamper. De ønsker med andre ord en bane som kan brukes til å spille uorganisert fotball.

Deretter følger en del forslag med litt mindre oppslutning; svømme- halltilbud, skatepark og ridesenter, samt et bedre kollektivtilbud. Til sist nevnes noen forslag med enda mindre oppslutning, men som likevel gikk igjen noen ganger: gratis skolemat/skolebøker, Railpark/Bmx/motorcrossenter og ishockeyhall.

2.10 Minoritetsungdom og fritidsmønstre

I undersøkelsen har 15 prosent av deltakerne foreldre som ikke er født i Norge. I det følgende skal vi kort trekke fram noen sentrale funn fra undersøkelsen som gjelder denne gruppen spesielt. Stort sett driver ungdom med minoritetsbakgrunn med de samme fritidsaktivitetene som andre ungdom. I likhet med majoritetsungdommene bruker de mye av fritiden til å se på TV, høre på musikk, trene og å være sammen med venner og familie. Det er ingen forskjeller mellom minoritets- og majoritetsungdom når det gjelder bruk av elektroniske medier (chatting på internett, andre aktiviteter på internett, høre på musikk og spille dataspill).

Samtidig skiller de seg fra majoritetslevene på noen punkter. Tabell 2.12 viser andelen med minoritets- og majoritetsbakgrunn som har drevet med ulike fritidsaktiviteter minst én gang i løpet av siste uke. Kun de aktivitetene der det er en signifikant forskjell mellom minoritets- og majoritetsungdommene er tatt med i tabellen.

Tabell 2.12 Prosentandelen som har drevet med ulike aktiviteter én gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) etter etnisk bakgrunn

	Majoritet	Minoritet
Vært sammen med venner hjemme hos deg selv eller hos dem	90	83
Spilt uorganisert fotball/basket sammen med venner	59	75
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner	83	71
Drevet med trening i et idrettslag	63	47
Passet søsken	20	41
Drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans e.l.	15	29
Vært på øving eller spilt instrument sammen med andre	15	27
Vært i fritidsklubb	11	22
Vært i kirkeklubb	18	4
Drevet med hester, riding	8	3

Tabellnote: Alle forskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn oppgir at de har passet søsken, spilt uorganisert fotball eller basketball, vært i fritidsklubb, spilt instrument og drevet med dans i løpet av siste uke. På den annen side har færre av ungdommene med minoritetsbakgrunn vært sammen med venner ute eller hjemme, drevet med trening i idrettslag, drevet med hester og vært i kirkeklubb.

Ungdom med minoritetsbakgrunn er i vesentlig mindre grad med i organiserte fritidsaktiviteter. 44 prosent er med i minst én organisasjon, mot 69 prosent av majoritetsungdommene. Det er idretten som utgjør den store forskjellen. 27 prosent av minoritetsungdommene oppgir at de for tiden er med i et idrettslag, mot 50 av majoritetsungdommene. Den lave deltagelsen i organisert idrett gjør at færre av minoritetsungdommene er med i idrettskonkurranser. 31 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn svarer at de deltar i idrettskonkurranser, mot 50 prosent av ungdommene med majoritetsbakgrunn. Videre oppgir flere av minoritetsungdommene at de er med i fritidsklubber, Røde Kors og Norsk Folkehjelp og innvandrersorganisasjoner. Færre av minoritetsungdommene er med i kristne foreninger.

Selv om minoritetsungdommene i mindre grad er med i organisert idrett, er de minst like aktive i uorganisert idrett som majoritetsungdommene. Andelen som oppgir at de driver med egentrening og trening på helsestudio er like høy som blant majoritetsungdommene. Samtidig er det flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn som oppgir at de har spilt uorganisert fotball eller basketball enn blant majoritetsungdommene.

Minoritetsungdommene reiser i omtrent like stort grad til Oslo, Strømmen eller Lillestrøm i fritiden som ungdommene med majoritetsbakgrunn. De oppgir stort sett også de samme årsakene til at de reiser til disse stedene. Det er likevel noen flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn som oppgir at de reiser til disse stedene for å delta i religiøse aktiviteter eller for å gå på bandøvelse, konsert, utested med 18-årsgrense eller spillehall.

2.11 Oppsummering

Ungdom i Lørenskog bruker mye tid på elektroniske medier. Nesten alle ser daglig på TV, hører på musikk og er på internett. 68 prosent ser på TV mer enn én time i løpet av en vanlig dag – og 64 prosent hører like lenge på

musikk. Selv om ungdommene bruker en del tid på disse mediene, tilbringer de store deler av fritiden sammen med jevnaldrende venner. Nærmere 90 prosent har vært sammen med venner i løpet av den siste uken, og over 80 prosent svarer at de har brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner.

Ungdommene benytter ulike sosiale medier for å kommunisere med andre. SMS er det kommunikasjonsmediet som ungdommene bruker oftest. 71 prosent oppgir at de sender SMS én eller flere ganger om dagen. I tillegg svarer mer enn halvparten at de daglig er på nettverksgrupper eller chatter med andre på internett. Vesentlig færre kommuniserer via e-post.

Organisasjonsdeltakelsen er nokså høy i Lørenskog. 65 prosent av ungdommene er for tiden med i en organisasjon, forening eller idrettslag. Dette er på samme nivå som i 1997. Gutter og jenter er like høyt representert i organiserte fritidsaktiviteter, men organisasjonsdeltagelsen synker jo eldre ungdommene er.

Idrettslagene er den organisasjonsformen flest unge er med i. Ungdom i Lørenskog er opptatt av idrett og de er mer aktive i 2009 enn i 1997. 61 prosent oppgir at de har vært på trening i et idrettslag i løpet av siste uke, en økning fra 55 prosent i 1997. Den største endringen i aktivitetsnivå gjelder imidlertid egentrening og det å gå på helsestudio. 78 prosent av ungdommene har drevet med egentrening i løpet av siste uke og 31 prosent har vært på helsestudio. Dette er et betydelig høyere aktivitetsnivå enn i 1997, da henholdsvis 45 og 14 prosent svarte det samme.

Fem prosent oppgir at de for tiden er med i en fritidsklubb. Dette er en betydelig nedgang sammenlignet med i 1997 da 12 prosent svarte det samme. Nedgangen må sees i sammenheng med endringer i tilbudet. Av seks spesifiserte ungdomstilbud i Lørenskog kommune, var det flest som hadde benyttet Aktivitetshuset Volt. Totalt hadde 23 prosent av ungdommene besøkt minst ett av de seks ungdomstilbudene i løpet av siste måned. Andelen som benytter ungdomstilbudene er omtrent like høy for guttene som for jentene, men færre av de eldste benytter seg av tilbudene.

To av tre ungdommer har alene eller sammen med venner reist ut av kommunen til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo på dagtid i løpet av de to siste ukene. 46 prosent har reist til de samme stedene på kvelden og 14

prosent har reist på natten. Andelen som drar til disse stedene er lavere i dag enn i 1997. Den vanligste grunnen til at ungdommene reiser til disse stedene er for å shoppe. I tillegg drar mange for å treffe venner, for å drive med idrett og for å gå på kino.

Kulturhuset ønskes velkommen. Det klart mest etterspurte tilbudet er kinoen. 95 prosent svarer at de «helt sikkert» eller «trolig» kommer til å benytte seg av dette tilbudet. I tillegg er det mange som svarer at de kommer til å bruke kafeen og biblioteket. Det er mindre oppslutning om de resterende tilbudene på kulturhuset. Mer enn 50 prosent av ungdommene svarer at de ikke vil benytte kaffebaren, Aktivitetshuset Volt, det rusfrie diskoteket, teater og konsertforestillinger og musikk- og kulturskolen. Tilbudene på kulturhuset får større oppslutning av jentene enn av guttene. I tillegg er ungdom som reiser ut av kommunen til Lillestrøm, Strømmen og Oslo mer positive til kulturhuset, enn de som ikke reiser ut av kommunen.

Det er mange fornuftige og velbegrunnede svar på spørsmålet om hvilke tiltak ungdommene selv ville prioritert dersom det ble satt av 10 millioner til ungdomstiltak. Det tiltaket flest ønsker seg er at ungdomsklubbtilbudet blir bedre. Mange ønsker en mer spesialisert aldersinndeling på klubbene. Nest etter å sikre et godt ungdomsklubbtilbud er ungdommene opptatt av å bruke pengene til å pusse opp skolene i Lørenskog. Mange klager over dårlig vedlikeholdte skolebygninger og dårlig ventilasjon. Det tredje mest nevnte forslaget er at pengene burde brukes til å bygge flere fotballbaner. Mange mener det er behov for fotballbaner som ikke er reservert til vanlige fotballtreninger og fotballkamper, men som i stedet kan brukes til å spille uorganisert fotball.

3 Trivsel, venner og psykisk helse

Ungdomstiden er en periode av livet da det skjer mange endringer. Alle gjennomgår de fysiologiske endringene ved at kroppen forandrer seg i løpet av puberteten. I tillegg oppleves endringer av mer sosial og psykologisk karakter. Sosiale endringer kommer blant annet til uttrykk ved at mange ønsker å løsrive seg fra egne foreldre. Fokus rettes i større grad mot vennene, og de får en viktig rolle ved å være et alternativ til mor og far. Det er i samhandling med jevnaldrende venner at ungdommene finner sin måte å tolke og forstå verden. Sammen med foreldre er venner en viktig referanseramme som bidrar til å definere den enkeltes identitet.

Ungdomstiden kan også være en periode da mange føler seg usikre og sårbare. En del føler at de ikke passer helt inn i det miljøet de vokser opp i. Mange oppdager at de ikke lenger har noe til felles med barndomsvennene og skifter vennekrets. Andre prøver ut ulike miljøer eller blir gående alene. Ungdomstiden kan være en spesielt tøff periode for de som faller utenfor og som blir mobbet. En slik situasjon kan i verste fall resultere i at de opplever psykiske plager og problemer.

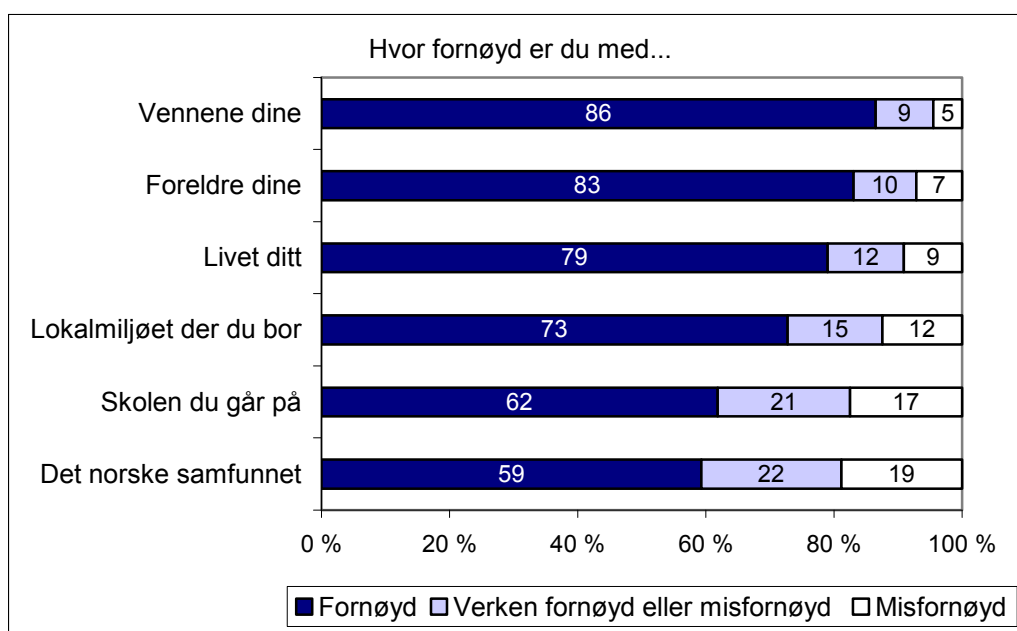
I dette kapitlet ses det nærmere på hvordan ungdommene i Lørenskog opplever sin egen oppvekstsituasjon. Formålet er å danne et bilde av hvordan de selv opplever ungdomstiden. Kapitlet starter med å gi en oversikt over hvor fornøyde ungdommene er med ulike sider av livet. Her spørres det blant annet om hvordan ungdommene trives på skolen og i lokalmiljøet. Deretter ses det nærmere på hva slags vennemønster ungdommene har. Til sist belyses temaer knyttet til mobbing, vold og psykiske problemer.

3.1 Trivsel

Hvor fornøyde er ungdommene med egen livssituasjon? Det gis først en generell oversikt over hvordan ungdommene trives på ulike områder i livet. Deretter ses det nærmere på hvordan de trives på skolen og i nærmiljøet.

I spørreskjemaet ble ungdommene bedt om svare på hvor fornøyde eller misfornøyde de var med ulike sider av livet. For hvert område skulle de gi poeng mellom 1 og 7, der 1 betyr «svært misfornøyd» og 7 betyr «svært fornøyd». Resultatene fra spørsmålene presenteres i figur 3.1. For å forenkle fremstillingen er de 7 karakterene slått sammen til tre kategorier. De tre høyeste poengene har blitt slått sammen til kategorien «Fornøyd», de tre laveste poengene er slått sammen til «Misfornøyd» mens midtkategorien er kategorisert som «Verken fornøyd eller misfornøyd»

Figur 3.1. Andel som svarer at de er fornøyd eller misfornøyd med ulike områder av livet.

Ungdom i Lørenskog er i det store og hele godt fornøyd med ulike sider av tilværelsen. Fire av fem svarer at de er fornøyd med livet sitt. Av den resterende femtedelen er 12 prosent verken fornøyd eller misfornøyd, mens 9 prosent er misfornøyd med livet.

Ungdommene er mest fornøyd med vennene sine, men nesten like mange er fornøyd med foreldrene sine. Som beskrevet er det vanlig å karakterisere ungdomstiden som en periode der mange ønsker å løsrive seg fra foreldrene sine. Dette kan bety at de stiller seg i opposisjon til mye av det foreldrene deres står for. Slik sett kunne man forvente at ungdommene var mindre positive til foreldrene sine. Til tross for at forestillingen om den opprørske ungdom er utbredt, er det et godt fundert funn innen

ungdomsforskningen at foreldre er svært viktige i ungdommenes liv. Generelt har ungdom et godt og tillitsfullt forhold til foreldrene sine (Øia 2009).

Videre viser figuren at 73 prosent er fornøyd med lokalmiljøet, mens 62 prosent er fornøyd med skolen. Det norske samfunnet har lavest andel fornøyd. Det at kun omkring 60 prosent svarer at de er fornøyd med skolen de går på og med det norske samfunnet, betyr ikke at de resterende 40 prosentene er misfornøyd. I overkant av 20 prosent gir den nøytrale verdien «Verken fornøyd eller misfornøyd», noe som betyr at mindre enn 20 prosent er direkte misfornøyd.

Figuren viser at ungdommene er mest fornøyd med de nære ting. Foreldre og venner skårer flest poeng. Dette henger muligens sammen med at disse er de viktigste i ungdommenes liv. Lokalsamfunnet og ikke minst samfunnet som helhet er fjernere og mer abstrakte områder, noe som kanskje kan forklare at disse får en lavere poengskåre.

Det er små forskjeller mellom kjønnene, men guttene er noe mer fornøyd med livet, lokalmiljøet og vennene enn jentene. Tilfredsheten med de ulike områdene varierer i liten grad med ungdommenes alder, men andelen som svarer at de er fornøyd med det norske samfunnet er noe høyere i ungdomsskolen enn på videregående (jf. vedleggstabell 3.1 og 3.2). Spørsmålet inngikk ikke i undersøkelsen fra 1997.

Trivsel på skolen

Hvordan opplever ungdommene skolehverdagen sin? I undersøkelsen ble ungdommene bedt om å ta stilling til påstanden «Jeg trives på skolen». De kunne velge mellom å si seg «helt enig», «litt enig», «litt uenig» og «helt uenig» i påstanden. Det samme spørsmålet ble stilt i 1997 og tabell 3.1 oppsummerer svarene.

Tabell 3.1: Svar på påstanden «Jeg trives på skolen» i 1997 og 2009. Prosent

Jeg trives på skolen	1997	2009
Helt enig	55	70
Litt enig	33	26
Litt uenig	7	3
Helt uenig	5	1
Sum	100	100
N	1028	772

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Tabellen viser at 96 prosent svarer at de er helt eller litt enig i påstanden «*Jeg trives på skolen*». Dette er en klar økning sammenlignet med i 1997 da 86 prosent svarte det samme. Økningen er spesielt stor blant de som svarer at de er helt enig i utsagnet. Resultatet er en klar indikasjon på at ungdommene i Lørenskog trives godt på skolen. Trivselen er høy både for jenter og gutter, og på alle klassetrinn (jf. vedleggstabell 3.3 og 3.4). Svarene stemmer godt overens med nasjonale tall som viser at norske elever er fornøyd med skolehverdagen. Elevundersøkelsen fra 2008 viser at omlag 85 prosent svarer at de trives godt eller svært godt på skolen (Skaar og Viblemo 2008).

Resultatet gir et mer positivt bilde av skolen enn det som fremkom i figur 3.1. Årsaken til at resultatene spriker er at ordlyden på spørsmålene er ulik. Mens spørsmålet i figur 3.1 er om man er fornøyd med den spesifikke skolen man går på, spørres det her om man trives på skolen. Dette er ikke det samme. Man kan godt trives på skolen selv om man ikke er helt fornøyd med skolen man går på. For eksempel kan man være misfornøyd med at skolen er dårlig vedlikeholdt og at inneklimaet er dårlig, men samtidig være fornøyd med det faglige og sosiale og derfor svare at man trives på skolen.

Ungdommene ble også bedt om å ta stilling til en påstand med motsatt innhold, nemlig «*Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen*». Spørsmålet ble ikke stilt i forrige undersøkelse, så det er ikke mulig å si noe om endringer i svarene på dette spørsmålet. Tabell 3.2 viser hvordan ungdommer på ulike klassetrinn svarer på påstanden.

Tabell 3.2: Svar på påstanden «*Jeg gruer meg for å gå på skolen*» etter klassetrinn. Prosent

Gruer meg til å gå på skolen	8. trinn	9. trinn	10. trinn	Vg1	I alt
Helt enig	2	2	3	5	3
Litt enig	10	11	9	17	12
Litt uenig	17	18	24	20	19
Helt uenig	71	69	64	58	65
Sum	100	100	100	100	100
N	230	159	151	222	762

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at 12 prosent er litt enig og 3 prosent er helt enig i påstanden. Det store flertallet på 85 prosent er uenige i påstanden om at de gruer seg til å gå på skolen. Det er ikke store forskjeller mellom

ungdommene på de ulike klassetrinnene. Resultatet viser likevel at andelen som gruer seg er noe høyere for de som går på Vg1 enn for de som går på ungdomsskolen. Det er ikke forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som gruer seg til å gå på skolen (jf. Vedleggstabell 3.5)

Selv om det store flertallet svarer at de har det bra, så bør det tas på alvor at det er såpass mange som hver syvende elev som gruer seg til å gå på skolen. Det er ikke spurt hva som er årsaken til dette, men det kan tenkes at noen gruer seg til å gå på skolen fordi de opplever å bli mobbet. Dette kommer vi tilbake til.

Trivsel i lokalmiljøet

For å få ytterligere informasjon om ungdommenes holdninger til lokalmiljøet ble de blitt stilt følgende tre spørsmål.

- *Hvor godt trives du i strøket der du bor?*
- *Prøv å forestille deg at du en gang får egne barn. Kunne du tenke deg å la dine barn vokse opp i det strøket der du selv bor?*
- *Ønsker du å bosette deg på hjemstedet ditt når du er ferdig med utdanningen din?*

Svarene på disse spørsmålene vil på hver sin måte si noe om hvordan ungdommene synes det er å vokse opp i Lørenskog. De samme spørsmålene ble også stilt i forrige undersøkelse i 1997.

Tabell 3.3 Hvor godt trives ungdom i strøket der de bor. Prosent 1997–2009

Trives i strøket der du bor	1997	2009
Svært godt	60	64
Godt	26	28
Ganske godt	11	6
Mindre godt	2	2
Trives ikke	1	
Totalt	100	100
N	959	759

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Til sammen svarer 98 prosent at de trives «svært godt», «godt» eller «ganske godt» i strøket der de bor. Like mange svarte det samme i 1997, noe som tyder på at trivselsnivået i Lørenskog holder seg stabilt høyt. Hvis man ser

mer detaljert på tallene, viser resultatet at andelen som krysser av for de to mest positive svaralternativene er noe høyere i 2009 enn i 1997. Selv om endringer ikke er store, har det skjedd en utvikling i positiv retning. Det er ingen forskjell i trivselsnivået til jenter og gutter eller til ungdom på ulike alderstrinn (jf. Vedleggstabell 3.6 og 3.7).

Det neste spørsmålet som ble stilt, var om ungdommene kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i det strøket de selv bor. Selv om det er et hypotetisk spørsmål ettersom det er mange år til de fleste stifter familie og får egne barn, vil svarene si noe om ungdommene synes at Lørenskog er et godt område å vokse opp i. Tabell 3.4 oppsummerer svarene.

Tabell 3.4 Kunne du tenke deg å la egne barn vokse opp i strøket der du bor? Prosent 1997–2009

	1997	2009
Ja, svært gjerne	36	36
Ja, gjerne	35	40
Verken ja eller nei	19	18
Nei, helst ikke	7	5
Nei, ikke i det hele tatt	3	2
Totalt	100	100
N	952	756

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at 76 prosent av ungdommene svarer at de «svært gjerne» eller «gjerne» kunne tenke seg å la barna sine vokse opp der selv bor. Dette er en høyere andel enn i 1997 da 71 prosent svarte det samme. Det at så mange som tre av fire ungdommer svarer positivt på spørsmålet, må tolkes som et uttrykk for at de fleste synes at Lørenskog er et bra sted å vokse opp for barn og unge. Kun syv prosent svarer «helst ikke» eller «ikke i det hele tatt», mens 18 prosent svarer «verken ja eller nei».

Det er også sett nærmere på om svaret på dette spørsmålet varierer med kjønn og alder. Resultatet viser at det ikke er noen vesentlig forskjell i forhold til hvordan ungdom på ulike klasstrinn svarer. Det er imidlertid en forskjell mellom gutter og jenter. Mens over 42 prosent av guttene svarer at de «svært gjerne» ser for seg at egne barn vokser opp i eget strøk, gjelder det kun 29 prosent av jentene (Se vedleggstabell 3.8 og 3.9).

Det siste spørsmålet som dreier seg om trivsel i Lørenskog er beslektet med det forrige, og handler om ungdommene ønsker å bosette seg på hjemstedet etter endt utdanning. Mens svaret på det forrige spørsmålet ga en indikasjon på om Lørenskog blir oppfattet som et barnevennlig sted, vil svarene på dette spørsmålet si noe om de synes Lørenskog er attraktivt nok til at de vil flytte tilbake allerede etter endt utdanning.

Tabell 3.5 Ønsker du å bosette deg på hjemstedet etter endt utdanning? Prosent 1997–2009

	1997	2009
Ja, svært gjerne	19	15
Ja, dersom det faller seg slik	28	29
Usikker	37	39
Nei, jeg ønsker å bosette meg et annet sted	16	16
Total	100	100
N	1040	772

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

15 prosent av ungdommene svarer at de svært gjerne vil flytte hjem etter endt utdanning, 29 prosent vil flytte hjem dersom det faller seg slik, mens nesten 40 prosent er usikre på hvor de skal flytte når de er ferdige med utdanningen sin. Resultatet er omtrent likt som i 1997. Det er naturlig at mange ungdommer er usikre hvor de kommer til å bosette seg så langt frem i tid. Mange er trolig usikre på hva de skal utdanne seg til og hvor de eventuelt kommer til å befinne seg i utdanningsperioden. Hvor man bosetter seg vil også være avhengig av en rekke faktorer, som for eksempel jobbmuligheter, partner eller ektefelles ønsker, boligpriser og hvor venner og familie bor. Likevel må det tolkes som positivt at kun 16 prosent svarer at de ikke ønsker å flytte tilbake til Lørenskog. Det er ingen vesentlige forskjeller i svarene på dette spørsmålet mellom jenter og gutter og ungdom på ulike klassetrinn (jf. vedleggstabell 3.10 og 3.11)

Analysene viser at de aller fleste trives godt i nærmiljøet. 98 prosent av ungdommene svarer at de trives i strøket der de bor. Tre av fire svarer at de kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i området der de selv bor, og kun 16 prosent svarer at de ønsker å bosette seg et annet sted etter endt utdanning.

3.2 Vennskap

Venner har stor betydning i ungdomsårene. Erfaringene i vennegjengen utgjør en sentral del av sosialiseringprosessen. I løpet av tenårene blir ungdommene mer selvstendige og utvikler en egen identitet i relasjon til andre jevnaldrende. Frigjøringen fra familien og voksensamfunnet bidrar til at jevnaldrende venner blir spesielt viktige i denne perioden (Frønes 1994). Hva slags vennskapsmønster har ungdom i Lørenskog? Og hvor stor tiltro har de til vennene sine?

Det er tidligere vist at ungdom bruker mye tid sammen med jevnaldrende. I underkant av 90 prosent av ungdommene oppgir at de har vært sammen med venner hjemme og om lag 80 prosent hadde vært sammen med venner ute i løpet av siste uke. For å få mer informasjon om hva slags vennemønster ungdommene har ble de stilt følgende spørsmål «*Når du er sammen med venner, vil du da si at du vanligvis er sammen med...*» Med utgangspunkt i spørsmålet skulle de krysse av for det alternativet som best beskriver eget vennskapsforhold. Alternativene de kunne velge mellom fremgår i tabell 3.6 og tabellen viser også hvordan svarene var da spørsmålet ble stilt i 1997.

Tabell 3.6: Vennemønster i 1997 og i 2009. Prosent

	1997	2009
En eller to faste	37	23
En/to faste i en gjeng/gruppe	19	18
En gjeng/gruppe av ungdommer	30	45
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	8	8
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	2	1
Annet	4	4
Sum	100	100
N	996	759

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Det vanligste er å være del av en vennegjeng. I alt er 45 prosent med i en gjeng/gruppe av ungdommer, mens ytterligere 18 prosent svarer at de vanligvis er sammen med én eller to faste i en større vennegjeng. 23 prosent oppgir at de som regel er sammen med én eller to faste venner. For åtte prosent av de unge er det mer tilfeldig hvilke venner de er sammen med. Noen veldig få ungdommer er ikke så ofte sammen med jevnaldrende.

Vennskapsmønsteret har endret seg en del siden forrige undersøkelse fra 1997. Det mest slående er at gruppen som oppgir at de er del av en gjeng har økt betydelig. Samtidig er gruppen som oppgir at de er sammen med én eller to faste venner blitt mindre. Gruppen som har det man kan kalle «svake vennsrelasjoner», holder seg på et stabilt nivå sammenlignet med i 1997. Med dette begrepet menes ungdom som ikke har noe fast vennemønster eller som ikke har venner på egen alder. Åtte prosent svarer at det er nokså tilfeldig hvem jeg treffer på og én prosent er ikke så ofte sammen med jevnaldrende.

Hva kan være årsaken til at flere er med i en gjeng eller en gruppe av ungdommer i dag sammenlignet med i 1997? En mulig forklaring er at nye kommunikasjonsmedier som internett og mobiltelefon har bidratt til at det er lettere å ha kontakt med mange venner samtidig. Noe av formålet med nettsamfunn av typen Facebook er å utvide vennekretsen. «*Facebook kan beskrives som et digitalt vennsamfunn. Det fremstår som en ny teknologisk plattform for å synliggjøre, underbygge og utvide vennekretsen*» (Skog 2008). Selv om ikke alle vennene på disse nettsamfunnene er like nære, bidrar denne typen nettsamfunn til å signalisere at det riktige er å ha mange venner.

Endrer vennemønstrene seg etter hvert som ungdommene blir eldre? Tabell 3.7 viser vennskapsmønstrene til ungdom på ulike klassetrinn.

Tabell 3.7 Vennemønster etter klassetrinn. Prosent

	8. trinn	9. trinn	10. trinn	Vg1
En eller to faste	26	24	24	19
En/to faste i en gjeng/gruppe	14	18	25	19
En gjeng/gruppe av ungdommer	41	45	41	51
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	9	8	7	7
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	2	1	1	2
Annet	8	4	2	2
Sum	100	100	100	100
N	227	157	150	215

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Av tabell 3.7 fremgår det at vennemønstrene er ganske stabile på ungdomsskolen, men at de endrer seg noe når ungdommene begynner på videregående. I overkant av 40 prosent av de som går på ungdomsskolen oppgir at

de som regel er sammen med vennegjengen, mens det samme gjelder for over 50 prosent av de som går på videregående. Resultatet tyder med andre ord på at vennegjengen blir vanligere når ungdommene blir eldre. Andelen med svake vennsrelasjoner endrer seg i liten grad mellom de ulike klassetrinnene.

Har jenter og gutter ulikt vennemønster? Tabell 3.8 gir en oversikt over guttenes og jentenes vennemønster.

Tabell 3.8 Vennemønster etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter
En eller to faste	24	22
En/to faste i en gjeng/gruppe	17	20
En gjeng/gruppe av ungdommer	47	42
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	8	8
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	1	2
Annet / tilfeldig	3	5
Sum	100	100
N	381	368

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Jenters og gutters vennemønster er i denne undersøkelsen svært like. Tradisjonelt har det vært en forestilling om at jentene har bestevenninner, mens gutter oftere er del av en større vennegjeng. Det har vært hevdet at jenter søker nærhet og intimitet i tette vennsrelasjoner, mens guttene er orientert mot aktiviteter, noe som gjør gjengen til en mer attraktiv samværsform (Nielsen og Rudberg 1989). Resultatet som viser at det er små forskjeller i gutters og jenters vennemønster, er likevel i tråd med annen forskning på dette feltet. Noen studier har også funnet at flere jenter enn gutter oppgir å være med i en vennegjeng (Sletten 2000, Fauske og Øia 2003). En mulig medvirkende forklaring til at vennsrelasjonene er såpass like, kan være at det er blitt vanligere at gutter og jenter er i samme vennskapskrets. Det finnes forskning som viser at det er blitt vanligere at gutter og jenter har venner av motsatt kjønn (Holter, Svare og Egeland 2007). Når flere får venner av det motsatte kjønn er det også naturlig at vennemønstrene blir likere.

For å få et inntrykk av hvor sterke ungdommene oppfatter at vennemønstrene deres er, ble de stilt følgende spørsmål: *Tenk deg at du ble lagt inn*

på sykehuset i en lengre periode. *Ville dine beste venner besøke deg jevnlig?* Tabell 3.9 oppsummerer hvordan ungdommene svarer på dette spørsmålet i 1997 og 2000.

Tabell 3.9 Besøk av venner på sykehuset i 1997 og 2009. Prosent

	1997	2009
Ja, helt sikkert	47	43
Ja, det tror jeg	46	50
Det tror jeg ikke	5	7
Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden	1	1
Sum	100	100
N	1037	753

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Til sammen svarer 93 prosent at de er sikre på eller tror at vennene deres vil besøke dem på sykehuset dersom de skulle bli innlagt over en lengre periode. Syv prosent tror ikke at vennene deres ville kommet på besøk og én prosent oppgir at de ikke har venner. Det har ikke skjedd noen vesentlige endringer i hvor stor tiltro ungdommene har til vennene sine sammenlignet med i 1997.

Guttene er mindre sikre på at de vil få besøk av vennene sine på sykehuset enn jentene. Elleve prosent av guttene mot tre prosent av jentene tror ikke at de ville fått besøk (jf. vedleggstabell 3.12). Dette trenger ikke bety at gutters vennsforhold er svakere enn jenters. Det kan like gjerne være et resultat av at gutter og jenter legger vekt på ulike verdier i et vennsforhold, og at det å komme på sykehusbesøk anses som viktigere av jentene enn av guttene. Det er ingen vesentlige forskjeller i hvor stor tro ungdommene har til å få sykehusbesøk på ulike klassetrinn (jf. vedleggstabell 3.13).

Oppsummert viser resultatene at de aller fleste har faste vennemønstre og at de har venner som de har tiltro til. Det er likevel en gruppe som ikke befinner seg innenfor de vanlige vennemønstrene. Åtte prosent svarer at det er nokså tilfeldig hvem de er sammen med, mens én prosent oppgir at de sjelden er sammen med jevnaldrende.

3.3 Mobbing

En mye brukt definisjon på mobbing er følgende: *Mobbing kan defineres som langvarig vold, psykisk og ofte i tillegg fysisk rettet mot et offer og utført av enkeltpersoner eller grupper* (Olweus 1992).

Selv om dette er en vanlig definisjon på mobbing, er det store variasjoner i forhold til hvordan begrepet blir operasjonalisert i ulike undersøkelser. Dette har bidratt til at tallene rundt mobbing har vært usikre. I ungdomsundersøkelsene til NOVA har det ikke vært vanlig å bruke selve ordet mobbing i spørsmålsformuleringen. I stedet har det vært vanlig å bruke følgende spørsmål.

Blir du noen ganger plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene?

Det samme spørsmålet ble også stilt i 1997 og tabell 3.10 viser hvordan ungdommene svarte på dette spørsmålet.

Tabell 3.10 Andelen som har opplevd å bli plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene i 1997 og 2009

	1997	2009
Nesten hver dag	2	1
Et par ganger i uka	2	3
Ca. en gang i uka	2	3
Ca. hver 14. dag	4	5
Aldri, eller nesten aldri	90	88
Totalt	100	100
N	1013	753

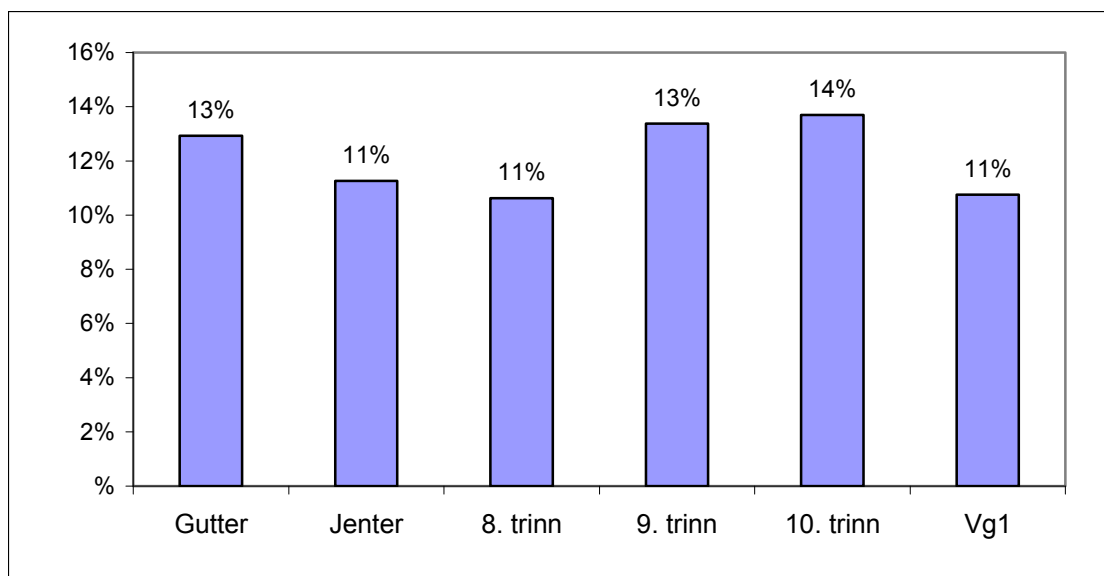
Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Totalt opplevde tolv prosent av ungdommene i Lørenskog å bli mobbet i 2009, mens ti prosent ble utsatt for mobbing i 1997. Det ser med andre ord ut som om det har vært en økning i andelen som blir mobbet på skoleveien eller i friminuttene. Forskjellen er likevel liten og den er heller ikke statistisk signifikant. Resultatet indikerer at mobbenivået er omtrent som det var i 1997.

Er det forskjeller mellom gutter og jenter og mellom ungdom i ulike alder i forhold til hvor ofte de utsettes for mobbing? Figur 3.2 viser hvordan andelen som har opplevd å bli mobbet varierer med kjønn og alder. Søylen

angir andelen som oppgir at de har blitt plaget, ertet eller utfrysset av andre cirka hver 14. dag eller oftere.

Figur 3.2 Andelen som har opplevd å bli plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene minst hver 14. dag etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Tabellnote: Forskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Figuren viser at gutter er noe mer utsatt for å bli mobbet enn jenter, men det er små forskjeller og forskjellen er ikke signifikant. Det er også små forskjeller mellom ungdom på ulike klassetrinn. Andelen som rapporterer at de utsettes for mobbingen er noe høyere på 9. og 10. trinn enn på 8. trinn og Vg1, men forskjellen er ikke signifikant. Det er derfor mest rimelig å tolke det slik at denne typen mobbing ikke varierer med kjønn og alder.

Mobber andre

Det er også spurt om ungdommene selv mobber andre. Spørsmålet er som følger: *Hender det at du er med på plaging, erting eller utfrysing av andre elever på skoleveien eller i friminuttene?*

I liket med spørsmålet om man blir mobbet, ble dette spørsmålet også stilt i 1997 og tabell 3.11 oppsummerer resultatet på de to undersøkelsestidspunktene.

Tabell 3.11 Andelen som har plaget, ertet eller utfrysst andre elever på skoleveien eller i friminuttene (i 1997 og 2009). Prosent

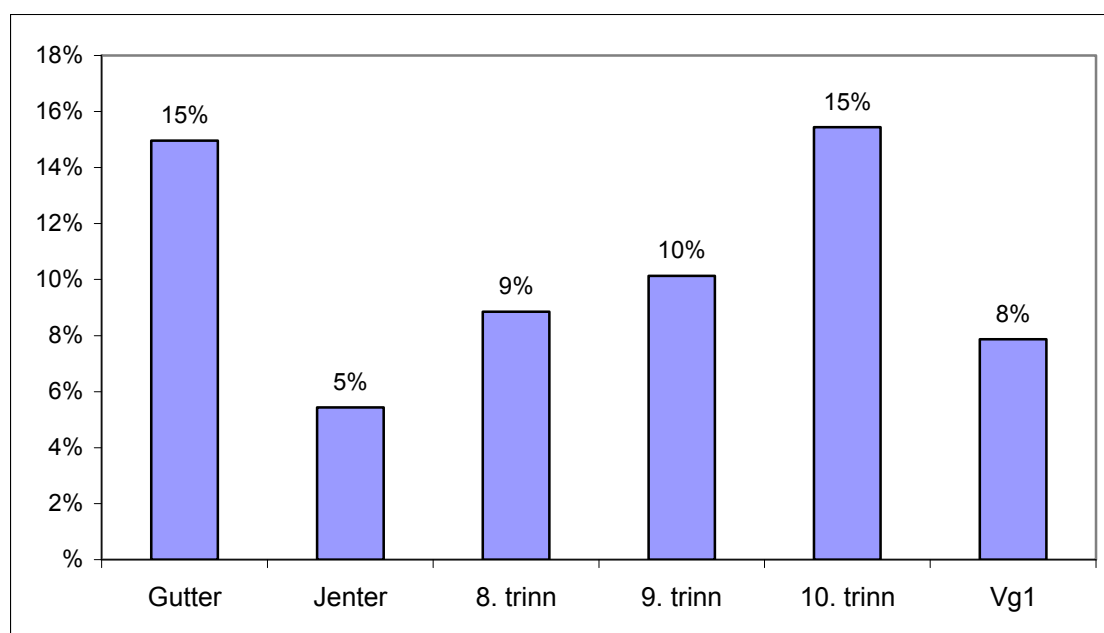
	1997	2009
Ja, nesten hver dag	1	1
Ja, et par ganger i uka	2	3
Ja, ca. en gang i uka	2	2
Ja, ca. hver 14. dag	6	4
Nei, aldri, eller nesten aldri	89	90
Totalt	100	100
N	1011	759

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Totalt svarer ti prosent at de mobber andre, mens elleve prosent gjorde det samme i 1997. Mer detaljert viser tabellen at andelen som mobber hver 14. dag har gått ned, mens andelen som mobber et par ganger i uka har økt. Endringene er likevel små og forskjellen er ikke statistisk signifikant, noe som betyr at ungdommene mobber i omtrent like stor grad som i 1997.

Er det forskjell mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som oppgir at de mobber andre, og varierer andelen som mobber med ungdommenes alder? Figur 3.3 viser hvordan andelen som oppgir at de har plaget, ertet eller frosset ut andre varierer med kjønn og klassetrinn. Søylene i figuren angir andelen som oppgir at de mobber andre hver 14. dag eller oftere.

Figur 3.3 Andelen som har plaget, ertet eller frosset ut andre elever på skoleveien eller i friminuttene minst hver 14. dag etter kjønn og alder. Prosent

Figurnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
 Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at det er guttene som står for det meste av mobbingen. Andelen gutter som oppgir å ha mobbet andre er tre ganger så høy som andelen jenter. Det fremgår også av figuren at andelen som svarer at de mobber andre varierer på ulike alderstrinn. 15 prosent av ungdommene på 10. trinn mobber andre, mens det gjelder mellom åtte og ti prosent på de andre klassetrinnene. Forskjellen på de ulike klassetrinnene er imidlertid ikke statistisk signifikant. Dette betyr at det er rimelig å tolke det slik at denne typen mobbing ikke varierer med ungdommens alder.

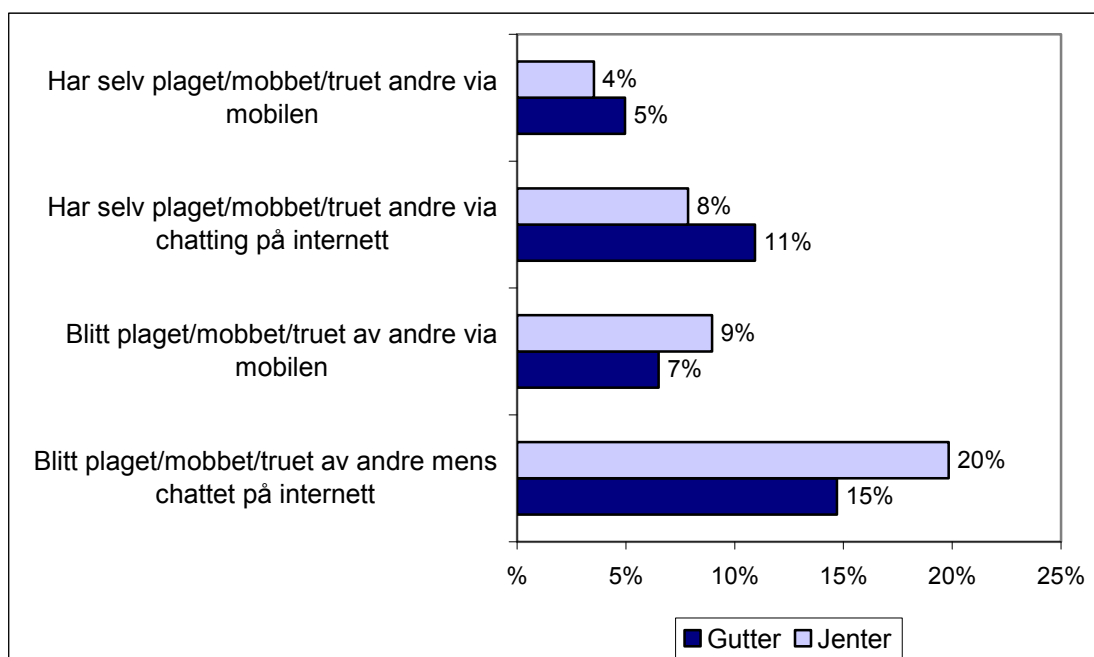
Resultatene så langt har vist at tolv prosent av ungdommene i Lørenskog har blitt mobbet minst hver 14. dag, mens 10 prosent oppgir at de selv mobber andre. Andelen som mobber og de som blir mobbet er dermed omtrent like høy. Kan det tenkes at de som mobber og de som blir mobbet ofte er de samme personene? En sammenfallanalyse mellom mobbere og de som blir mobbet viser at dette til en viss grad er riktig. Vedleggstabell 3.14 viser at 37 av de som blir mobbet selv befinner seg innen gruppen av de som mobber andre. Til sammenligning er det kun 9 prosent av de som blir mobbet som ikke mobber andre. Dette tyder på at en del både er «mobber» og «mobbeoffer».

Nye former for mobbing

I undersøkelsen er det tatt med en del spørsmål som dreier seg om nye former for mobbing. Mobbing via mobiltelefonen eller internett er i følge flere forskere et økende problem (Auestad & Roland 2005, Roland 2002). Mobbingen kan for eksempel skje ved at det skrives stygge ting om en person på et nettverkssamfunn eller på mobilen, eller ved at det legges ut bilder eller film av en person på internett som har til hensikt å skade denne personen.

For å få en oversikt over innslaget av denne typen mobbing ble ungdommene spurt om de hadde blitt utsatt for mobbing via mobiltelefonen eller via internett. De ble også spurt om de hadde mobbet andre på denne måten. I figur 3.4 presenteres resultatene for gutter og jenter. Søylene i figuren viser andelen som har blitt mobbet/mobbet andre minst én gang i løpet av det siste året.

Figur 3.4 Andel jenter og gutter som har blitt mobbet eller som selv har mobbet andre på internett eller med mobilen minst en gang i løpet av det siste året. Prosent

Figurnote: Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

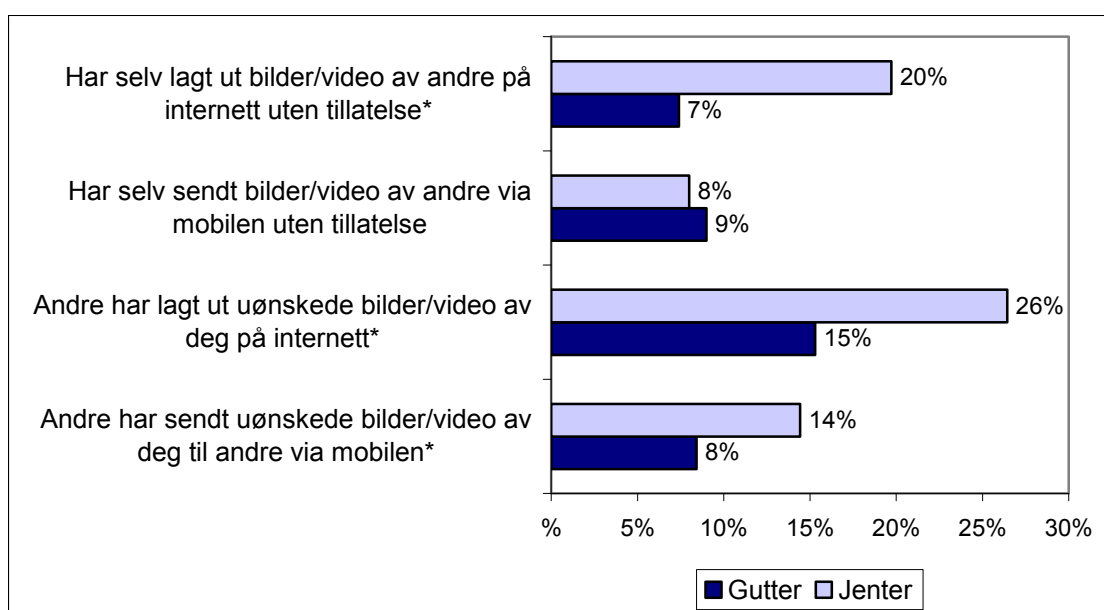
Figuren viser at nye former for mobbing ikke er helt uvanlig. Internett-mobbing synes å være et større problem enn mobilmobbing. Dette til tross for at SMS er den vanligste kommunikasjonsformen blant ungdommene. 20 prosent av jentene og 15 prosent av guttene har opplevd å bli plaget, mobbet eller truet av andre mens de har chattet på internett i løpet av det siste året. Forskjellene mellom gutter og jenter er ikke statistisk signifikante og kan derfor ikke tolkes som en reell forskjell.

Selv om færre svarer at de har opplevd mobilmobbing, oppgir ni prosent av jentene og syv prosent av guttene at de minst en gang i løpet av det siste året har blitt plaget, mobbet eller truet av andre via mobilen. Andelen ungdom som oppgir at de selv har mobbet andre med mobil eller på internett er betydelig lavere enn andelen som har oppgitt at de har vært utsatt for det.

Det ble også spurt om ungdommene har opplevd at det har blitt sendt/lagt ut bilder eller videoer av dem via mobilen eller internett, og alternativt om de selv hadde sendt/lagt ut denne typen materialet av andre uten deres tillatelse. Selv om dette kanskje ikke er ment som mobbing kan det oppleves som krenkende og ubehagelig for den det gjelder. På

nettsamfunn som Facebook kan man enkelt laste opp bilder av andre personer uten deres tillatelse. Disse bildene blir da tilgjengelige for alle som er medlem av nettsamfunnet.

Figur 3.5 Andel gutter og jenter som har opplevd at andre har sendt/lagt uønskede bilder /video av dem via mobilen eller på internett og andel som selv lagt ut bilder/video av andre uten deres tillatelse. Prosent

Figurnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at dette er et problem en del ungdommer har erfaringer med. 26 prosent av jentene og 15 prosent av guttene i Lørenskog har opplevd at det er sendt/lagt ut uønskede bilder eller video av dem på internett. I tillegg har åtte prosent av guttene og 14 prosent av jentene opplevd uønsket eksponering via mobiltelefonen. Resultatet viser at jenter er mer utsatt for denne formen for uønsket eksponering enn guttene. Samtidig viser undersøkelsen at jentene oftere enn guttene oppgir at de har lagt ut bilder eller videoer av andre på internett uten tillatelse. Andelen jenter som har lagt ut bilder/video av andre på internett er nesten tre ganger så høy som blant guttene.

3.4 Vold

Ungdom er en aldersgruppe som er spesielt utsatt for vold og trusler. I følge Falck (2002: 22) rapporterer «(...) vel en av åtte unge menn og kvinner (...) dette. Blant personer over 45 år er det bare 1–2 prosent som har vært utsatt

for vold». Vold mot ungdom begås som regel av andre ungdommer. En nylig utgitt rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, viser at hver fjerde gutt i 10. klasse hadde opplevd vold fra andre ungdommer i løpet av det siste året. Det samme gjaldt for tolv prosent av jentene. Oslo har en høyere forekomst av vold begått av ungdommer enn andre kommuner (Schou, Dyb, og Graff-Iversen 2007).

Er det mange av ungdommene i Lørenskog som har opplevd å bli utsatt for vold? For å få mer informasjon om dette ble ungdommene spurt om de hadde blitt utsatt for trusler om vold eller voldelige handlinger av ulik alvorlighetsgrad i løpet av det siste året.

Tabell 3.12 Andelen ungdommer som har vært utsatt for trusler om vold eller utsatt for voldelige handlinger av ulik alvorlighetsgrad (i løpet av siste år)

	Trusler om vold	Slått uten å få synlige merker	Fått skader pga. vold som ikke krevde legebehandling	Fått skader pga. vold som krevde legebehandling
Aldri	78	75	89	98
1 gang	13	13	6	2
2–5 ganger	7	7	3	
Mer enn 5 ganger	3	5	2	
Total	100	100	100	100
N	762	761	755	750

22 prosent av ungdommene har blitt utsatt for trusler om vold, mens 25 prosent har opplevd å ha blitt slått uten at de har fått synlige merker av slaget. Videre har 11 prosent fått voldsskader som ikke krevde legebehandling, mens 2 prosent har fått voldsskader som krevde legebehandling. De fleste har blitt utsatt for truslene/handlingene én gang, mens noen har opplevd det flere ganger.

Resultatene viser at trusler om vold og voldelige handlinger forekommer blant ungdom i Lørenskog. Det er vanskelig å si hvilken alvorlighetsgrad disse truslene og handlingene har. Det kan være snakk om alt fra «lekeslissing», noe som ofte er utbredt blant gutter i viss alder, til mer alvorlige hendelser. En del av handlingene som ligger bak tallene i kolonnen «slått uten å få synlige merker» er trolig av en mer uskyldig karakter. I de to kolonnene lengst til høyre i tabellen inngår ordet «vold» og det dreier seg om

handlinger som har resultert i synlige skader. Det er grunn til å tro at det her dreier seg om mer alvorlige handlinger.

Fysiske handlinger og vold er mer utbredt blant gutter enn blant jenter. I tabell 3.13 ses det nærmere på ulikheter mellom kjønnene når det gjelder andelen som har vært utsatt for vold. I tillegg sammenlignes andelen som har vært utsatt for de ulike voldshandlingene i 2009 og 1997.

Tabell 3.13 Andelen gutter og jenter som har vært utsatt for trusler om vold eller for voldelige handlinger. Prosent 1997–2009.

	Gutt	Jente	Totalt 2009	Totalt 1997
Trusler om vold	30	14	22	23
Slått uten å få synlig merke	28	21	25	36
Fått skader pga vold som ikke krevde legebehandling	15	7	11	-*
Fått skader pga. vold som krevde legebehandling	3	1	2	-*

Tabellnote:

- Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå (unntatt «Fått skader som krevde legebehandling»)

- Forskjellene mellom 1997 og 2009 er statistisk signifikant på 5 prosentnivå (unntatt « trusler om vold»)

* Inngikk ikke i undersøkelsen fra 1997.

Gutter er mer utsatt for handlinger og trusler av voldelig karakter enn jentene. 30 prosent av guttene har blitt utsatt for trusler, sammenlignet med 14 prosent av jentene. Videre har 28 prosent av guttene blitt slått uten å få merke, 15 prosent fått skader på grunn av vold som ikke krevde legebehandling, mens 3 prosent har fått skader som trengte legebehandling. De tilsvarende tallene for jentene er på henholdsvis 21, 7 og 1 prosent.

Resultatet viser også at det har vært en positiv utvikling med hensyn til omfanget av handlinger der noen har blitt slått sammenlignet med i 1997. Andelen som har blitt slått uten å få synlige merker er redusert fra 36 prosent i 1997 til 25 til prosent i 2009. Samtidig ser det ut til at trusler om vold er like omfattende i dag som i 1997.

Til spørsmålet om man var blitt utsatt for voldelige handlinger fulgte et oppfølgingsspørsmål om hvem det var som hadde påført dem skaden (ikke vist i tabell). Det vanligste for guttene er at ukjente på samme alder har påført skadene. Det er også relativt vanlig at skadene har vært påført av en venn. Svært få blir utsatt for vold av ukjente voksne. Dette er i tråd med den

tidligere refererte rapporten fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress som viste at volden begås som regel av andre ungdommer (Schou, Dyb, og Graff-Iversen 2007, Øia 2007).

3.5 Psykisk helse

Ungdomstiden kan by på mange utfordringer. Det stilles mange forventninger til ungdommene både når det gjelder å lykkes på skolen og når det gjelder å være vellykket sosialt. De som faller utenfor og som mangler venner kan i noen tilfeller få psykiske problemer. Som vist er det en del unge som blir mobbet, noe som kan gi seg utslag i psykiske plager. I tillegg kan denne typen plager ha en rekke andre forklaringer.

Her skal det ses nærmere på hvor utbredt enkelte psykiske lidelser og problemer er blant ungdommene i Lørenskog. For å få svar på dette ble ungdommene stilt en rekke spørsmål om psykisk helse. Spørsmålene tar utgangspunkt i Hopkins Symptom Checklist (SCL), som en internasjonalt anerkjent målemetode for å fange opp psykiske problemer og ubehag (Derogatis m.fl. 1974). Spørsmålsformuleringen knyttet til psykisk helse var som følger:

Nå følger ei liste over forskjellige plager og problemer som man av og til kan ha. Har du i løpet av den siste uka «ikke vært plaget i det hele tatt», «litt plaget», «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av noe av dette.

Tabell 3.14 viser hvordan ungdommene svarte på spørsmålet. (Det er ikke mulig å se på endring over tid ettersom dette spørsmålet ikke inngikk i undersøkelsen fra 1997)

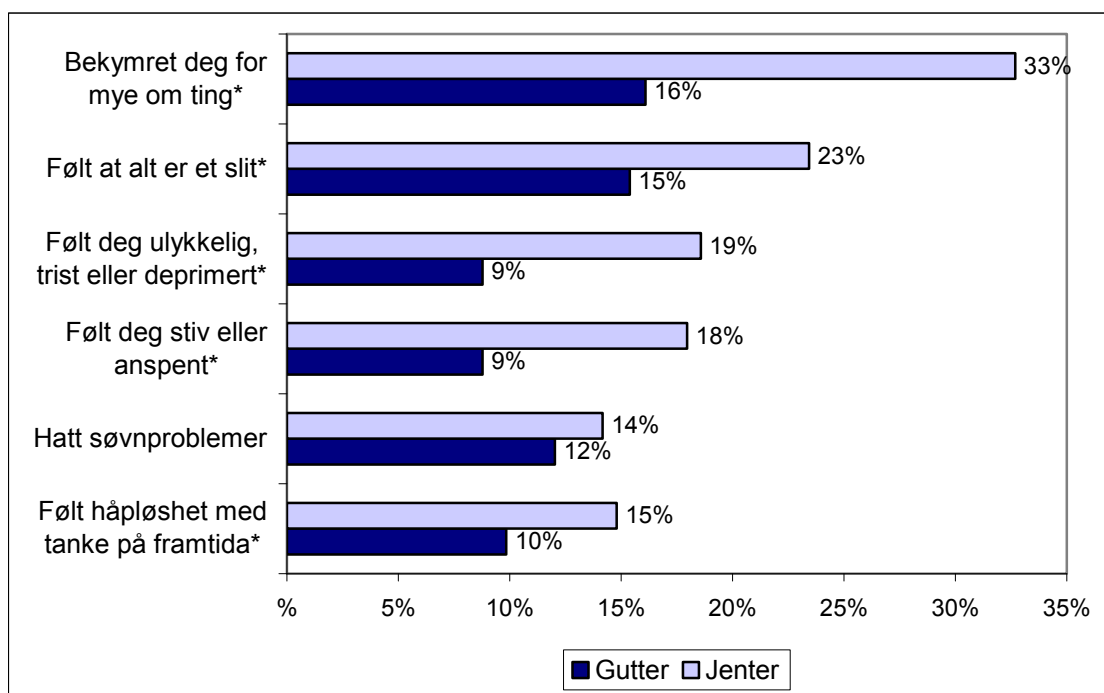
Tabell 3.14 Utbredelse av ulike psykiske plager. Prosent

	Veldig mye plaget	Ganske mye plaget	Litt plaget	Ikke plaget i det hele tatt	Totalt
Bekymret deg for mye om ting	8	17	38	38	100
Følt at alt er et slit	5	14	42	39	100
Følt deg stiv eller anspent	5	9	31	55	100
Hatt søvnproblemer	4	9	35	52	100
Følt håpløshet med tanke på framtida	4	8	27	61	100
Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert	4	10	33	53	100

Tabellen viser at en del ungdom sliter med psykiske plager og problemer. Den vanligste plagen er å bekymre seg for mye om ting. 25 prosent svarer at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av dette. I tillegg er 19 prosent «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av at de har følt at alt er et slit. Videre er mellom 12 og 14 prosent av ungdommene plaget av de andre forholdene som er nevnt i tabellen.

Er det forskjell mellom gutter og jenter i forhold til hvor plaget de er? Figur 3.6 viser andelen gutter og jenter som oppgir at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av ulike psykiske plager.

Figur 3.6 Utbredelse av ulike psykiske plager. Andel gutter og jenter som svarer «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget». Prosent

Figurnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at jentene er betydelig mer plaget av psykiske problemer sammenlignet med guttene. Spesielt er det mange jenter som bekymrer seg for mye om ting. På tre av indikatorene, «bekymret for mye om ting», «ulykkelig trist eller deprimert» og «stiv eller anspent», er andelen jenter som føler seg plaget dobbelt så høy som andelen gutter.

Hvordan varierer denne typen psykiske plager med ungdommens alder? Tabell 3.15 viser hvordan andelen som oppgir at de er «veldig mye»

eller «ganske mye» plaget av ulike psykiske problemer varierer mellom ungdom på ulike klassetrinn

Tabell 3.15 Andel som er «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget» av ulike psykiske plager etter klassetrinn. Prosent

	8 kl.	9 kl.	10 kl.	Vg1
Bekymret deg for mye om ting*	17	23	34	27
Følt at alt er et slit*	11	19	30	20
Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert*	11	11	24	11
Følt deg stiv eller anspent	12	10	17	14
Hatt søvnproblemer	12	10	15	15
Følt håpløshet med tanke på framtida*	9	10	20	11

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Tabellen viser at plagene stiger i løpet av ungdomsskolen og toppe seg på 10. klassetrinn. På videregående er andelen som har disse plagene noe lavere igjen.

3.6 Minoritetsungdom – trivsel, venner og psykiske helse

Ungdom med minoritetsbakgrunn er i likhet med ungdom med majoritetsbakgrunn godt fornøyd med de fleste sidene av livet. Andelen som svarer at de er fornøyd med foreldre, skolen, og lokalmiljøet er like høy blant minoritetsungdom som blant majoritetsungdom. Det finnes likevel noen mindre forskjeller som er verd å merke seg. Andelen som er fornøyd med livet og med vennene er noe lavere enn for majoritetsungdommene. På den annen side er det betydelig flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn som svarer at de er fornøyd med det norske samfunnet. Mens 73 prosent av minoritetsungdommene oppgir at de er fornøyd med det norske samfunnet gjelder det 57 prosent av majoritetsungdommene.

Minoritetsungdommenes vennskapsmønster skiller seg noe fra vennskapsmønsteret til majoritetsungdommene. I undersøkelsen ble ungdommene stilt følgende spørsmål «*Når du er sammen med venner, vil du da si at du vanligvis er sammen med...*» ...» Med utgangspunkt i spørsmålet skulle de krysse av for det alternativet som best beskriver eget vennskapsforhold. Tabell 3.16 viser hvordan minoritets- og majoritetsungdom svarte på dette spørsmålet.

Tabell 3.16 Vennemønster etter majoritets- minoritetsbakgrunn. Prosent

	Majoritet	Minoritet
En eller to faste	22	31
En/to faste i en gjeng/gruppe	18	19
En gjeng/gruppe av ungdommer	47	31
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	7	12
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	1	2
Annet	4	5
Sum	100	100
N	650	109

Tabellnote: Forskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Ungdom med minoritetsbakgrunn er sjeldnere enn majoritetsungdom med i en vennegjeng. Mens 47 prosent av ungdommene med majoritetsbakgrunn er med i en gjeng eller gruppe av ungdommer, gjelder det kun 31 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn. På den annen side er det flere av ungdommene med minoritetsbakgrunn som oppgir at de som regel er sammen med en eller to faste venner. Litt flere av minoritetsungdommene har «svake vennsrelasjoner» i den forstand at de noe oftere oppgir at det er tilfeldig hvem de er sammen med. Like mange av minoritet- og majoritetsungdommene oppgir at de tror de ville fått besøk av vennene sine dersom de ble innlagt på sykehuset, noe som kan tokes som et uttrykk for at begge gruppene anser vennsbandene sine som like sterke.

Det er ingen forskjeller i andelen som oppgir at de blir mobbet eller andelen som selv mobber andre mellom ungdom med minoritets- og majoritetsbakgrunn. Det er heller ingen forskjeller mellom disse gruppene når det gjelder mobbing via mobil og internett. I tillegg er det små forskjeller mellom majoritets- og minoritetsungdom når det gjelder andelen som har blitt utsatt for trusler eller vold. Det er likevel slik at andelen som oppgir at de har blitt slått uten å få synlige merker av det, er høyere blant ungdommene med majoritetsbakgrunn enn blant de som har minoritetsbakgrunn. Til slutt nevnes det at andelen som oppgir at de er plaget av ulike psykiske problemer er like høy for minoritets- og majoritetsungdom.

3.7 Oppsummering

Det store flertallet av ungdom i Lørenskog er i det store og hele godt fornøyd med tilværelsen. En rangering av hvor fornøyde de er med ulike sider ved livet viser at de spesielt er fornøyd med vennene og foreldrene sine. De aller fleste er også fornøyd med skolehverdagen, samtidig som 15 prosent oppgir at de gruer seg for å gå på skolen. Ungdommene trives i Lørenskog kommune og er fornøyd med lokalområdet der de bor. Det at tre av fire svarer at de gjerne ville latt deres egne barn vokse opp i det strøket de bor, viser at de fleste synes oppvekstvilkårene i kommunen er bra.

Venner er en viktig del av tilværelsen. Bare noen få ungdommer rapporterer at de ikke har venner. Den vanligste vennsformsformen er å være en del av en større vennegjeng. I alt er oppgitt 45 prosent at de vanligvis er sammen med en gruppe av ungdommer. Andelen som er med i en vennegjengen stiger med alderen. Jenters og gutters vennsformsformer er forholdsvis likt.

Andelen som minst en gang hver 14. dag blir ertet, plaget eller frosset ut på skolen eller skoleveien, ligger på tolv prosent og omfanget er ikke mindre i 2009 enn i 1997. Betydelig flere gutter enn jenter oppgir at de mobber andre. Nye medier har gjort at mobbing foregår gjennom nye kanaler. 20 prosent av jentene og 15 prosent av guttene har opplevd å bli plaget, mobbet eller truet av andre mens de har chattet på internett. I tillegg har ni prosent av jentene og syv prosent av guttene opplevd tilsvarende mobbing via mobiltelefonen. Andelen som mobber andre via nye medier er omtrent lik blant gutter og jenter.

Handlinger og trusler av voldelig karakter er et fenomen som forekommer i noen miljøer. 22 prosent har opplevd å bli utsatt for trusler om vold i løpet av det siste året, mens 25 prosent har blitt slått uten å få synlige merker. I tillegg har elleve prosent fått voldsskader som ikke krevde legebehandling, mens to prosent har fått voldsskader som krevde legebehandling. Det har vært en nedgang i andelen som har blitt utsatt vold som ikke resulterte i synlige skader, mens andelen som har blitt utsatt for trusler er på samme nivå som i 1997. Undersøkelsen kan ikke si noe om det har vært en reduksjon i mer alvorlige voldshandlinger.

En del ungdommer sliter med psykiske plager og problemer. Det vanligste er å bekymre seg for mye om ting. 25 prosent svarer at de er «veldig

mye» eller «ganske mye» plaget av dette, og 19 prosent er veldig/ganske mye plaget av at de føler at alt er et slit. Jentene er mer plaget av denne typen problemer enn guttene. Andelen som melder om denne typen plager øker i løpet av ungdomsskolen, men reduseres noe igjen på videregående.

4 Rusmiddelbruk

Bruk av rusmidler forekommer i de fleste samfunn. På den ene siden er rusmidler forbundet med noe positivt som en naturlig del av sosiale sammenkomster. På den annen side er det forbundet med noe negativt. Overdrevet forbruk av rusmidler er skadelig for kroppen og kan føre til psykiske problemer. I tillegg er rusmidler forbundet med en del negative konsekvenser av mer indirekte art som for eksempel flere voldsepisoder og trafikkulykker i samfunnet.

Når man hører ordet rusmidler vil de fleste først og fremst tenke på alkohol og narkotika. I Norge er narkotika forbudt, mens det er lovlig å nyte alkohol. Selv om alkohol er et legalt rusmiddel, finnes det en rekke restriksjoner som har til formål å begrense forbruket. Som kjent må man være 18 år for å kjøpe øl og vin og 20 år for å kjøpe brennevin. Til tross for aldersgrensen er det ikke uvanlig at ungdom som er yngre enn dette har erfaring med alkohol. De fleste skaffer seg alkohol på egen hånd, mens noen tar eller får alkohol hjemme (Rossow, Pape & Storvoll 2005). Ungdommene som inngår i denne undersøkelsen er mellom 13 og 17 år. Dette er den tiden da mange drikker alkohol for første gang. Gjennomsnittlig debutalder for alkohol er i Norge omkring 15 år for øl og 15,5 år for vin og brennevin (Vedøy og Skretting 2009).

Formålet med dette kapitlet er å undersøke lørenskogungdommenes erfaring med rusmidler. Kapitlet starter med å se nærmere på utbredelsen av røyk og snus. Deretter undersøkes ungdommenes erfaring med alkohol, både i forhold til hvor ofte de drikker og hvor mye de drikker. Til slutt spørres det om hvor ungdommene får tak i alkoholen og om det er noen sammenheng mellom ungdommenes og foreldrenes alkoholforbruk.

4.1 Røyk og snus

Tobakk regnes vanligvis ikke som et rusmiddel. Grunnen er at tobakk ikke gir den samme psykoaktive virkningen som de egentlige rusmidlene. Pedersen (1998) hevder imidlertid at bruk av tobakk hører inn under et bredere

perspektiv på rusmidler. I likhet med de fleste andre rusmidler er faren for avhengighet stor. I tillegg utgjør langvarig bruk en betydelig helseisiko.

I 2008 røykte 21 prosent av den voksne befolkningen i alderen 16–74 år daglig. Andelen er like stor blant kvinner som blant menn (SSB 2009). Samtidig har andelen som røyker i mange år vært på vei nedover, og antall røykere er halvert siden 1970-tallet. Den viktigste forklaringen på reduksjonen ser ut til å være at færre ungdommer begynner å røyke i dag enn tidligere. En rapport fra Statens institutt for rusmiddelforskning (Sirus) viser at elever i ungdomsskolen har halvert røykingen fra 2000 til 2005. Undersøkelsen viser at kun fem prosent av elevene på ungdomsskolen røyker til daglig (Aarø m.fl. 2009).

Med utgangspunkt i det generelle bildet er det interessant å se nærmere på hvilke røykevaner lørenskogungdommene har. Tabell 4.1 viser røykemønsteret til ungdommene i Lørenskog i 1997 og 2009.

Tabell 4.1 Røykemønster i 1997 og 2009

	1997	2009
Har aldri røykt	59	84
Har røykt før, men har sluttet helt nå	15	8
Røyker, men ikke daglig	12	5
Røyker daglig	14	3
Total	100	100
N	976	763

Figurnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

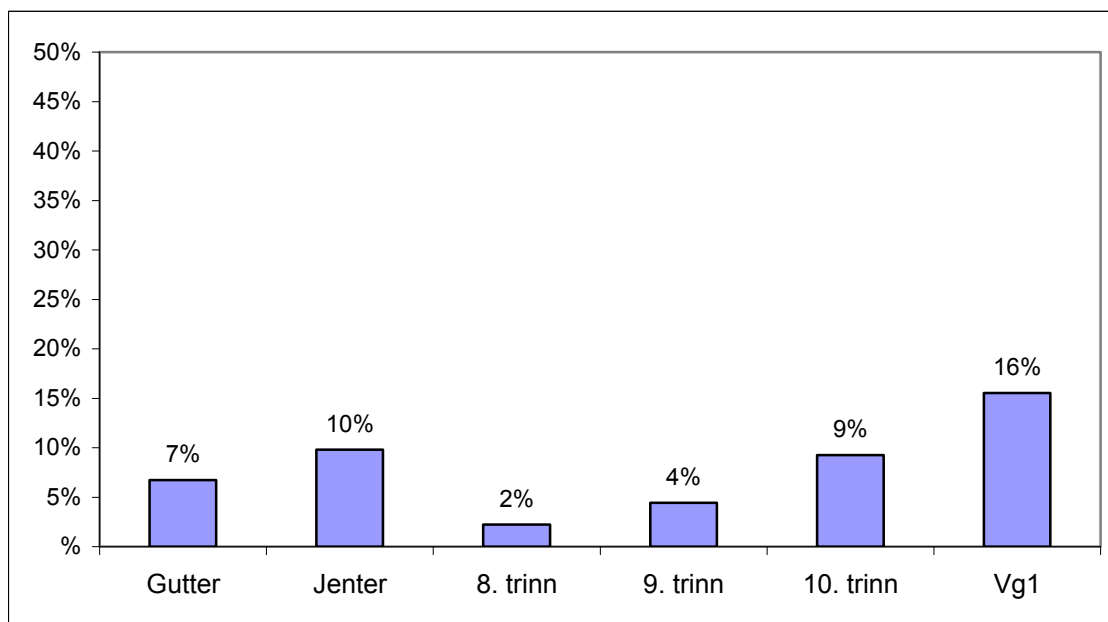
Tabellen viser at det har vært en dramatisk reduksjon i andelen ungdom som røyker. Mens 26 prosent av ungdommene mellom 13 og 17 år svarte at de røyket i 1997, gjelder det kun åtte prosent i 2009. Andelen som røyker i 2009 er med andre ord bare en tredel av det den var tolv år tidligere. Den største reduksjonen er blant dagligrøykerne. Kun tre prosent av ungdommene oppgir at de røyker daglig. Nedgangen kommer også til uttrykk ved at andelen som aldri har prøvd å røyke er betydelig høyere i 2009 enn i 1997. Hele 84 prosent av ungdommene i 2009 har aldri forsøkt å røyke, mens det gjaldt 59 prosent i 1997.

Nedgangen i andelen ungdom som røyker i Lørenskog er i tråd med den tidligere nevnte nedgangen man har sett nasjonalt. Hva er grunnen til at

det er færre unge som røyker? Det er vanskelig å peke ut en enkelt forklaring. Mest sannsynlig skyldes det en kombinasjon av flere årsaker. For det første har det vært en intensivering av myndighetenes arbeid mot tobakkskader, med en rekke massekampanjer. Dette kan ha økt ungdommenes bevissthet rundt de helsemessige skadene forbundet med røyking. Nedgangen kan også være et resultat av røykeloven som trådte i kraft i 2003. Røykeloven gjorde det forbudt å røyke på barer, kafeer og restauranter. Dette kan ha bidratt til at røyking er blitt mindre attraktivt og til at det er blitt mindre akseptert å røyke i sosiale sammenhenger. En tredje grunn kan være at snus har tatt røykens plass.

Er det forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mye de røyker, og hvordan røykingen varierer med alderen? Figur 4.1 viser hvordan andelen røykere varierer for gutter og jenter, og for ungdom på ulike klassetrinn. I figuren er andelen som har svart «røyker daglig» og «røyker, av og til», slått sammen.

Figur 4.1 Andel som oppgir at de «røyker daglig» eller «røyker, men ikke daglig» etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at det noen flere jenter enn gutter som røyker. Forskjellen mellom kjønnene er imidlertid ikke statistisk signifikant, og resultatet bør derfor tolkes som om jenter og gutter røyker i like stor grad. Som forventet

stiger andelen som røyker med alderen. Mens kun to prosent av ungdommene på 8. trinn røyker gjelder det 16 prosent av ungdommene på Vg1.

Snus

I likhet med røyking bidrar nikotinet i snusen til at det er lett å bli avhengig av dette produktet. Likevel er det uenighet om hvor farlig snusen er. Mens det lenge har vært kjent at røyking øker sannsynligheten for lungekreft og en rekke andre lidelser, har det den siste tiden pågått en debatt om hvilke konsekvenser snusen har. Folkehelseinstituttet advarer mot snusing fordi det inneholder nitrosaminer som skal være et kreftfremkallende stoff. Imidlertid har nivåene av disse stoffene gått kraftig ned de senere årene. En nylig omfattende studie på feltet viste at bruk av snus medfører liten eller ingen risiko for kreft (Lee and Hamling 2009). Dette har ført til at noen miljøer har anbefalt snusing som et alternativ til røyking for de som har problemer med å slutte.

Det skal ikke tas stilling til hvilken risiko som er forbundet med snusing. Det som likevel er sikkert er at snus har fått økt popularitet de senere årene. Økningen har vært spesielt stor blant unge menn, men også blant unge kvinner er det stadig flere som snuser (Aarø m.fl. 2009). Tall fra Sirius viser at andelen menn i alderen 16–20 år som bruker snus steg fra 19 prosent i 2004 til 25 prosent i 2007. For jenter økte snusbruken fra to til sju prosent i samme periode (Øverland m.fl. 2008).

På bakgrunn av denne utviklingen er det interessant å se nærmere på hvordan omfanget av snus er blant ungdom i Lørenskog. Tabell 4.2 viser snusbruken blant ungdommene i Lørenskog slik det var ved forrige undersøkelse i 1997 og slik det er i 2009.

Tabell 4.2 Bruk av snus i 1997 og 2009

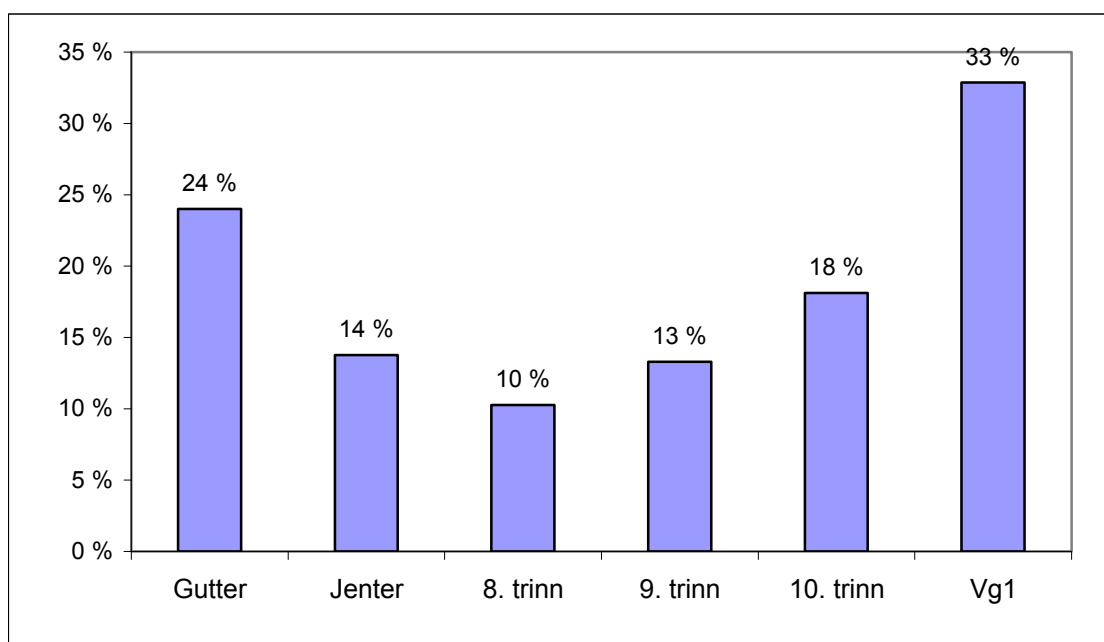
	1997	2009
Bruker snus fast	2	7
Bruker snus av og til	9	12
Bruker aldri snus	89	81
Totalt	100	100
N	960	756

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

19 prosent av ungdommene i Lørenskog bruker snus fast eller av og til. Andelen som snuser er dermed vesentlig høyere enn andelen som røyker. Tabellen viser også at det har vært en økning i snusforbruket sammenlignet med i 1997 da 11 prosent oppga at de snuste. Det at flere ungdommer i Lørenskog bruker snus, er i tråd med den generelle økningen som har funnet sted nasjonalt.

Tradisjonelt har det vært klart flest gutter som snuser, men som nevnt viser nasjonale tall at stadig flere jenter også bruker snus (Aarø m.fl. 2009). I det neste skal det undersøkes hvordan snusbruken varierer med kjønn og alder i Lørenskog. Figur 4.2 viser hvordan andelen som snuser varierer for gutter og jenter og på ulike klasstrinn. I figuren er andelen som har svart «bruker snus fast» og «bruker snus av og til» slått sammen.

Figur 4.2 Andel som oppgir at de bruker snus «fast» eller «av og til» etter kjønn og klasstrinn. Prosent

Figurnote: Kjønn- og klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at det er flere gutter enn jenter som bruker snus. 24 prosent av guttene snuser fast eller av og til, mens det samme gjelder for 14 prosent av jentene. Videre fremgår det at snusbruken øker med alderen. 10 prosent av ungdommene snuser på 8. trinn, mens det gjelder 18 prosent på 10. trinn. Økningen er spesielt stor når ungdommene begynner på videregående. Så mange som hver tredje elev på Vg1 oppgir at de snuser fast eller av og til.

Oppsummert viser resultatene at det har vært en betydelig nedgang i andelen som røyker. Samtidig har det vært en økning i andelen som bruker snus. Det er uvisst om snus er i ferd med å overta for sigaretter som det nye nikotinproduktet blant ungdom. Det er uansett verdt å merke seg at nedgangen i andelen som røyker er betydelig større enn den tilsvarende økningen i andelen som bruker snus. Totalt er det en nedgang i andelen som røyker på 18 prosentpoeng sammenlignet med i 1997, mens økningen i snusforbruket er på åtte prosentpoeng i samme periode. Dette tyder på at andelen ungdommer i denne aldersgruppen som bruker tobakk samlet sett er gått ned.

4.2 Alkohol

Alkohol er det vanligste rusmiddelet i Norge, og øl er den alkoholsorten flest drikker. Aldersgrensen for å kjøpe øl og vin er 18 år, mens man må være 20 år for å kjøpe sprit. Likevel er det vanlig at ungdom har erfaring med alkohol lenge før dette (Vedøy og Skretting 2009).

I det tradisjonelle nordiske drikkemønsteret er bruk av alkohol først og fremst knyttet til festlige sammenhenger i forbindelse med helger og høytider. Et annet kjennetegn er at det ofte drikkes relativt mye om gangen (Vedøy og Skretting 2009). Ungdoms alkoholforbruk er typisk nordisk i den forstand at ungdommene vanligvis drikker alkohol på fest og drikkesituasjonene er hovedsaklig knyttet til beruselse (Rossow og Klepp 2009).

Hvordan står det til med ungdommenes drikkemønster? Nasjonale tall viser at ungdommens alkoholforbruk økte klart fra midten av 1990-tallet og fram til årtusenskiftet, mens det i de senere år har gått noe tilbake. I 2008 oppga omkring 60 prosent av alle 15–20-åringene å ha drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene. Alkoholforbruket er høyere for gutter enn for jenter, men jentenes alkoholmønster har de senere årene blitt gradvis likere guttenes (Vedøy og Skretting 2009).

Ungdommene som inngår i denne undersøkelsen er mellom 13 og 17 år. Dette er en periode av livet da mange får sine første erfaringer med alkohol. Hvordan står det til med alkoholvanene til ungdommene i Lørenskog? Tabell 4.3 viser hvor ofte ungdommene oppgir at de drikker alkohol i 2009 og hvordan de svarte ved forrige undersøkelse i 1997.

Tabell 4.3 Hvor ofte ungdommene drikker alkohol. Prosent i 1997 og 2009

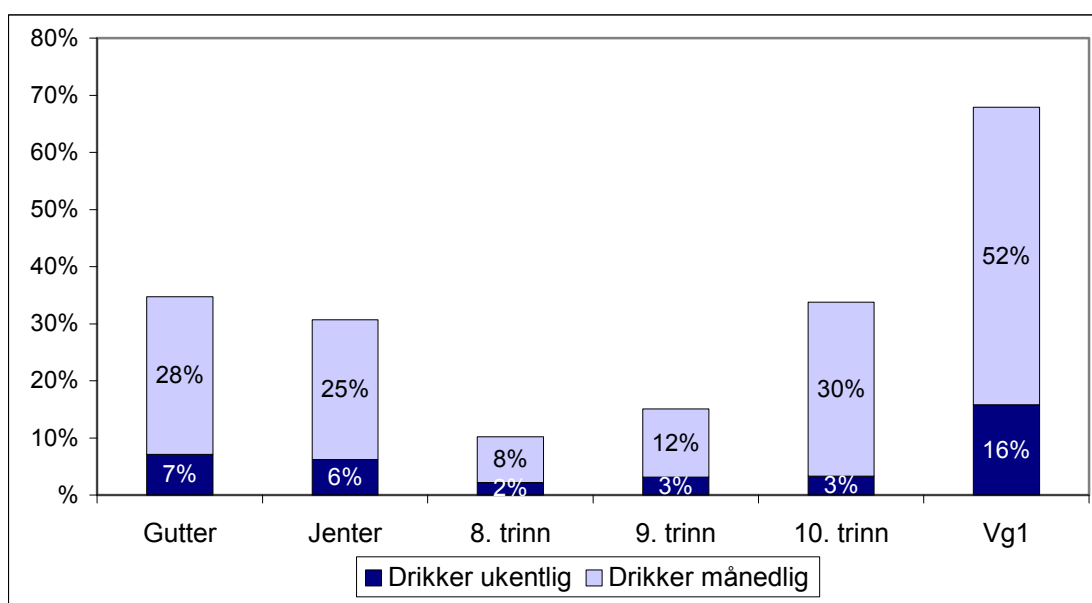
	1997	2009
Drikker aldri/nesten aldri	65	67
Drikker månedlig	27	26
Drikker ukentlig	8	7
Totalt	100	100
N	999	761

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

33 prosent av ungdommene oppgir at de drikker alkohol. 26 prosent drikker månedlig, mens 7 prosent drikker ukentlig. Dette betyr at to tredjedeler av ungdommene i Lørenskog aldri eller nesten aldri drikker alkohol. Resultatet viser at alkoholforbruket til ungdommene er på samme nivå som det var i 1997.

Når man undersøker ungdommenes alkoholvaner, er det viktig å ta hensyn til hvor gamle de er. Det er grunn til å tro at det er store forskjeller i andelen som har erfaring med alkohol på 8. trinn i ungdomsskolen, sammenlignet med elevene som går på Vg1. Figur 4.3 viser derfor hvordan ungdommenes drikkemønster varierer etter klassetrinn. I tillegg viser figuren gutters og jenters alkoholforbruk. Søylene viser andelen som drikker alkohol ukentlig og andelen som drikker månedlig.

Figur 4.3 Hvor ofte ungdommene drikker alkohol (ukentlig og månedlig) etter kjønn og alder. Prosent

Figurnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

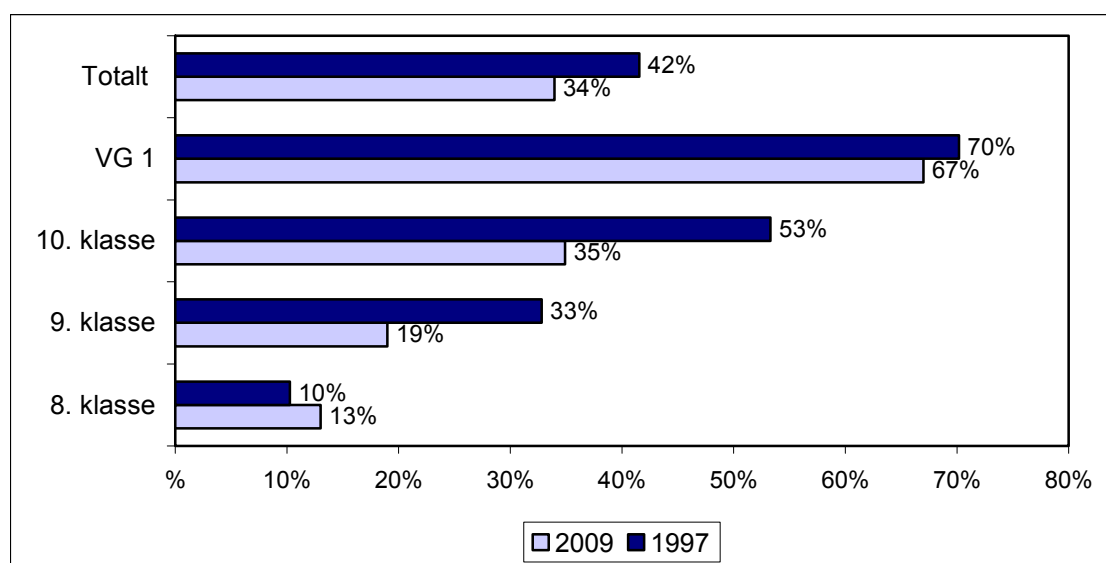
Som forventet øker alkoholkonsumet med alderen også blant ungdom i Lørenskog. Få av de aller yngste har erfaring med alkohol. Kun 10 prosent av 8. klassingene drikker alkohol. Andelen som drikker øker jevnt med alderen til 15 prosent i 9. klasse og 33 prosent i 10. klasse. På videregående er alkoholforbruket betydelig høyere. Andelen som oppgir at de drikker alkohol er 68 prosent i Vg1, noe som tilsvarer en fordobling sammenlignet med i 10. trinn. Mens andelen som drikker ukentlig er meget lav (under 3 prosent) for ungdomsskoleelevene, har den steget til 16 prosent på videregående. Resultatet tyder på at det er først på videregående at flertallet av de unge bruker alkohol mer jevnlig.

Mens alder er en kritisk faktor, er gutters og jenters alkoholmønster forholdsvis likt i Lørenskog. Dette er i tråd med enkelte studier (Fauske og Øia 2003), samtidig som andre studier tyder på at gutter drikker mer enn jenter (Vedøy og Skretting 2009).

Beruset

I Norge er fyll et fremtredende trekk ved drikkemønsteret, og spesielt blant ungdom er drikkesituasjonene hovedsaklig knyttet til beruselse. Blant norske 13-åringer er det en fjerdedel som sier at de har drukket seg beruset, og andelen stiger betydelig gjennom tenårene (Rossow og Klepp 2009). For å finne ut hvordan dette forholder seg i Lørenskog ble ungdommene spurt om de noen gang hadde drukket så mye at de hadde følt seg beruset. Figur 4.4 viser hvor mange som sier de har vært beruset brutt ned på klassetrinn.

Figur 4.4 Prosent på ulike klassetrinn som oppgir å ha drukket seg beruset i 1997 og 2009

Figurnote: * Forskjellen mellom 1997 og 2009 statistisk signifikant på 5 prosentnivå

34 prosent av ungdommene i 2009 oppgir at de har drukket seg beruset. Dette er en nedgang sammenlignet med undersøkelsen i 1997, da 42 prosent svarte bekreftende på det samme spørsmålet. Andelen som har vært beruset er lavere enn i 1997 på alle klassetrinn bortsett fra på 8. trinn, hvor det er en tendens til å være motsatt. I 1997 svarte 33 prosent av ungdommene på 9. trinn at de hadde drukket seg beruset og 53 prosent svarte at de hadde drukket seg beruset i 10. klasse. De tilsvarende tallene i 2009 er 19 prosent i 9. trinn og 35 prosent i 10. trinn. Resultatet tyder på at ungdommene i noe mindre grad drikker seg fulle i 2009 sammenlignet med tolv år tidligere. I tillegg er ungdommene eldre første gang de drikker seg beruset.

Det er samlet sett små forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som har vært beruset. Likevel varierer gutters og jenters drikke-mønster på ulike alderstrinn. Flere gutter enn jenter har vært beruset i 8. og 9. klasse. Dette mønsteret snur i 10 klasse og spesielt på Vg1, hvor flere jenter enn gutter oppgir å ha drukket seg beruset (jf. vedleggstabell 4.1).

Hvordan skaffer ungdommene seg alkohol?

Siden ingen av ungdommene i undersøkelsen er gamle nok til å kjøpe alkohol på lovlig vis må de benytte seg av andre metoder for å få tak i alkohol. For å få mer informasjon om hvordan ungdom får tak i alkohol ble de bedt om å svare på følgende spørsmål: *Dersom du drikker alkohol, hvordan får du tak i den alkoholen du drikker?*

Til spørsmålet var det listet opp en rekke ulike måter å skaffe alkohol på, og ungdommene ble bedt om å oppgi om dette var en metode som de brukte «ofte», «av og til» eller «aldri». Tallene i tabell 4.4 viser svarfordelingen blant de ungdommene som vanligvis bruker alkohol, her definert som på månedlig eller ukentlig basis. Resultatene er ordnet slik at den metoden som flest bruker befinner seg øverst i tabellen.

Tabell 4.4 Hvordan får ungdom som jevnlig drikker (månedlig eller ukentlig) tak i alkohol?

	Ofte	Av og til	Aldri	Totalt	N
Får venner til å kjøpe for meg	36	42	22	100	228
Får av venner	28	61	11	100	229
Kjøper selv	22	29	50	100	220
Får søsken til å kjøpe for meg	11	20	69	100	221
Tar hjemme	5	32	63	100	220
Får hjemme av mor og far	3	21	76	100	217
Får ukjente voksne til å kjøpe for meg	2	10	88	100	216
Kjøper smuglersprit	1	7	92	100	212
Kjøper hjemmebrent	1	9	90	100	213

Tabellen viser at den vanligste måten ungdommene skaffer alkohol på er via venner. Dette skjer både ved at ungdommene får alkohol av venner og ved at de får venner til å kjøpe alkohol for seg. Videre viser resultatet at det er relativt mange som kjøper alkohol selv. Dette er overraskende tatt i betraktning ungdommenes lave alder. Det er imidlertid vanskelig å vite hvordan dette skjer, det vil si om de kjøper i butikken, på polet eller på utesteder, eventuelt av andre som selger alkohol illegalt. En del skaffer seg alkohol gjennom søsken, mens det derimot ikke er vanlig å få ukjente voksne til å kjøpe alkohol for seg. Andelen som kjøper smuglersprit og hjemmebrent er svært lav, og kjøp av illegal alkohol synes dermed å være et marginalt fenomen

Få alkohol hjemme

Myndighetene advarer foreldre mot å gi alkohol til tenåringene sine. På Helsedirektoratets nettsider står det blant annet at den viktigste grunnen til å ikke gi alkohol til ungdom under 18 år er «... å bidra til å utsette ungdoms alkoholdebut lengst mulig. Vi vet at jo yngre ungdom er når de begynner å drikke alkohol, jo mer drikker de. Og jo mer de drikker, jo større er sjansene for alvorlige skader.» (Helsedirektoratet 2008). Til tross for advarselen hender det at foreldre gir alkohol til barna sine. Foreldrene argumenterer gjerne med at de ønsker å forsikre seg om barna deres ikke kjøper illegal og farlig alkohol, slik som hjemmebrent eller smuglersprit. Andre argumenterer for at de på denne måten har oversikt over hvor mye de drikker.

I det følgende skal det ses nærmere på hvor mange som mottar alkohol fra foreldrene sine. Vi har nettopp sett at få oppgir at den vanligste måten de skaffer seg alkohol på er via foreldrene. Likevel kan det være interessant å se nærmere om det finnes sammenhenger hvor foreldre gir barna sine alkohol. Tabell 4.5 viser andelen ungdom som oppgir at de mottar alkohol av foreldrene ved ulike anledninger. Tallene i tabellen angir andel ungdom som svarer at de ofte eller av og til har fått alkohol ved disse anledningene.

Tabell 4.5 Prosentandel på ulike klassetrinn som «ofte» eller «av og til» får alkohol av foreldrene sine i ulike situasjoner.

	8. klasse	9. klasse	10. klasse	VG 1	Totalt
Ved spesielle anledninger	16	20	23	33	23
Til å ha med på fest	5	5	10	20	10
Til å drikke hjemme (uten at det er spesiell anledning)	5	7	7	13	8
Til søndagsmiddagen	4	3	4	10	5
Minste N	213	151	147	208	720

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Det er vanligste tilfellet der ungdom mottar alkohol fra foreldrene er i forbindelse med «spesielle anledninger». Nesten hver fjerde ungdom har fått alkohol av foreldrene sine ved spesielle anledninger. Foreldrene er mer restriktive med å dele ut alkohol i forbindelse med de andre tilfellene som er nevnt i tabellen. Andelen som mottar alkohol fra foreldrene er betydelig høyere for elevene på videregående enn de som går på ungdomsskolen. Dette er som forventet ettersom de som går på videregående nærmer seg en alder hvor det å ha erfaring med alkohol er mer akseptert.

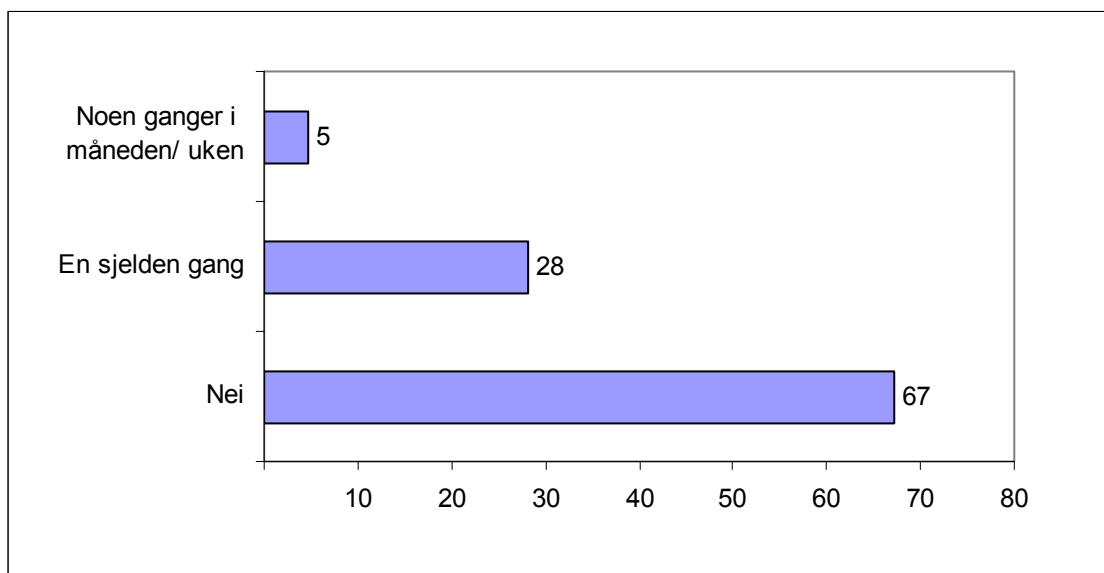
Foreldres alkoholvaner

I tillegg til jevnaldrende venner, er foreldrene blant ungdommenes viktigste rollemodeller. Foreldrenes adferd påvirker hvordan barna deres handler i mange henseende. For eksempel har barn av foreldre som røyker større sannsynlighet for selv å begynne å røyke enn de som har foreldre som ikke røyker (Aarø og Hetland 2009). Det er grunn til å tro at dette også gjelder i forhold til alkoholforbruk.

I dette avsnittet undersøkes det om det er noen sammenheng mellom foreldrenes og ungdommenes alkoholforbruk. Først skal det ses nærmere på

hvor utbredt det er at ungdommene har sett foreldrene sine i beruset tilstand. Deretter undersøkes det om det er noen sammenheng mellom foreldrenes og barnas alkoholvaner.

Figur 4.5 Andelen ungdom som har sett foreldrene sine i beruset tilstand. Prosent

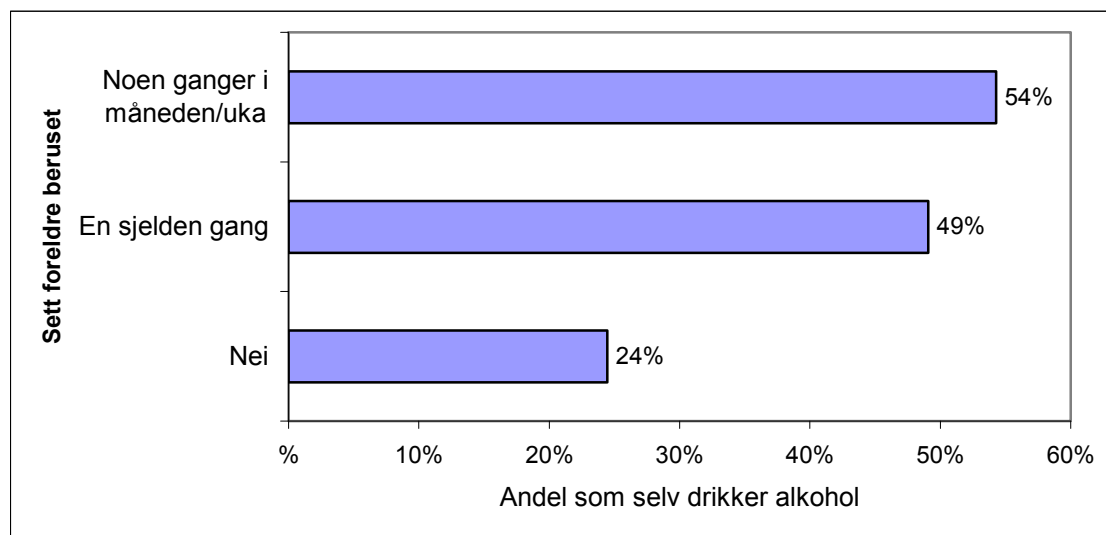
Resultatet viser at 33 prosent av ungdommene har opplevd å se sine egne foreldre beruset. For majoriteten av disse har dette skjedd «en sjelden gang». 5 prosent svarer at de ser foreldrene beruset flere ganger i måneden/uken. Flertallet på 67 prosent svarer at de ikke har sett foreldrene i beruset tilstand.

Hvilken betydning har foreldrenes alkoholvaner for ungdommene? Er det for slik at ungdom som opplever å se at deres egne foreldre er beruset, har en lavere terskel for selv å drikke seg fulle? I figur 4.6 (neste side) undersøkes sammenhengen mellom foreldre og barns alkoholvaner. Figuren viser hvordan andelen ungdom som drikker alkohol varierer med om de har sett foreldrene sine beruset eller ikke.

Resultatet viser at det er en sammenheng mellom foreldres og barns alkoholvaner. Jo oftere ungdommene ser sine foreldre beruset, desto større er andelen som selv drikker alkohol. De som ikke har sett foreldrene beruset skiller seg fra de to øvrige gruppene ved at de har betydelig lavere alkoholforbruk. Mens 24 prosent av ungdommene som aldri har sett foreldrene beruset selv drikker alkohol, gjelder dette mellom 49 og 54 prosent av de som har sett foreldrene sine beruset. Andelen ungdom som drikker alkohol er

med andre ord over dobbelt så høy blant de som har sett foreldrene sine i beruset tilstand sammenlignet med de som ikke har sett foreldrene beruset.¹

Figur 4.6 Andel ungdom som drikker alkohol etter andel som har sett foreldrene sine i beruset tilstand. Prosent

Figurnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

4.3 Cannabis og andre narkotiske stoffer

Cannabis er det mest brukte narkotiske stoffet blant ungdom. Dette er en plante som blant annet brukes til å fremstille hasj og marihuana. Cannabis anses for å være mindre avhengighetsskapende enn enkelte andre rusmidler som heroin og kokain, men avhengigheten kan likevel oppleves som sterk (Folkehelseinstituttet 2008)

Sirus har i mange år kartlagt unge menneskers rusmiddelbruk. Kartleggingene viser at andelen 15–20-åringer som oppgir å ha brukt cannabis økte fra første halvdel av 1990-tallet og fram til årtusenskiftet, da 20 prosent hadde forsøkt stoffet. Siden den gang har det vært en viss nedgang og i årene 2006–2008 var det omkring 10 prosent som oppga å ha prøvd stoffet. Forbruket har alltid vært høyere i Oslo og lå på 20 prosent i samme tidsrom (Vedøy og Skretting 2009)

¹ Det ble undersøkt om sammenhengen skyldes en alderseffekt, dvs. at kun de eldste har sett foreldrene beruset og disse er de som drikker alkohol. Resultatet viser at slik er det ikke. Sammenhengen mellom foreldrenes og barnas alkoholvaner gjelder både for de yngste og for de eldste ungdommene (jf. vedleggstabell 4.2).

Med bakgrunn i disse tallene vil det være interessant å se nærmere på hvor mange av ungdommene i Lørenskog som har erfaring med cannabis. Alderen til ungdommene som inngår i denne undersøkelsen er lavere enn de som inngår i Sirius sine kartlegginger. Derfor skulle man også forvente en lavere andel cannabis-brukere. Tabell 4.6 gir en oversikt over prosentandelen som oppgir å ha prøvd stoffet i løpet av det siste året på ulike klassetrinn. Det samme spørsmålet ble stilt i 1997, og tabellen inneholder også resultatene som fremkom den gang.

Tabell 4.6 Prosentandelen som har prøvd cannabis de siste tolv månedene etter alder

Har du brukt hasj/marihuana?	8. klasse	9. klasse	10. klasse	VG 1	Totalt 2009	Totalt 1997
Ikke prøvd	97,8	98,1	96,0	93,2	96,2	88,4
1 gang	,9	1,3	2,0	4,1	2,1	3,6
2–5 ganger	,0	,6	1,3	1,8	,9	3,4
6–10 ganger	,0	,0	,0	,5	,1	1,7
Mer enn ti ganger	1,3	,0	,7	,5	,7	2,8
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	226	159	151	220	756	992

Tabellnote: Klassetrinns- og årstallsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at svært få av ungdommene i Lørenskog har prøvd hasj eller marihuana. Mindre enn fire prosent av ungdommene har forsøkt hasj eller marihuana og over halvparten av disse har kun prøvd stoffet én gang. Andelen som har prøvd hasj eller marihuana er lavt på alle klassetrinn, men stiger jevnt med alderen.

I kolonnen lengst til høyre vises andelen som hadde prøvd dette rusmidlet i 1997. Den gang hadde nesten 12 prosent av ungdommene prøvd hasj eller marihuana i løpet av de tolv siste månedene. Det har med andre ord vært en betydelig reduksjon i bruken av det illegale rusmidlet cannabis. Det at cannabis-bruken har gått ned sammenlignet med på slutten av 1990-tallet er i tråd med andre undersøkelser på dette feltet (Vedøy og Skretting 2009).

Materialet viser at det er små kjønnsforskjeller i bruken av cannabis. 4,6 prosent av guttene og 3,3 prosent av jentene har forsøkt rusmidlet (jf. Vedleggstabell 4.3). Bruken av andre narkotiske stoffer er marginal. Analyser

viser at under to prosent av ungdommene har prøvd andre narkotiske stoffer. I 1997 oppga seks prosent at de hadde prøvd denne typen stoffer. Det har med andre ord vært en betydelig nedgang i bruken av denne typen rusmidler (jf. Vedleggstabell 4.4).

4.4 Minoritetsungdom og rusmidler

Det er ingen forskjeller mellom minoritets- og majoritetsungdom når det gjelder røyking. På den annen side er det forskjeller i forhold til hvor mye ungdommene snuser. Tabell 4.7 viser snusbruken blant ungdom med minoritets- og majoritetsbakgrunn.

Tabell 4.7 Bruk av snus blant ungdom med majoritets- og minoritetsbakgrunn. Prosent

	Majoritet	Minoritet
Bruker snus fast	8	3
Bruker snus av og til	13	7
Har aldri brukt snus	79	90
Totalt	100	100
N	646	110

Tabellnote: Forskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Ungdom med minoritetsbakgrunn snuser betydelig mindre enn andre ungdom. Mens 21 prosent av majoritetsungdommene oppgir at de snuser fast eller av og til, gjelder det kun 10 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn. Resultatene viser dermed at ungdommer med minoritetsbakgrunn har et lavere tobakksforbruk enn majoritetsungdom.

Færre av ungdommene med minoritetsbakgrunn drikker alkohol sammenlignet med majoritetsungdommene. Mens 35 prosent av majoritetsungdommene oppgir at de drikker alkohol minst én gang i måneden gjelder det kun 17 prosent av ungdommene med minoritetsbakgrunn. Det at alkoholforbruket til minoritetsungdom er lavere enn for ungdom for øvrig, fremgår også ved at betydelig færre har drukket seg beruset. Totalt svarer 37 prosent av majoritetsungdommene at de har drukket seg beruset, mens det samme gjelder kun 14 prosent av minoritetsungdommene. I likhet med majoritetsungdommene har svært få av ungdommene prøvd cannabis eller andre narkotiske stoffer.

4.5 Oppsummering

Andel ungdom som røyker er betraktelig redusert sammenlignet med ungdomsundersøkelsen i 1997. Kun tre prosent av ungdommene røyker fast, mens fem prosent røyker av og til. Til sammenligning røyket 14 prosent daglig og 12 prosent av og til i 1997. På den annen side har snusforbruket økt sammenlignet med forrige undersøkelse. 19 prosent av ungdommene snuser i 2009, mot 11 prosent i 1997. Av de som oppgir at de snuser i 2009 svarer sju prosent at de gjør det fast mens 12 prosent snuser av og til. Totalt er nedgangen i andelen som røyker større enn økningen i snusforbruket, noe som tyder på at andelen ungdommer i denne aldersgruppen som bruker tobakk samlet sett er gått ned.

Ungdom er noe mer forsiktig med alkohol enn i 1997. Det er ingen endringer i hvor hyppig ungdom drikker alkohol, men færre oppgir å ha drukket seg beruset. I 2009 svarer én av tre at de drikker alkohol, mens de resterende to tredjedelene drikker sjelden eller aldri. De fleste av de som har erfaring med alkohol drikker et par ganger i måneden, mens en liten gruppe på sju prosent drikker ukentlig. Det er ingen vesentlige forskjeller mellom gutters og jenters drikkemønster, men en betydelig økning i alkoholbruken kan knyttes til overgangen mellom ungdomsskolen og videregående skole.

Den vanligste måten ungdommene skaffer alkohol på er via venner. Noen får også alkohol av foreldrene sine ved spesielle anledninger. Analyser viser at det er en sammenheng mellom foreldrenes og ungdommenes alkoholforbruk. De som har sett sine egne foreldre beruset på alkohol har et betydelig høyere alkoholforbruk enn de som ikke har sett foreldrene sine i beruset tilstand.

Svært få av ungdommene i Lørenskog bruker hasj eller marihuana. Mindre enn fire prosent av ungdommene har forsøkt hasj eller marihuana og over halvparten av disse har kun prøvd stoffet én gang. Dette er betydelig lavere enn i 1997 da tolv prosent av ungdommene hadde prøvd hasj eller marihuana. Bruken av andre narkotiske stoffer er marginal. Under to prosent av ungdommene har prøvd andre narkotiske stoffer

Oppsummert tyder resultatene i dette kapitlet på at det har vært en positiv utvikling i rusmiddelbruken blant ungdom i Lørenskog. Ungdommene røyker mindre, de drikker seg i mindre grad beruset på alkohol og

bruken av narkotika har gått betydelig ned i denne perioden. Ett unntak er at flere snuser i dag enn i 1997. Undersøkelsen viser at også i Lørenskog er foreldrene viktige rollemodeller for barna. Analysene viste at de som hadde sett foreldrene i beruset tilstand hadde et høyere alkoholforbruk enn de som ikke hadde sett egne foreldre beruset.

Summary

This report summarises findings from a survey of 776 young people living in Lørenskog, a municipality near by the capital of Norway. A questionnaire was administered during spring 2009 to pupils attending secondary schools who were living Lørenskog. The study covers the age group 13–17 year old.

The report draws a picture of different aspects of daily life among youth in Lørenskog. The findings show that most youths enjoy living in Lørenskog. They are satisfied with school, with their parents and friends and with the local community. Furthermore, the report shows that young people in Lørenskog are active in their leisure time, meeting friends, doing sports, listening to music and surfing on the internet etc. An important finding is that the youths are more active in sports and fewer smokes tobacco, compared to a study of the same age population in Lørenskog in 1997. The report also reveals aspects that are less positive, e.g. bullying in school and depressive mood.

Litteraturliste

Auestad, G. & Roland, E. (2005). *Mobbing og mobiltelefon*. I *Spesialpedagogikk*, 04, side 4–11.

Derogatis, L., R. m.fl.: (1974). *The Hopkins Symptom Checklist: A measure of primary symptom dimensions*. Basel.

Endestad, T., Brandtzæg, P.B., Heim, J., Torgersen, L., Herzberg K., B. (2004) *En digital barndom? En spørreundersøkelse om barns bruk av medieteknologi*. NOVA rapport 1/04.

Falck, S. (2002). *Barne- og ungdomskriminalitet i Norge på nittitallet*. Oslo: Det kriminalitetsforebyggende råd.

Fauske, H. og Øia, T. (2003): *Oppvekst i Norge*. Abstrakt forlag, Oslo.

Folkehelseinstituttet (2008). *Cannabis, hasjisj, marihuana – faktaark*. Hentet 01.10.09 fra:

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=233&trg=MainLeft_5799&MainArea_5661=5799:0:15,3068:1:0:0:::0:0&MainLeft_5799=5544:52601::1:5800:7:::0:0

Frønes, I. (1994) *De likeverdige. Om sosialisering og de jevnaldrendes betydning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hansen, B. –L. (1997) *Ung i Lørenskog. Resultater fra Ungdataundersøkelsen*. Lørenskog: Lørenskog kommune, kulturtjenesten.

Helsedirektoratet (2009). *Ungdom og alkohol - gode råd til foreldre*. Hentet 01.10.09 fra:

http://www.helsedirektoratet.no/rusmidler/aktuelt/ungdom_og_alkohol___gode_r_d_til_foreldre_184114

Holter, Ø. G., Svare, H. & C. Egeland (2008): *Likestilling og livskvalitet 2007*. AFI rapport 1/08.

Krange O., og Å. Strandbu (1996) *Kjøpesentreret. Handlemaskin og fornøylespark*. Oslo: Pax Forlag.

Kulturdepartementet (1999-2000). *Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet*. Oslo, Departementet.

Nielsen, H. B. og M. Rudberg (1989): *Historien om jenter og gutter. Kjønnssosialisering i et utviklingspsykologisk perspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Olweus, D. (1992). *Mobbing i skolen. Hva vet vi og hva kan vi gjøre?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Pedersen, W. (1998): *Bittersøtt. Ungdom, sosialisering, rusmidler.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lee, P., N. and J. Hamling (2009): *Systematic review of the relation between smokeless tobacco and cancer in Europe and North America*, in BMC Medicine.
- Roland, E. (2002). *Mobbing gjennom mobiltelefon.* I Spesialpedagogikk, 03, s. 3–8.
- Rossow, I., Pape, H., & Storvoll, E.E. (2005) Beruselsens kilder – om hvordan mindreårige skaffer seg alkohol. *Tidsskrift for Den norske lægeforening* 125 (9) 1160-1162.
- Rossow, I. & Klepp, K.-I. (2009) Rusmiddelforebyggende arbeid. I: Klepp, K.-I. & Aarø, L. E. (red.) *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid.* Oslo, Gyldendal akademisk, s. 166-178.
- Schou, L., Dyb, G., & Graff-Iversen, S. (2007). *Voldsutsatt ungdom i Norge: Resultater fra helseundersøkelser i seks fylker.* Oslo: Folkehelseinstituttet. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 2007:8).
- Skaar, K. og T., E. Viblemo (2008). *Analyse av Elevundersøkelsen 2008.*
- Skog, B. (2008), Fra World of Warcraft til YouTube. *Bruk av dataspill og nettsamfunn blant deltagere på The Gathering, 19-23 mars 2008.* Rapport. Trondheim: NTNU
- SSB (2009) *Røyking i Norge, 2008. Jevn nedgang i andel dagligrøykere.* Hentet 01.10.09 fra: <http://www.ssb.no/royk/>
- Steen-Johnsen, K. (2004). *Individualised communities: Keep-fit exercise organizations and the creation of social bonds.* Doktorgradsavhandling ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Strandbu, Å. og A. Bakken (2007) *Aktiv Oslo-ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn.* NOVA rapport 2/07.
- Sverdrup, M. og G. Johannessen (2003). *Tilstandsrapport 2003. Om idrett og fysisk aktivitet i Norge: organisering av økonomi, aktivitet og medlemskap, idrettsanlegg, verdier og holdninger.* Oslo, Akilles, Kultur- og kirkedepartementet, Norges idrettsforbund og olympiske komité.
- Torgersen, L. (2004): *Ungdoms digitale hverdag. Bruk av PC, Internett, TV spill og mobiltelefon blant elever på ungdomsskolen og videregående skole.* Rapport 8/04, Oslo NOVA.
- Utdanningsdirektoratet (2009). *Utdannings-speilet 2008 – analyse av grunnopplæringa, 2009.*

- Vedøy, T., F. og A. Skretting (2009): Ungdom og rusmidler, Resultater fra spørreskjemaundersøkelser 1968-2008, SIRUS-Rapport nr. 5/2009, Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Øia, T. (2007). *Ung i Oslo – levekår og sosiale forskjeller*. NOVA rapport 6/07
- Øia T. (2009): *Bedre enn sitt rykte. Ungdom og oppvekst i Bamle*. NOVA rapport 6/09
- Øverland S., Hetland J. & L. E. Aarø (2008): *Røyking og snusbruk blant ungdommar i 2004 og 2007*. Tidsskrift for Den norske legeförening; 128 (16): 1820–1824.
- Aarø, L. E., Lund, K. E., Vedøy, T. F. & S. Øverland (2009). Evaluering av myndighetenes samlede innsats for å forebygge tobakksrelaterte sykdommer i perioden 2003 til 2007. SIRUS-rapport 3/09.
- Aarø L. E. og J. Hetland (2009) *Ungdom og tobakk I*: Klepp, K.-I. & Aarø, L. E. (red.) *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. Oslo, Gyldendal akademisk, s. 146-162

Vedleggstabeller

Vedleggstabell 2.1: Bruk av sentrum om kvelden og natten de to siste ukene etter skolenivå. Prosent

	Lillestrøm		Strømmen		Oslo	
	Ungdomsskolen	Vg1	Ungdomsskolen	Vg1	Ungdomsskolen	Vg1
Kveld	22	43	21	38	21	31
Natt	5	14	3	16	4	18

Tabellnote: Skolenivåforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 2.2: Bruk av sentrum om kvelden og natten de to siste ukene etter kjønn. Prosent

	Lillestrøm		Strømmen		Oslo	
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter
Kveld	28	29	27	25	22	27
Natt	8	7	6	7	8	9

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 2.3 Årsaker til at ungdom har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo minst en gang i løpet av de to siste etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter	N
Handlet, kikket i butikker*	56	79	741
Truffet eller besøkt venner*	46	63	737
Drevet med sport/idrett	52	46	733
Ruslet rundt i sentrum sammen med venner*	37	50	736
Vært på kino*	36	46	734
Besøkt slektninger*	33	38	737
Gått på restaurant og spist*	25	39	740
Gått på kafé, snack-bar ol*	26	36	734
Ruslet rundt i sentrum på egen hånd	22	20	731
Vært i forening, lag eller organisasjon	20	20	732
Gjort ærend på offentlig kontor, bank, lege o.l.	13	14	733
Deltatt i en religiøs aktivitet (moské, kirke el)	12	13	733
Vært på teater, revy eller annen kulturaktivitet*	7	14	733
Vært på båndøving/musikkøving	7	6	737
Vært på konsert (rock, pop, techno el)	8	5	733
Gått på utested med aldersgrense 18 år eller høyere	7	5	739
Vært på rusfritt diskotek	5	5	740
Gått på kveldskurs	5	5	738
Vært i spillehall og spilt på automater*	6	3	731

Tabellnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 2.4 Årsaker til at ungdom har reist til Lillestrøm, Strømmen eller Oslo minst en gang i løpet av de to siste etter skolenivå. Prosent

	Ungdomsskolen	Vg1	N
Handlet, kikket i butikker*	64	74	742
Truffet eller besøkt venner*	50	64	738
Drevet med sport/idrett*	46	55	734
Ruslet rundt i sentrum sammen med venner*	38	58	737
Vært på kino*	36	50	734
Besøkt slektninger	35	36	738
Gått på restaurant og spist*	27	42	740
Gått på kafé, snack-bar ol*	26	42	735
Ruslet rundt i sentrum på egen hånd*	19	25	731
Vært i forening, lag eller organisasjon	20	20	733
Gjort ærend på offentlig kontor, bank, lege o.l.*	10	21	733
Deltatt i en religiøs aktivitet (moské, kirke el)	11	15	734
Vært på teater, revy eller annen kulturaktivitet	10	12	734
Vært på bandøving/musikkøving	6	7	738
Vært på konsert (rock, pop, techno el)*	5	11	734
Gått på utested med aldersgrense 18 år eller høyere*	3	13	740
Vært på rusfritt diskotek	5	5	741
Vært i spillehall og spilt på automater*	3	8	731
Gått på kveldskurs	5	5	738

Tabellnote: * Skolenivåforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.1 Andel fornøyde med ulike områder av livet etter kjønn

	Gutter	Jenter
Venner *	89	83
Foreldre	85	81
Livet *	85	73
Lokalmiljøet *	77	69
Skolen	64	59
Det norske samfunnet	60	58
Minste N	378	361

Tabellnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.2 Andel fornøyde med ulike områder av livet etter skolenivå

	Ungdomsskolen	Videregående
Venner	85	89
Foreldre	82	87
Livet	79	79
Lokalmiljøet	73	72
Skolen	60	67
Det norske samfunnet*	63	53
Minste N	526	212

Tabellnote: * Skolenivåforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.3 Tilslutning til påstanden: Jeg trives på skolen etter kjønn

Jeg trives på skolen	Gutter	Jenter
Helt enig	72	67
Litt enig	23	29
Litt uenig	3	4
Helt uenig	1	1
Sum	100	100
N	393	369

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.4 Tilslutning til påstanden Jeg trives på skolen etter klasstrinn

Jeg trives på skolen	8. trinn	9. trinn	10. trinn	Vg1
Helt enig	73	65	63	73
Litt enig	23	30	32	23
Litt uenig	3	3	4	4
Helt uenig	1	2	1	
Sum	100	100	100	100
N	230	162	150	220

Tabellnote: Klasstrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.5 Tilslutning til påstanden Jeg gruer meg til å gå på skolen etter kjønn

Gruer meg til å gå på skolen	Gutter	Jenter
Helt enig	4	2
Litt enig	11	14
Litt uenig	19	20
Helt uenig	66	65
Sum	100	100
N	394	368

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.6 Trivsel i eget strøk etter kjønn. Prosent

Trives i strøket der du bor	Gutter	Jenter
Svært godt	64	62
Godt	29	27
Ganske godt	5	8
Mindre godt	2	3
Trives ikke	1	
Totalt	100	100
N	382	367

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.7 Trivsel i eget strøk etter klasstrinn. Prosent

Trives i strøket der du bor	8. trinn	9. trinn	10. trinn	Vg1
Svært godt	68	59	59	66
Godt	26	30	30	26
Ganske godt	4	8	7	7
Mindre godt	2	3	3	1
Trives ikke			2	
Totalt	100	100	100	100
N	228	160	151	210

Tabellnote: Klasstrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.8 Kunne tenke seg å la egne barn vokse opp der man selv bor etter kjønn. Prosent

La egne barna vokse opp i eget strøk	Gutter	Jenter
Ja, svært gjerne	42	29
Ja, gjerne	38	41
Verken ja eller nei	15	21
Nei, helst ikke	3	6
Nei, ikke i det hele tatt	2	2
Totalt	100	100
N	379	367

Tabellnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.9 Kunne tenke seg å la egne barn vokse opp der man selv bor etter klasstrinn. Prosent

La egne barna vokse opp i eget strøk	8. trinn	9. trinn	10. trinn	Vg1
Ja, svært gjerne	42	30	30	36
Ja, gjerne	38	38	45	39
Verken ja eller nei	14	25	16	20
Nei, helst ikke	4	6	6	4
Nei, ikke i det hele tatt	2	1	3	1
Totalt	100	100	100	100
N	225	159	150	212

Tabellnote: Klasstrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.10 Kunne tenke seg å flytte hjem etter endt utdanning etter kjønn. Prosent

Flytte hjem etter endt utdanning?	Gutter	Jenter
Ja, svært gjerne	18	13
Ja, dersom det faller seg slik	28	31
Usikker	40	39
Nei, jeg ønsker å bosette meg et annet sted	14	18
Total	100	100
N	392	370

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.11 Kunne tenke seg å flytte hjem etter endt utdanning etter klassetrinn. Prosent

Flytte hjem etter endt utdanning?	8. trinn	9. trinn	10. trinn	Vg1
Ja, svært gjerne	16	16	13	17
Ja, dersom det faller seg slik	28	35	28	28
Usikker	43	34	40	38
Nei, jeg ønsker å bosette meg et annet sted	13	15	19	17
Total	100	100	100	100
N	226	162	151	223

Tabellnote: Klassetrinnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.12 Besøk av venner på sykehuset etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter
Ja, helt sikkert	34	51
Ja, det tror jeg	54	45
Det tror jeg ikke	11	3
Har ingen jeg ville kalle venner	1	1
Sum	100	100
N	376	367

Tabellnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.13 Besøk av venner på sykehuset etter alder. Prosent

	8. klasse	9. klasse	10. klasse	VG 1
Ja, helt sikkert	43	43	37	45
Ja, det tror jeg	50	48	55	48
Det tror jeg ikke	7	9	5	7
Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden	1		3	
Sum	100	100	100	100
N	226	157	148	212

Tabellnote: Klassetrinnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.14 Sammenfall mellom å bli mobbet og det å selv mobbe andre

	Mobber andre	Mobber ikke	Alle
Blir mobbet	37	9	12
Blir ikke mobbet	63	91	88
Totalt	100	100	100
N	79	669	748

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 4.1 Andel som oppgir å ha drukket seg beruset etter kjønn og klassetrinn

	8. klasse		9. klasse		10. klasse		VG 1*	
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter
Vært beruset	16	11	23	16	31	38	57	80
Ikke vært beruset	84	89	77	84	69	62	43	20
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100
Sum	107	113	69	88	71	76	119	87

Tabellnote:* Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 4.2 Andelen ungdom som har sett foreldrene sine i beruset tilstand etter skolenivå. Prosent

Sett egne foreldrene beruset?	Ungdomsskolen		Videregående	
	Nei	Ja	Nei	Ja
Drikker selv	13	29	58	83
Drikker ikke	87	71	42	17
Totalt	100	100	100	100
N	374	156	122	90

Tabellnote: Skolenivåforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 4.3 Prosentandelen som har prøvd cannabis de siste tolv månedene etter kjønn

Har du brukt hasj/marihuana?	Gutter	Jenter
Ikke prøvd	95,4	96,7
1 gang	2,1	2,2
2–5 ganger	,8	1,1
6–10 ganger	,5	,0
Mer enn ti ganger	1,3	0,0
Sum	100,0	100,0
N	388	368

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 4.4 Prosentandelen som har prøvd andre narkotiske stoffer enn cannabis de siste tolv månedene etter alder

Brukt andre narkotiske stoffer	8.	9.	10.	VG 1	Totalt 2009	Totalt 1997
	klasse	klasse	klasse			
Ikke prøvd	98,2	99,4	98,7	97,3	98,3	93,7
1 gang	,4	,6	,7	1,4	,8	1,8
2–5 ganger	,0	,0	,7	,5	,3	1,3
6–10 ganger	,0	,0	,0	,0	,0	,7
Mer enn ti ganger	1,3	,0	,0	,9	,7	2,5
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	225	157	151	221	754	969

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null. Forskjellen mellom 2009 og 1997 er statistisk signifikant på 5 prosentnivå